Kótové z Modrých hor

Vývoj kmenového společenství

Soňa Bendíková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Prof. Vackovi za podnětné konzultace, Prof. Zvelebilovi za inspiraci, Prof. Emeneauovi za laskavé svolení použít část jeho Kota Texts pro kapitolu o stvořitelském mýtu a Prof. Wolfovi za zaslání svých článků.

Poděkování patří všem informantům z kmene Kótů, především Ravi Kambattanovi z Pudu Kótagiri, Selvan Kumaranovi a Kun Kambattanovi z Šolúr Kókál, Néhrú Kambattanovi a jeho rodině z Kollimalai, Mary z Kótagiri, panu Lakshmananovi z Tričigádi, a ženám z Šolúr Kókál za vřelé přijetí.

Dík také patří lidem z kmene Irulů, kteří poskytli mnoho informací potřebných ke srovnání, obzvláště Šivarádžovi z Kúndžapene; a Badagům, jmenovitě Sudžit Kumarovi a jeho rodině z B. Manihatti.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala řediteli Tribal Research Centre Dr. Jakka Parthasarathymu a celému personálu za poskytnutí ubytování a literatury. Dále všem lidem z organizace NAWA, obzvláště řediteli K. Vijaya Kumarovi za cenné rady a pomoc; Dr. Ašókovi a jeho asistentovi Mahéšovi a Dr. S. Ratnamovi za to, že jsem s nimi mohla cestovat do vzdálených kmenových vesnic a za jejich pomoc při tlumočení. Otci Peterovi Duraiovi a bratrům ze St. Franciscan Convent děkuji za poskytnutí ubytování a za tlumočení.

Obsah

ÚVOD **2**
1 MODRÉ HORY **6**
1.1 KMENOVÁ SPOLEČENSTVÍ MODRÝCH HOR 10
1.1.1 Kmenová společenství periferní skupiny *12*
Kurumbové *12*
Jénu Kurumbové neboli Kádu Nájakové *12*
Panijanové *13*
Úráliové *15*
Kasabové *16*
Šólegové *17*
1.1.2 Kmenová společenství centrální skupiny *19*
Badagové *19*
Irulové *20*
Álu Kurumbové a Pálu Kurumbové *22*
Todové *22*
2 KÓTOVÉ **26**
2.1 OBYDLÍ A STRAVA 27
2.2 JAZYK 29
2.3 RODINNÉ VZTAHY 30
2.4 SOCIÁLNÍ ORGANIZACE 31
2.5 NÁBOŽENSTVÍ 34
Hinduismus *36*
2.6 STVOŘITELSKÉ MÝTY 37
2.7 OBŘADY ŽIVOTNÍHO CYKLU 39
2.8 VÝROČNÍ OBŘADY 45
3 KÓTOVÉ A OSTATNÍ KMENOVÁ SPOLEČENSTVÍ: TRADIČNÍ VÝMĚNNÝ OBCHOD A JEHO VÝVOJ **55**
3.1 KÓTOVÉ VE VZTAHU K OKOLNÍM KMENOVÝM SPOLEČENSTVÍM 55
3.2 PŘEDMĚTY VÝMĚNNÉHO OBCHODU 59
3.2.1 Kótské výrobky *59*
Kovářství *60*
Hrnčířství *61*
Koželužství *62*
Tesařství *62*
3.2.2 Výrobky ostatních kmenů, dovoz z údolí *62*
3.3 SLUŽBY 63
3.3.1 Kótská hudba *63*
3.3.2 Magie Kurumbů *66*
3.4 TRADIČNÍ VÝMĚNNÝ OBCHOD 67
3.5 PENÍZE V NÍLGIRÁCH 74
3.6 PŘÍCHOD BRITŮ A ZMĚNY 76
3.7 DŮVODY KÓTSKÉ PROSPERITY 80
3.7.1 Změna kótského hospodářství *80*
3.7.2 Reformistické hnutí *81*
3.7.3 Demografická situace Kótů *85*
4 ZÁVĚR **88**
4.1 KÓTOVÉ 88
4.2 OSTATNÍ KMENY MODRÝCH HOR 90
4.3 ZÁVĚREM 91
5 BIBLIOGRAFIE **93**
6 PŘÍLOHY **96**
6.1 PŘÍLOHA 1. SEZNAM VÝRAZŮ 96
6.2 PŘÍLOHA 2. KÓTSKÉ USEDLOSTI 99
6.3 PŘÍLOHA 3. POČET OBYVATEL V KÓTSKÝCH USEDLOSTECH 99
6.4 PŘÍLOHA 4. KÓTSKÁ POPULACE 100
6.5 FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA 101

Úvod

1. Při mé třetí návštěvě Indie jsem se inspirována profesorem Zvelebilem vydala do Nílgir (Modrých hor), kde jsem se seznámila s několika kmenovými společenstvími. Jak jsem stále více poznávala tuto oblast, rostl i můj zájem. Následoval terénní výzkum zaměřený právě na tuto lokalitu, specializovaný na kmen Kótů. Ten byl pro mě zajímavý nejen tím, že jsem zde navázala nejintenzivnější kontakty, ale hlavně tím, že dle mých teoretických znalostí byl počet obyvatel tohoto kmene v sedmdesátých letech dvacátého století velmi nízký a zdálo se, že bude obětí intenzivní exploatace regionu a ztratí tak svoji kulturu nebo zanikne úplně. Na terénní výzkum jsem odjížděla vybavena informacemi, které jsem čerpala z několika málo u nás dostupných publikací. Jako jejich zdroj jsem použila u nás vydané knihy Prof. Zvelebila *Nilgiri Areal Studies* a *Modré hory* a jeho přednášky, dále pak čtyři díly *Kota Texts* M. B. Emeneaua a několik článků jsem obdržela od Prof. Wolfa.

2. Na terénní výzkum do oblasti Nílgirských hor v jižní Indii jsem odjížděla s cílem zabývat se demografickou situací kmene Kótů. A toto téma mělo být původně hlavním předmětem této práce. Při studiu v Indii snáze dostupné literatury jsem zjistila, že za posledních třicet let počet obyvatel tohoto kmene významně narostl. Navíc při setkání s jeho obyvateli jsem zjistila, že tento kmen nejen nevymírá, ale naopak se rozvíjí společensky a hlavně ekonomicky. Bylo zřejmé, že moje znalosti o oblasti jsou omezené a částečně neaktuální. Při rozhovorech s lidmi z různých kmenových společenství a s lékaři a úředníky z různých organizací, kteří se zabývají kmenovou otázkou, se stále více ukazovalo, že počet Kótů za posledních třicet let významně narostl a navíc, že toto

etnikum ve srovnání s ostatními kmeny (pomineme-li Badagy, kteří se sice za kmen považují, nicméně nejsou oficiálně zařazeni pod „Scheduled tribes“[1]), poměrně dobře prosperuje. Rozhodla jsem se tedy změnit téma výzkumu a zabývat se nalezením faktorů, které vedly k prosperitě kmene. Při terénním výzkumu jsem se zaměřila na ověřování teoretických znalostí a jejich porovnávání se skutečností při rozhovorech s informanty z kmenů Kótů, Irulů a Badagů. Informace pro výzkum jsem čerpala z knih antropologů a dalších autorů, kteří se regionem v průběhu celého minulého století zabývali. Jsou to především M. B. Emeneau, D. Mandelbaum, P. Hockings, R. Wolf a I. Varghese (blíže Bibliografie, s. 93).

Cílem této práce je popsat kmen Kótů a v míře, která je pro to nezbytná, také prostředí, ve kterém žijí: nílgirský region. Zejména se budu zabývat hospodářským, společenským a demografickým vývojem tohoto kmenového společenství, nalezením faktorů, které tento vývoj

[1] Článek 366 (25) Indické ústavy (Constitution of India) definuje „scheduled tribes“ (registrované kmeny) jako „kmeny nebo kmenová společenství nebo části takových kmenů nebo kmenových společenství či skupiny obsažené v takových kmenech nebo kmenových společenstvích, které se dle článku 342 považují pro účely této ústavy za registrované kmeny“. Článek 342 předepisuje proces, jakým se určují „scheduled tribes“: Prezident může s ohledem na svazový stát či svazové teritorium po konzultaci s vládou navrhnout kmeny nebo kmenová společenství nebo části takových kmenů nebo kmenových společenství, které budou pro účely Ústavy považovány za „scheduled tribes“. Parlament poté kmenové společenství zákonem zahrne do seznamu registrovaných kmenů. Indická ústava poskytuje komplexní rámec pro sociálně-ekonomický rozvoj registrovaných kmenů a prevenci jejich zneužívání jinými společenskými skupinami. Kritéria, která jsou směrodatná pro určení kmenového společenství jsou následující: odlišná kultura, geografická izolace, omezené kontakty s okolní společností a zaostalost. Tato kritéria nejsou uvedena v Ústavě, ale stala se pevně zavedenými. Jsou zahrnuta například v definici obsažené v Census of India 1931, ve zprávě z prvního zasedání Backward Classes Commission 1955 a dalších. Počet registrovaných kmenů se blíží šesti stům třiceti.

ovlivnily, tj. faktorů, které vedly k prosperitě Kótů jako kmene v rámci celé nílgirské kmenové společnosti.

První část této práce proto zákonitě obsahuje základní pohled na region a jeho historický vývoj v posledních dvou stech letech. Druhá část podrobně seznamuje s kmenovým společenstvím Kótů, jejich rodinným životem, sociálním uspořádáním, rituály a tradicemi. Při tom je kladen důraz na změny a důsledek těchto změn na životní styl kmene. A konečně třetí část se věnuje postupné přeměně tradičního výměnného obchodu mezi jednotlivými kmeny, následky, které přineslo zavedení peněz do místní ekonomiky, a způsob, jakým se s těmito změnami vypořádal kmen Kótů. Dále se v této části budu zabývat faktory, které mohly vést ke konjunktuře tohoto společenství. Jak patrno, bylo třeba pro účely této práce zkoumat v poměrně rozsáhlém měřítku také širší vazby a vztahy mezi jednotlivými prvky regionu; vždyť každá, byť sebeuzavřenější lidská skupina je ve značné míře determinována prostředím, ve kterém existuje.

Tento text není antropologickou prací v pravém slova smyslu. V této fázi jde o shrnutí dosavadních poznatků uvedených v literatuře, o popsání odlišností, které byly zjištěny při konfrontaci těchto poznatků se skutečností při terénním výzkumu, a o rozšíření dosavadních znalostí o některé nové skutečnosti.

Zdrojem dat pro tuto práci jsou knihy uvedené v Bibliografii, s. 93, a poznámky a záznamy pořízené při terénním výzkumu v červenci – září 2003.

3. Pro účely práce jsou použity české verze místních názvů a vlastních jmen, u místních názvů jsou v závorkách anglické verze. Na straně 99 je přiložena tabulka s českými, tamilskými a kótskými názvy kótských vesnic. Kótské a další výrazy jsou v práci psány kurzívou a v příloze na straně 96 je kompletní seznam těchto slov s překlady.

1 Modré hory

V jižní Indii, v místě kde se stýkají pohoří Západní Ghát a Východní Ghát, se nacházejí Modré hory. Modré hory je doslovný překlad slova Nílgiri. Existují dva způsoby, jak se původ názvu vysvětluje. Jedním důvodem může být modrošedý opar, do kterého jsou hory často zahaleny. Druhým důvodem může být modrofialový květ rostliny Strobilanthes (viz Fotografickou přílohu č. 4) – nílgirského vřesu *kuri ji* (Zvelebil, 2002, s. 17), který jednou za 12 let rozkvétá a svými květy pokrývá svahy hor. Pohoří Nílgiri se rozkládá na území tří jihoindických států, Tamilnádu, Kéraly a Karnátaky, přibližně mezi 11° – 11°45' severní šířky a 76°15' – 77° východní délky. Nejvyšší vrcholy jsou Doddabetta 2636 m, Kolaribetta 2628 m a Mukúrti 2554 m. Významné řeky, které oblastí protékají, jsou Bhavání (Bhavani), Mullijáru (Mulliyar), Pajkára (Pykara) a Mojáru (Moyar). Oblast Nílgir je velmi pestrá a je cílem bádání vědců z mnoha vědních oborů. Na území rozlohou srovnatelném s Lucemburskem se hovoří čtyřmi hlavními drávidskými jazyky[2] a více než patnácti kmenovými jazyky a dialekty. Žije zde asi dvacet kmenových společenství, takzvaných scheduled tribes, což zaručuje ekonomickou, sociální a kulturní rozmanitost regionu. Nachází se zde deset ekotypů, od vlhké tropické džungle, subtropického pralesa, savan až po pastviny a lesy mírného pásu.

Administrativně je distrikt Nílgiri s rozlohou 2549 km^2 nejmenším distriktem státu Tamilnádu a má 765 000 obyvatel (Census of India 1991). Dělí se na čtyři taluky (okresy) – Kótagiri (Kotagiri, 1984 m n. m.), Kúnúr (Coonoor, 1858 m n. m.), Udhagamandalam (Utakamund, Ootakamund nebo zkráceně Ooty, 2240 m n. m.) a Gudalúr (Gudalur).

[2] Tamilsky, malajálamsky, kannadsky a telugsky.

V roce 1991 měl distrikt Nílgiri největší procentuální podíl (3,53 %) registrovaných kmenů v Tamilnádu, což je 27 000 obyvatel. Census of India 1991 uvádí, že celková kmenová populace Tamilnádu je 574 194. Gramotnost kmenového obyvatelstva je 20,45 % narozdíl od ostatních obyvatel, jejichž gramotnost je více než dvojnásobná 46,07 %. Správním střediskem Nílgiri je Ooty, pro své klima oblíbené místo rekreace. *„Ooty continues to be a center of Anglo-Indian elite culture and schooling. It is also a famous vacation spot and a favorite backdrop for Indian commercial movies."* (Wolf, 2000/2001, s. 7).

Kmenová společenství, mezi nimiž byly ode dávna úzké ekonomické a společenské vztahy, žila v poklidné symbióze po mnoho staletí. S rozvojem obchodních cest se stále více lidí dostávalo do míst, která byla neznámá a exotická a která nabízela dobrodružství a nové objevy. I Modré hory se staly cílem mnoha takových dobrodruhů, cestovatelů, básníků a s nimi přicházejících misionářů. Ti nám také podávali informace o původních obyvatelích. První písemné zprávy o Nílgirách (Zvelebil, 2002, s. 35) pochází z roku 1117 a jde o nápis v kannadském jazyce, který zachycuje vyprávění o válečné výpravě Punisy Dandanájaky, generála krále Višnuvardhany, který „vyděsil" Tody. Další významný zdroj pochází z 1. dubna 1603. Tehdy se italský jezuita Giacomo Fenicio[3] zmiňuje v dopise svému představenému o neúspěšné misijní činnosti v todském společenství.

Koncem devatenáctého století a hlavně s počátkem dvacátého století se o oblast začali zajímat také antropologové se svými odbornými znalostmi a výzkumem. Mezi nejvýznamnější patří William Halsey

[3] Giacomo Fenicio (1558-1632) byl prvním Evropanem v Nílgirách, o kterém víme. Narodil se ve městě Capua a v roce 1580 se stal členem Společenství Ježíšova. O tři roky později odjel do Indie, kde zůstal do konce života. Ačkoli je znám jako portugalský misionář, ve skutečnosti byl Ital. Své zprávy psal v portugalštině nebo v latině, protože tehdy byla Římsko katolická církev pod patronací portugalského krále a byla řízena z Góy, centra portugalského dominia (Walker, 1986, s. 26).

Rivers (1864–1922), David Mandelbaum (1911–1987), Murray Barnson Emeneau (1904), Kamil Zvelebil (1927), Paul Hockings (1935), Anthony Walker (1940), Dieter Kapp (1941) a Richard Kent Wolf (1962). Tito a mnoho dalších vědců se věnovalo etnologickému a lingvistickému výzkumu dosud neznámé oblasti a jejích obyvatel.

Před sto osmdesáti lety žily Modré hory svým poklidným životem. V roce 1819 objevili Modré hory Angličané. Kolektor[4] John Sullivan zakoupil v roce 1822 od Todů půdu u původní todské vesnice Patx. Na místě dnes nazvaném Ootacamund (*mund* = poangličtěné badagsky slovo *mandu* = todská vesnice, todsky *mod*) si postavil dům. Ooty se stalo první horskou stanicí v Indii. Následovala výstavba cest spojujících nová sídla s údolím. V roce 1822 se staly Nílgiri také strategickým místem pro armádu. Ve městě Wellington byla postavena vojenská základna. V letech 1891 až 1908 probíhala stavba železnice spojující údolní městečko Méttupalayam s Kúnúrem a Ooty. Mezi lety 1870 a 1937 bylo Ooty letním sídlem administrativy Madráské prezidencie. Britové v Nílgirách objevili vhodné klima a půdu pro pěstování komerčních plodin jako jsou káva a čaj a pro pěstování evropského ovoce a zeleniny. Káva se zde začala pěstovat v roce 1838 a čaj v roce 1846 (Hockings, 1980, s. 149). Mnoho místních obyvatel začalo pracovat jako pomocná síla v zemědělství, za prací a penězi do hor přicházelo mnoho přistěhovalců. Rostla hodnota půdy a byla stále vzácnější. Proto bylo v roce 1863 zakázáno extenzivní stěhovavé zemědělství. Oblast se postupně rozvíjela pod vedením Britů a Indů z údolí. Zakládala se obchodní centra, rozvíjela se turistika a průmysl. V Nílgirách se nachází pouze málo průmyslu. Jediným rozšířeným průmyslovým odvětvím je výroba čaje. Čajových továren je přibližně

[4] Kolektor (anglicky *Collector of Revenue*) je název pro hlavního představitele vyšší územně správní jednotky.

750 a jsou rozprostřeny po celém distriktu. Narozdíl od čaje je káva zde pěstovaná zpracovávána v údolí, v Méttupalajam a Kójambuttúru.

Ve všech částech Nílgir se vyrábí eukalyptový olej. V současné době je uvalen zákaz na kácení všech stromů a je připravován projekt na likvidaci eukalyptových stromů. Tyto stromy jsou nejrychleji rostoucí rostliny a jsou jedním z důvodů nedostatku vody v horách. V rámci tohoto projektu bude nutno nalézt alternativní zaměstnání pro ty, jejichž život závisí na výrobě oleje.

Nejdůležitějším podnikem v oblasti je výrobní podnik Hindustan Photo Films ve vesnici Indu Nagar, šest kilometrů vzdálené od Ooty. Továrna vyrábí různé typy fotografického materiálu. Závod založený v roce 1965 dnes vlivem konkurence příliš neprosperuje. Mnoho zaměstnanců bylo posláno do předčasného důchodu. V současnosti očekává podnik finanční injekci od vlády. Jedním z větších soukromých podniků v oblasti je Needle Industries (India) Limited. Nachází se poblíž Ooty ve vesnici Ketti a zaměstnává přibližně 500 lidí. Výrobní kapacita je pět milionů jehel za den. Dalším výrobcem je PPI (Protein Products India Ltd.).

Výše uvedené faktory, se kterými souviselo zavedení peněz do tradiční směnné ekonomiky, postupně vedly ke zničení původních obchodních a sociálních vztahů mezi místními kmenovými společenstvími. Zavedení pěstování nových plodin jako je káva a čaj, ale také nových stromů, například stříbrného dubu, chinovníku a eukalyptu, ovlivnilo nejen způsob života místních obyvatel, ale také ekologii. Nílgiri se v současnosti potýkají s mnoha problémy, například s nedostatkem vody, vymíráním živočišných a rostlinných druhů, ústupem typického stále zeleného horského lesa šóly. Nedostatek vody je způsoben porušením rovnováhy ekosystému, velký vliv má i velmi rychle rostoucí eukalyptus a odlesnění ploch kvůli rozšiřování plantáží. Ekologové nazývají čajové plantáže zelenou pouští.

1.1 Kmenová společenství Modrých hor

V oblasti Modrých hor žije kolem dvaceti kmenových společenství. Všeobecně lze říci, že kmeny nemají písmo a že každé kmenové společenství je endogamní. Každý z kmenů měl svoji vlastní původní ekonomickou specializaci. Todové chovali buvoly a byli pastevci, Kótové byli tradiční řemeslníci, Badagové zemědělci, Kurumbové a Irulové sbírali med lesních včel a lovili divokou zvěř. Za tímto zjednodušeným popisem kmenů Modrých hor se skrývají složité sociálně ekonomické vztahy mezi jednotlivými kmeny a ohromné kulturní bohatství. Navíc každý z kmenů se v minulosti okrajově zabýval dalšími činnostmi. Todové sběrem lesních produktů, Kótové lovem a zemědělstvím, Kurumbové a Irulové drobným zemědělstvím.

Pro obyvatele nílgirských kmenů je každé místo kulturně významuplné (Zvelebil, 2002, s. 23), zároveň se jednotlivá místa objevují v kultuře několika kmenů najednou. Hory jsou pro mnohé kmeny božstvy, některé hory jsou shromaždištěm bohů jako například hora Nótišy (anglicky Snowdon, 2530 m) pro Tody nebo nejposvátnější hora Irulů Rangabottu (*Rangabottu*, *Rangasami* nebo anglicky Rangaswamy Peak, 1788 m).

Dle profesora Zvelebila (tamtéž, s. 31) je třeba rozlišovat mezi dvěma velkými skupinami kmenových společenství, a to centrální skupinou pěti kmenů a periferní skupinou. Vnitřní centrální skupina zahrnuje kmeny, které k sobě mají blízko nejenom geograficky, ale také společensko-ekonomicky. Patří sem Todové, Kótové, Álu Kurumbové a Pálu Kurumbové, Irulové a Badagové, kteří se považují za kmen, ale nejsou oficiálně zahrnuti pod hlavičku registrovaných kmenů. Kmenová společenství Todů, Kótů a Kurumbů jsou navíc provázána i mytologií

(viz kapitolu 2.6). Dělení kmenových společenství znázorňuje schéma (tamtéž, s. 32):

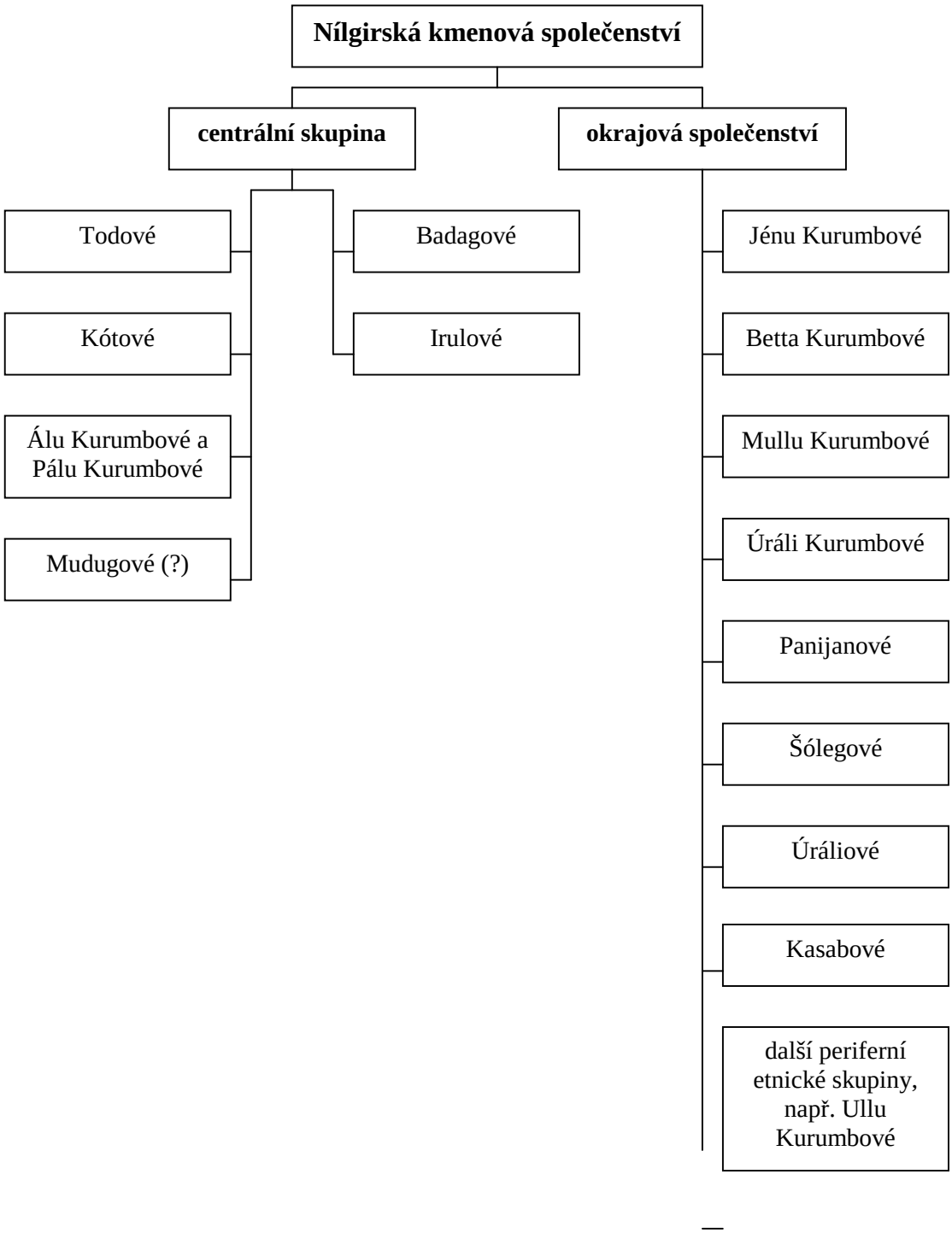

1.1.1 Kmenová společenství periferní skupiny

Kmenová společenství patřící do této skupiny jsou oddělena od „centrálních“ kmenů nejenom geograficky. Jsou to kmeny, které se dosud živí sběrem a lovem, jejich obydlí se nacházejí v těžko přístupných oblastech Nílgir, nejčastěji v subtropickém pralese. Často pracují jako námezdní síly na plantážích, v posledních letech se v rámci různých vládních programů a programů neziskových organizací začaly zabývat zemědělstvím. Jako příklad uvádím následující:

Kurumbové

Kurumbové (*Kuθumba*) jsou velkým společenstvím Modrých hor, které čítá asi 8300 obyvatel (Census of India rozlišuje Kurumby, kterých je 6900, a zvlášť Jénu Kurumby nebo také Kádu Nájaky, kterých uvádí 1400). Rozlišujeme sedm skupin Kurumbů: Álu Kurumby a Pálu Kurumby (*Alu Kuθumba* a *Pαlu Kuθumba*) z centrální skupiny, další pak z periferní skupiny Jénu Kurumby (*Jεnu Kuθumba*), Betta Kurumby (*Bl̸τu Kuθumba*), Mullu Kurumby (*Mullu Kuθumba*), Úráli Kurumby (*Yrαli Kuθumba*) a Mudugy (*Muδuga*). Věří se, že Kurumbové jsou skutečnými představiteli starých Pallavů - Kurumbů, kteří vládli v jižní Indii a byli poraženi Čálukjovci a Čóly v sedmém století (Thurston, 1909, s. 156).

Jénu Kurumbové neboli **Kádu Nájakové**

Jénu Kurumbové (*Jεnu Kuθumba*) neboli Kádu Nájakové (*Kαδu Nαyika*) se, jak již napovídá jejich jméno (*jεnu* = kurumbsky med, tamilsky *tεπ*), živí hlavně sběrem medu. Sběr medu je přísně ritualizován. Muži se na výpravu za medem včel lesních a včel skalních vždy alespoň týden předem připravují. Nestýkají se se ženami, spí na

nových či čistě vypraných pokrývkách, připravují se i vnitřně pokorou a meditací.

Jénu Kurumbové žijí v odlehlých oblastech v husté džungli v taluku Gudalúr na území rezervace Mudumalai (Mudumalai Wildlife Sanctuary). Původně žili a spali venku okolo ohně. Jejich obydlí jsou postavena hlavně z hlíny a štípaného bambusu. Izolované vesnice tvoří obvykle čtyři až pět domů s doškovými střechami. Přední zeď je někdy nabílená a ozdobená malbami mužů a zvířat. Vesnice se nazývá *paδi*.

Jsou monogamní, náboženstvím animisté a totemisté, dnes silně hinduizovaní. Svobodné ženy žily společně odděleně v jedné chýši a stejně tak děti a svobodní muži. V případě úmrtí jsou děti spalovány, dospělí pohřbíváni.

Dříve nevlastnili a neobdělávali půdu, ale živili se výhradně sběrem lesních produktů a dřeva a lovem divoké zvěře, což praktikují do určité míry doposud. Někteří z nich obdělávají malá políčka, která původně získávali klučením džungle, dnes je jim půda přidělována vládou. Chovají drobné domácí zvířectvo. Pracují také jako námezdní síla na farmách. Jénu Kurumbové jsou velmi zdatní krotitelé slonů, a tak někteří z nich jsou zaměstnanci úřadu Lesní správy (Forest Department) jako hlídači a mahauti v národní rezervaci Mudumalai. Pro svou práci se slony si dokonce vytvořili speciální jazyk. Muži jsou skvělí stopaři, ženy zručné košíkářky.

Kádu Nájakové se odívali do kusu látky, kterou si ovazovali kolem pasu. Ženy byly tetovány na čele. Jsou malého vzrůstu, tmavé pleti, mají výrazné čelo a vlnité až kudrnaté vlasy.

Panijanové

Panijanů (*Paviyan*) je dle Census of India 1991 přibližně 5700. Jsou malého vzrůstu, mají tmavou pokožku, široké ploché nosy a kudrnaté vlasy. Ženy nosí v uších velké náušnice vyrobené ze semen.

Všeobecně se mezi nílgirskými obyvateli traduje, že jsou původem afričtí otroci dovezení Evropany na Malabárské pobřeží, odkud se dostali do hor. Bohužel k potvrzení či vyvrácení této hypotézy chybí výzkum.

Původně byli nomády. Později se usadili, ale oni i jejich půda se dostali do rukou organizovaných pěstitelů. Byli pochytáni a žili jako nevolníci[5] na kdysi vlastní půdě či se dávali najímat jako námezdní pracovní síla. Dnes jsou usazeni převážně v okolí Gudalúru v blízkosti kávových plantáží a polí, na nichž jsou zaměstnáváni. Po práci pěstují na svých malých políčkách rýži a proso, ženy a děti sbírají jedlé kořeny a byliny v džungli. Příliš se nestýkají s okolním obyvatelstvem. Náboženstvím jsou animisté.

V současné době probíhá program „Panijanská rehabilitační farmářská kolonie“ (Paniya Rehabilitation Farm Colony), který je jednou z mnoha aktivit organizace The Nilgiris Adivasi Welfare association.[6] V roce 1964 Dr. Narasimhan osvobodil z otroctví dvacet

[5] Nevolnictví bylo v Indii zrušeno v roce 1976.

[6] The Nilgiris Adivasi Welfare Association (NAWA) byla založena doktorem S. Narasimhanem v roce 1958 po téměř dvaceti letech práce v terénu. V počátcích své existence spravovala organizace polikliniky, nemocnice, jesle a centra pro výživu v různých částech Nílgir. Společnost dále expandovala a zahrnula do své činnosti také programy zaměřené na vzdělání, hospodářství a rozvoj sebevědomí kmenového obyvatelstva. V současnosti NAWA provozuje nemocnice, ošetřovny, mobilní kliniku, provádí lékařský výzkum (například srpkovité anémie a TBC), řídí centra pro další vzdělávání a výživu, poskytuje finanční poradenství v oblasti pěstování čaje, pepře a dalšího koření, zprostředkovává adopci na dálku, která je založena na sponzorství konkrétního dítěte a jeho rodiny, podporuje zakládání ekonomicky samostatných ženských jednotek Self Help Groups a v neposlední řadě vede výše zmíněný program na pomoc Panijanům. Jako příklad zdravotní péče lze uvést následující: Victoria Armstrong Tribal Clinic, kde je poskytována péče hlavně Todům, Kótům, Irulům a Kurumbům, je součástí sídla, které má organizace v Kótagiri. Dále jsou to nemocnice Dr. Narasimhan Hospital v Kolikarai, která byla založena v roce 1958, a která se nachází v irulské vesnici v džungli; Bromley Hospital v Araiyúru, založená v roce 1966 ve smíšené irulské a kurumbské vesnici; Mobilní lékařská jednotka operující z ústředí NAWA, která poskytuje péči v odlehlých kmenových vesnicích.

pět panijanských rodin a vyžádal si od místní vlády 104 akry půdy pro svoji organizaci. Na půdě začal s Panijany pěstovat čaj. Bohužel své zisky vynakládali Panijanové převážně na alkohol, a tak celá akce skončila neúspěchem. V roce 1984 se NAWA rozhodla pro reorganizaci tohoto systému. Každé rodině bylo odebráno půl akru půdy a Panijanové ji začali obdělávat kolektivně. Zisky a ztráty nesli všichni společně. NAWA působila v roli poradce. V roce 1994 byla půda předána Panijanům, a ti se tak stali po dlouhé době vlastníky půdy. Cílem programu bylo navrátit kmenu Panijanů půdu a tím i ekonomickou a sociální samostatnost. Dnes se program soustředí na vzdělávání a další rozvoj kmene, jelikož je stále na spodních příčkách rozvojového žebříčku.

Úráliové

Úráliové (*Yrαλi*) jsou jednou ze čtyř skupin Irulů. Společně s Kasaby (*Kasaba*), Vette Kádu Iruly (*V⌊ττe Kαδu Iθuλa*) a Melle Nádu Iruly (*Mele Nαδu Iθuλa*) tvoří irulské společenství, které spojuje společený jazyk. Irulštinou hovoří přibližně 5900 lidí. Sami se nazývají Irulové nebo Úráliové.

Sami sebe považují za potomky Billayi a kmen Šólegů pokládají za potomky jeho bratra Kárayi. Dle jiného mýtu jsou oni i Šólegové potomci Kárayi a Billayovými potomky jsou Šivaisté – Lingájati, reformovaná šivaistická sekta, (Thurston, 1909, s. 250–51). Se Šólegy jsou si kulturně blízcí a Úráliové věří, že jim vděčí za umění klučení lesa, za rozeznání různých hlíz vhodných ke konzumaci a podobně. Dle mýtů jsou sice bratři, ale mezi nimi a Šólegy neexistují sňatky.

Úráliové žijí na sever od Modrých hor v horách Biligirirangam. Hovoří jedním ze čtyř dialektů Irulštiny (Zvelebil, 2001, s. 50). Úráliové jsou endogamní a dělí se na sedm patrilineárních klanů (*kulam*).

Představitelem vesnice je *yejamɑ̄na*, který řeší spory v komunitě. Někteří muži, hlavně starší, doposud nosí turban.

Živí se převážně lovem divoké zvěře a sběrem lesních produktů. Sbírají med, vosk, léčivé byliny, bambus a další, prodávají dřevo na otop. Někteří vlastní půdu, na které pěstují různé druhy obilí, a někteří vlastní dobytek a ovce. Nasbírané a vypěstované produkty byly v dřívějších dobách předmětem výměnného obchodu. Někteří Úráliové také pracují jako zaměstnanci Lesní správy.

Úráliové jsou středně vysocí, velmi tmaví, mají vystouplé lícní kosti, široký a plochý nos a kudrnaté vlasy. Jsou endogamní, nežení se ani s ostatními třemi skupinami Irulů. Domy jsou postaveny z hlíny, někdy jsou ozdobené, střechu pokrývá suchá tráva. Dům má verandu. Zesnulé pohřbívají poblíž vesnice na místě k tomu určeném. Hrob je označen hromadou kamení. Uctívají boha Rangu a stejně jako Irulové jednou ročně konají velkou oslavu na hoře Rangasámi, kde bůh sídlí. Dále uctívají bohyni Masani a matku bohyni mraveniště Puttamádévi, kterou někdy ztotožňují s Masani, boha Mádéšvaru a předky Kárayu a Billayu. Náboženství je směsí kmenového kultu a hinduismu.

Kasabové

Kasabové (*Kasaba*) obývají džungli v kaňonu řeky Mojáru, která protéká severní částí Modrých hor na hranicích s Karnátakou. Hovoří dialektem irulštiny a jsou jednou ze čtyř podskupin Irulů.

Jejich vesnice se skládají z tradičních domů postavených z bambusu a hlíny a z několika domů nového typu sponzorovaných vládou. Kasabové jsou menší až střední postavy, mají hnědou pleť, velmi široké a ploché nosy, kudrnaté vlasy. Byli najímáni Tody a Badagy poté, co kótští hudebníci odmítli hrát na jejich pohřbech. Náboženstvím jsou totemisté. Jsou endogamní. Ekonomicky jsou velmi podobní Úráliům.

Šólegové

Šólegové (*Sholega*) žijí v džungli na severní straně Modrých hor u hranic s Karnátakou. Původně obývali šólu (stálezelený les ve výšce kolem 1000 m n. m.), z čehož pochází jejich jméno. Hovoří dialektem kannadštiny. Dříve chodili velmi střídmě oblečení, spali venku okolo ohňů na banánových listech. Jejich původní obydlí jsou velmi jednoduchá - chýše jsou postavené z ohnutých bambusových tyčí, jejichž oba konce jsou zapíchnuté do země a z vnější strany je takto vzniklá kostra pokryta listy a trávou. Dle některých mýtů jsou Šólegové potomci Billayi, dle jiných jsou spolu s Úrálii potomky jeho bratra Kárayi. Stejně jako Úráliové uctívají boha Rangu, Mádéšvaru a předky Kárayu a Bilayu.

Společenství je rozděleno do pěti klanů (*kulam*), které jsou exogamní. Hlavou komunity je *yejamœna*, který rozhoduje spolu s několika staršími muži v případě sporu.

V době, kdy dívka dosáhne puberty, se na pět dní přestěhuje do odděleného domu. Vrací se po očistné koupeli. Strýc z matčiny strany ji obdaruje novým oděvem, betelem a banány. Svatba je poměrně jednoduchá. Rodiče ženicha zaplatí za nevěstu a koupí *táli* (svatební náhrdelník). Koná se hostina.

Při úmrtí je zvykem, aby hrála před domem skupina hudebníků. Procesí na místo pohřbívání je také doprovázeno hudbou. Mrtví jsou pohřbíváni tak, že je tělo položeno na levý bok a hlava směřuje k jihu. Místo je označeno kamenem, který položí syn zesnulého. Na místo posledního pobytu zesnulého se namaže pasta z *rœgi* (*eleusine corocana*, druh prosa) a čtvrtý den se obětuje koza.

Základní surovinou jídelníčku Šólegů je *rœgi*, které pěstují na malých políčkách. Jídelníček doplňují nalovenou divokou zvěří. Dále se živí sběrem hlíz (například sladkých brambor *yam*) a rostlin v džungli, tamarindu, pryskyřice, medu, jeleních paroží a dalších. Džungle bývala

rozdělena na části a v každé této části bylo zřízeno místo, na které přinášeli hlavně Šólegové a Irulové produkty, za něž dostávali zaplaceno od zvláštních správců. V současné době pracují jako námezdní síla na plantážích, pro Lesní správu jako sběrači lesních produktů a dřeva a jako hlídači.

1.1.2 Kmenová společenství centrální skupiny

Jak již bylo uvedeno výše, kmenová společenství patřící do této skupiny jsou si blízká geograficky, ekonomicky a sociálně, a tři z nich – Tody, Kóty a Kurumby – dokonce spojuje stvořitelský mýtus (viz kapitolu 2.6). Kromě Badagů jsou všechna společenství považovaná za původní, ačkoli archeologické důkazy, které by dokazovaly toto tvrzení, chybí.

Badagové

Badagové (*Baδaga*) přišli do Modrých hor ve 12. století z Majsúru, tedy z oblasti severně od Nílgir. Odtud pochází i jejich jméno (badagsky *baδage,* kannadsky *baδa, baδaga,* tamilsky *vaδa* = sever). Pravděpodobně prchali před muslimy. Na půdě, která nebyla využívaná Tody a Kóty, zakládali pole a stali se z nich velmi úspěšní zemědělci. Zabývají se hlavně pěstováním brambor, čaje, kávy a zeleniny. Jsou nejpodnikavější skupinou v oblasti zemědělství a i následkem jejich působení docházelo k zániku klasických ekonomických vztahů mezi kmeny. Navíc se z nich rekrutuje střední třída odborníků jako jsou lékaři, právníci, učitelé, inženýři a hlavně úředníci. Jako ekonomicky nejsilnější skupina obyvatel oblasti si nárokovali půdu místních kmenů.

Badagové mají světlou pleť, rovné černé vlasy, ženy bývaly tetovány na čele a hrudníku ve věku vhodném pro sňatek. Tradiční Badagové nosí jednoduché oblečení z hrubé, nejčastěji bílé látky s modrými nebo červenými pruhy, muži nosí turban. Vyznáním jsou šivaisté. Vesnice se nazývá *haττi*, řadové jednopatrové domy jsou postaveny z cihel a kamene, střechy jsou pokryty taškami. Společenství se dělí na devět endogamních podkast - frátrií, z nichž se každá dále dělí na exogamní jednotky.

Badagové se snaží získat status registrovaného kmene, což by jim přineslo stejné výhody, jako mají ostatní kmenová společenství. Určit jejich přesný počet je problematické, protože Census of India zahrnuje Badagy do kannadsky hovořícího obyvatelstva. Zvelebil uvádí (Zvelebil, 2001, s. 129), že se jejich počet pohybuje mezi 125 000 – 140 000.

Badagština je původní dialekt kannadštiny a bývala dorozumívacím jazykem v oblasti Nílgir.

Irulové

Irulové (*Iθulα*) se také jinak nazývají Irular, Iriligaru, Iruliga, Iruvan, Villiar. Irulové tvoří součást velkého kmenového společenství, které čítá kolem 6000 lidí, Zvelebil uvádí přibližně 8000 mluvčích irulského jazyka (Zvelebil, 2001, s. 77). Irulové centrální skupiny tvoří dvě navzájem exogamní skupiny Vette Kádu Irulů (*V⌊ττe Kαδu Iθulα*) a Mele Nádu Irulů (*Mele Nαδu Iθulα*). Název Irula je pravděpodobně odvozen od tamilského *irul* – černý. Sami Irulové se nazývají *mulli* (tamtéž, s. 142), což je odvozeno od *mullai*[7] (tamilsky lesní oblast).

Irulové žijí ve vesnicích roztroušených v subtropickém pralese. Původně jsou Irulové lovci a sběrači. Jak bylo uvedeno v případě Šólegů, džungle byla rozdělena do částí s centrálním shromaždištěm v každé z nich. Na toto místo přinášeli Šólegové a Irulové produkty, za něž dostali zaplaceno od zvláštních správců. Dnes jsou Irulové také drobnými pěstiteli zeleniny, luštěnin, ovoce a obilí na malých políčkách, která dříve získávali klučením lesa. V současnosti také mnoho Irulů ve dne pracuje na čajových a kávových plantážích či u Lesní správy. V noci občas, stejně jako v minulosti, loví ještěrky iguany, veverky, krysy, a

[7] *Mullai* znamená v tamilštině jasmín nebo lesní oblast. V sangamové literatuře tento termín označuje jednu z literárních krajin, které tvoří pozadí milostných příběhů. V případě *mullai* lesní a pasteveckou oblast, rodinný život, starostlivé a trpělivé čekání na mažela a návrat milého.

jiné drobné lesní zvířectvo, které je součástí jejich jídelníčku. V současné době platí zákaz lovu vysoké zvěře, ale při rozhovorech se Irulové přiznali, že ilegálně loví dodnes, hlavně oblíbenou a zdraví prospěšnou pochoutku jelena sámbara. Lov se skládá ze zavedených rituálů – přípravy, samotného lovu a zpracování ulovené zvěře. Po zpracování ulovené zvěře se koná hostina, při které jedí nejprve ženy a děti, a až poté muži. Játra zvířete se rozdělí, část se uvaří a obětuje bohu lovu a část sní lovec sám. K lovu v minulosti využívali psy, nejrůznější pasti, kameny, klacky a kopí, dnes střelné zbraně.

Co se týče sběru, nejvyhledávanější jsou kromě medu lesních a skalních včel jedlé kořeny, hlízy a houby. Sběr medu je podobně jako u „medových“ Jénu Kurumbů ritualizován. Při výpravě za medem včel je z bambusu či liány vyroben žebřík, který se zhotovuje přímo v lese, aby nebyl znečištěn nežádoucím dotekem. Jeden muž zapálí oheň, aby dýmem vykouřil včely z hnízda, sběrač po žebříku sestoupí k hnízdu zavěšenému pod skalním převisem, odřízne plástev do nádoby z tykve nebo bambusu, kterou mu spustí pomocník po provaze z liány.

Irulové jsou malého vzrůstu, mají tmavou pleť, plochý nos, černé kudrnaté vlasy. Někteří muži ještě dnes nosí turban, ženy se tradičně oblékaly do pruhu látky uvázaného těsně nad prsy, donedávna se tetovaly na čele. V současné době nosí pouze sárí. Vesnici zvanou *motta* tvořily domy z bambusu s doškovými střechami, které stále více ustupují prefabrikovaným betonovým domům sponzorovaných vládou.

Zesnulí jsou pohřbíváni v pozici jogína, tj. vsedě se zkříženýma nohama. Poblíž každé vesnice je pohřební místo. Hroby jsou označeny kamenem. Vdovci a vdovy se mohou znovu vdát/oženit. Irulové uctívají Višnua pod jménem Rangasámi.

Álu Kurumbové a Pálu Kurumbové

Álu Kurumbové a Pálu Kurumbové (*Alu Kuθumba* a *Pαlu Kuθumba*) žijí v devíti usedlostech na horním toku řeky Bhavání. Jsou blízcí příbuzní Todů a Kótů. Jsou to hlavně obávaní zaříkávači, léčitelé a kouzelníci. Todové si je najímají, pokud chtějí někomu ublížit, protože Kurumbové jsou údajně schopni přivodit smrt či neštěstí na dálku.

Kurumbové mají kulatý obličej s plochým nosem, výrazné lícní kosti a velmi tmavou pleť. Kurumbská vesnice se nazývá *mottam* a skládá se z patnácti až dvaceti chýší. Jsou rozděleni na dvě exogamní frátrie, které se dále dělí na klany.

Kurumbové se živí se sběrem, lovem a pěstováním zeleniny a luštěnin na malých políčkách. V současnosti se často nechávají najímat na čajové a pepřové plantáže. Jsou uzavření a vyhýbají se kontaktům s cizinci.

Todové

Todové (*Toda*) jsou známí také pod názvy Tuda, Todavans, Toras, Todar. První jakousi etnografickou zmínku o Todech nacházíme v dopise italského misionáře Fenicia, který v něm poprvé popsal todskou stravu, pohřební a svatební zvyky a hospodářství. Todové se svými fyziognomickými znaky značně liší od jihoindického drávidského obyvatelstva. Podle teorie z počátku 19. století jde o potomky římské kolonie. V polovině 19. století plukovník Outcherlony píše, že židovský vzhled Todů nasvědčuje tomu, že jde o potomky ztraceného kmene Izraele. Jiná teorie tvrdí, že Todové jsou potomky zběhlých vojáků Alexandra Velikého (Walker, 1986, s. 40) Census of India 1991 uvádí počet Todů 1600.

Každopádně se Todové od ostatního obyvatelstva Nílgir liší. Jsou vysoké, štíhlé postavy, mají světlou pleť, mohutnou hlavu a dlouhý rovný nos. Muži nosí dlouhé vlasy a plnovous, ženy mají vlasy natočené

do loken natužených máslem. Oblečeni chodí v tzv. *putxuλy*, což je jakási bílá deka ručně vyšitá do pruhů se vzory v červené, černé a modré barvě. Každý kus je originál. Muži se často podpírají holí.

Todská vesnice se nazývá *mund* (badagsky = stádo , todsky *mod*), a skládá se ze tří až pěti domů a chrámu – mlékárny zvané *poλy*. Klasický dům má tvar rozpůleného sudu, je nízký, postavený z dřevěných prken, bambusu a rákosu, střecha je došková. Chrám je tvarem podobný domu, pouze je větší a stěny jsou zhotoveny místo prken z kamenných desek. Todská žena se nesmí pohybovat v blízkosti chrámu. Také todská vesnice se velmi změnila díky pro Tody pohodlnějším betonovým domům. Pouze chrám si zachoval původní tradiční architekturu.

Todové žijí na poměrně malém území na severozápadě náhorní plošiny Nílgir do nadmořské výšky 2000 m. Zde se nacházejí travnaté pastviny porostlé rododendrony, kapradím, vřesem a eukalypty. Veškerý hospodářský, společenský a náboženský život Todů je založen na buvolích stádech. Kněz a zároveň mlékař, který se stará o stáda buvolů, posvátné mléko přeměňuje v mléčné produkty denní spotřeby a výměny. Celý proces je náboženským rituálem. Náboženství Todů se skládá ze dvou složek. Jedna je rituální, založená na kultu posvátných buvolích krav a mlékáren *poλy*, které jsou zároveň svatyněmi. Komplex mlékárny je pokládán za božstvo a tvoří jej samotná mlékárna, ohrady pro telata a buvoly, chlévy, pastviny, napajedla, nástroje, nádoby, lampy, zvonky a další. Kněz mlékař je vysvěcen na určité období, po které je ve službě. Dojí krávy, stlouká máslo, podmáslí, vyrábí přetavené máslo *ghι*, které již není posvátné a tudíž je vhodné k výměně a prodeji. Druhou složkou todského náboženství jsou bohové a mýty o nich, modlitby a kletby, legendy a hlavně stvořitelský mýtus.

Todové jsou vegetariánští pastevci. Převážnou část jejich stravy tvoří mléčné produkty jako je mléko, máslo a podmáslí doplněné

luštěninami, prosem a rýží. Jedinou výjimkou ve vegetariánství je konzumace rituálně zabitého telete buvola při pohřbech.

Todové se dělí na dvě endogamní skupiny, přičemž mezi těmito dvěma skupinami je přípustný sexuální styk (tzv. *moxthoɔyt* = „mít ženu jako konkubínu“), nikoli však sňatky. Za manželku se platí buvoly. Díky své výrazné fyziognomické odlišnosti a polyandrii, kterou praktikoval tento kmen běžně ještě v nedávné minulosti, přitahoval pozornost mnoha antropologů. A tak jsou Todové jediným dopodrobna popsaným minoritním společenstvím Nílgir. U Todů se setkáváme s polyandrií bratrskou. *„Můžeme ji považovat také za vztah mezi dvěma rody – mezi tím, z něhož pochází muž, a tím, z něhož pochází manželka. Z tohoto pohledu tedy nevěsta nevstupuje do svazku pouze se svým mužem, ale s celou rodovou skupinou. Právo mladšího bratra na ni tedy vychází z pouta založeného na výměně a spolupráci mezi těmito dvěma skupinami.*“ (Murphy, 2001, s. 84). Polyandrie jde v mnoha případech ruku v ruce s ženskou infanticidou. *„Jedná se o primární způsob regulace populačního růstu ve společnostech s omezenými zdroji potravy a nespolehlivými kontracepčními metodami.*“ (tamtéž, s. 37). Dnes tento způsob sňatku téměř vymizel. Tato skutečnost byla ovlivněna jednak tím, že indická vláda zakázala zabíjení děvčátek, a také tlakem nepolyandrického okolí a působením misií. Výsledkem byl nárůst podílu žen v todské populaci a nevěsty tedy byly k dispozici i pro mladší bratry. Walker (Walker, 1986, s. 208) uvádí, že v roce 1981 se setkal pouze s jedním případem takového manželství, kdy se o jednu ženu dělili dva bratři.

Sňatek u Todů probíhá až v době, kdy je na ženě vidět, že je těhotná. Otcovství se určuje obřadem, při němž muž položí na břicho těhotné ženy malý luk a šíp. V případě otěhotnění nelze určit biologickou paternitu. Při dalším těhotenství se o otcovská práva takto může přihlásit jiný muž. U Todů jsou běžné rozvody a únosy žen.

Odmítnutí vlastní ženy jinému muži se považuje za neslušné. Todská žena musí podstoupit rituální defloraci provedenou knězem. V posledních letech mnoho žen z tohoto důvodu konvertovalo ke křesťanství.

Todové stáli na vrcholu společenského systému Nílgirských kmenových společenství. Byli považováni za pány půdy a zásah do ní byl pro ně tabu. Přesto z původních pastevců jsou dnes mimo jiné i zemědělci. Ženy se zabývají pěstováním zeleniny a čaje, muži dodávají mléko do družstevních podniků. Ženy se navíc za podpory nevládních organizací stále věnují tradiční výšivce. Nevládní organizace od Todek odkupují jejich práce a z vyšívaných látek šijí různé předměty pro turisty.

2 Kótové

Kótové (*Kota*) jsou známí také jako Koter, Kotharu, Kothewars nebo Kohatur. Kořen *ko* nebo *kυ* znamená hora (Aiyappan, 1948, s. 118). Kótové jsou původně řemeslníci a drobní zemědělci z oblasti travnatých pastvin. Vyskytují se ve všech talukách, největší koncentrace je v taluku Ooty. Celé kótské společenství žije v sedmi vesnicích: Kollimalai (*Kolmεl*), Šolúr Kókál (*Kurgoj*), Gudalúr Kókál (*Kalαc*), Pudu Kótagiri (*Porgαr*), Kíl Kótagiri (*Kinαr*), Tričigádi (*Ticgαr*) a Kúnda Kótagiri (*Mεnαr*) (viz Přílohu č. 1 a 2). Kótové věří, že po příchodu Badagů se rozptýlili do sedmi vesnic proto, aby se tak před nimi chránili. Některé rodiny žijí v Ooty, Kúnúru, Gudalúru a Wellingtonu. Až do počátku 19. století žili Kótové převážně izolovaně od lidí z nížin. Původní sídlo Kótagiri, dnes jedno z horských středisek Nílgir, byli Kótové v roce 1910 nuceni pod nátlakem Angličanů opustit. Lidé se přestěhovali do nové vesnice Aggál vzdálené 7 km, která byla zničena při sesuvu půdy. Po této nešťastné události se vesnice přesunula do blízkosti původního Kótagiri, nazývá se Pudu Kótagiri a domy z velké části postavila vláda.

Kótové jsou střední postavy, mají světlou pleť měděného odstínu, dlouhé černé vlnité vlasy, které hlavně starší muži nosí volně svázané do uzlu či rozpuštěné. Ženy si vlasy svazují do typického účesu zvaného *kockoτ* (*koc* = zavázat, *koτ* = chomáč, chochol, viz Fotografickou přílohu č. 24). Mají oválnou tvář, rovné vystupující čelo, hnědé, hluboko zasazené oči, menší rovný nos a malou bradu. Ve vesnici se i dnes kótské ženy nejčastěji pohybují v tradičním oděvu z hrubé bílé látky zvaném *kιr*, přes ramena mají přehozený další kus bílé látky *dupiτk* (*dupaττα,* pravděpodobně výpůjčka z hindštiny - šál, prostěradlo) nebo bílé látky s barevnými pruhy zvaném *varαd* (nenalezeno) (viz

Fotografickou přílohu č. 25). Ženy musejí chodit po vesnici bosé, nesmí nosit náušnici v nose, ale nosí stejně jako hinduistky prstýnky na noze *metti*. Vdané ženy si musejí zaplétat vlasy do tradičního účesu *kockot* a dívky, které již menstruují, mohou nosit tento účes dobrovolně. Mladé ženy si na cesty mimo vesnici oblékají sárí a splétají z vlasů cop.

2.1 Obydlí a strava

Kótskou vesnici kókál (*kokal*) tvoří ulice řadových domů, tzv. kéry (*kery*), ve kterých bydlí vždy určitý klan. Klan nemá žádné specifické příjmení, ale každá kéry má jméno, které pro tento účel její obyvatelé používají, např. Nadukéry přel. „Prostřední“ kéry), Akéry (přel. „Tamta“ kéry), Ikéry (přel. „Tato“ kéry), Kílkéry (přel. „Spodní“ kéry), Mélkéry (přel. „Horní“ kéry). Pro Kóty má tedy *kery* význam hlavně jako označení určité společenské skupiny příbuzných. Dle Mandelbauma je *kery* sídlo patrilineárního klanu (Mandelbaum, 1938, s. 16).

Kótsky se dům nazývá *pay*. Klasický dům je postaven z cihel, cementu, malty a dřeva, střechu pokrývají došky nebo pálené tašky a nově i vlnitý plech. Po zavedení restrikcí na těžbu dřeva se nahrazuje dřevo z lesů hotovými výrobky jako jsou okna a dveře, které kupují na trhu. Domy jsou postaveny v řadách na rovných plošinách. Dům je asi 8 m dlouhý a 7 m široký. Skládá se ze tří částí: otevřené verandy, předního pokoje a černé kuchyně. Přední pokoj je největší, užívá se ke spaní a k běžnému životu. Po celé jedné straně je necelý metr od podlahy upevněné prkno, které slouží jako postel. Snížením stropu vzniká prostor pro uchovávání obilí a pro uskladnění nářadí, je přístupný po žebříku. Obvykle na jižní straně se nachází kuchyně, je menší než pokoj, v její západní části jsou police nebo plošina pro ukládání nádobí. Kuchyně se používá kromě vaření také ke koupání a mytí nádobí.

V dnešní kótské vesnici je možné spatřit i typický „hinduistický“ dům, který je větší. Je zřejmé, že s nákupem nových spotřebních výrobků roste i plocha domů.

Před výstavbou domu se plány konzultují s knězem. Výstavba je zahájena v příhodnou dobu, obvykle se začínají kopat základy mezi devátou a desátou hodinou ranní. Z okolí vesnice jsou sneseny kameny do základů a probíhá rituál, při kterém strýc – matčin bratr – vzývá bohy: „Pane, na tomto místě od teď započíná stavba domu, který bude stát čelem k slunci. Ať postupuje dobře s pomocí Lakšmí, Sarasvatí, Paraméšvarí, Aynóra a Amnór, ó bože!“ (Varghese, 1974, s. 114). Základní kámen se pokládá s pomocí kněze. Dřevěné části domů obvykle vyrábějí místní tesaři, stejně tak došky na střechu. Ty jsou často nahrazeny pálenými taškami, které si Kótové také vyrábějí sami. V poslední fázi je postaveno ohniště. Významnou součástí domácích rituálů je obřad „zahřátí domu“ (*pudupay uyki*, *pudu* = nový, *pay* = dům, *uyki* = ? viz tabulka str. 96), kterým se zahajuje užívání nového domu. Ráno přijde kněz a starci vesnice do domu, každý přinese malý košík s obilím a posvátnými listy. Toto předají bratrovi matky a vzývají božstva. Na ohništi, které je poprvé a obřadně zapáleno, ženy připraví jídlo pro hosty z donesených surovin a koná se hostina. Jak vyplynulo z výzkumu, dříve tento obřad doprovázela hudba a tanec.

K základnímu vybavení kótské domácnosti patří rohože na spaní, někdy i nízké malé postele, hliněné nádobí, koše, měděné, bronzové, hliněné a plastové nádoby.

V současnosti jsou kótské vesnice elektrifikované, v několika domech je zaveden telefon (dle mého informanta byl první telefon zaveden v roce 1987 do vesnice Pudu Kótagiri), mnoho lidí vlastní rádio a televizní přijímače, několik i automobil.

Mezi základní surovinu kótské kuchyně patřilo vždy proso *sαmai* (*panicum miliare*, viz Fotografickou přílohu č. 5), *rαgi* (*eleusine corocana*, viz Fotografickou přílohu č. 6) a pšenice. Produkce těchto plodin byla vždy téměř výhradně pro vlastní spotřebu. Se změnami, které do oblasti přinesli indičtí a britští přistěhovalci, došlo i ke změně v jídelníčku. Do hor se dostala rýže, která postupně nahradila proso a obilí. Zároveň čaj a další komerční plodiny vytlačily obilí z polí. A tak ačkoli proso je považováno za delikatesu, dnes se používá pouze při slavnostech a v domě knězů. Za tradiční pokrm Kótové považují kuličky z vařeného *rαgi* namáčené do kari ze sušených fazolí a dalších luštěnin. Součástí jejich kuchyně se stala indická jídla, která, jak se přiznali, mnohým Kótům nechutnají. Oblíbené bylo vždy maso. Původně ulovená lesní zvěř byla postupně nahrazena domestikovanými zvířaty jako je buvol, kráva, ovce. Protože hlas drůbeže a koz ruší kótské bohy, mohou být chovány pouze mimo vesnici. Nicméně i tak jsou běžnou potravou. Kótové původně nedojili krávy a nekonzumovali mléko. Mléčné výrobky, hlavně přepuštěné máslo *ghι*, dostávali výměnou od Todů.

Je zvykem, že při jídle je první obsluhován muž. Pokud není přítomen, je jeho porce nabrána jako první a uschována. Dříve jedly ženy jedné domácnosti společně z jednoho talíře, stejně tak muži.

2.2 Jazyk

Kótština patří spolu s tamilštinou, malajálamštinou, kannadštinou, todštinou, tulu a kodagu k jihodrávidské podskupině jazyků, dle M. B. Emeneaua je spíše blízká tamilštině a malajálamštině než kannadštině. Kótové nazývají kótštinu *kov* (Kóta) *mαnt* (jazyk) – „jazyk kótského lidu“. Kótové mi sdělili, že mezi kótštinou jednotlivých vesnic jsou drobné dialektové rozdíly.

Protože jsou Badagové v početní převaze a ekonomicky dominují oblasti Nílgir, bylo v dobách výměnného obchodu nutné, aby příslušníci všech kmenů hovořili badagsky. Proto hlavně starší generace hovoří badagsky. V kótských vesnicích geograficky blízkých todským vesnicím, jako je Šolúr Kókal, hovoří starší a střední generace todsky, ačkoli se traduje, že todštinu ovládají pouze Todové. Díky školství se v oblasti rozšířila angličtina a tamilština. Anglicky hovoří hlavně mladší generace a muži střední generace, kteří narozdíl od žen měli snadnější přístup ke vzdělání. Kromě dětí do šesti let jsou všichni Kótové minimálně bilingvní. Většina Kótů ovládá tamilštinu, která je hlavním oblastním psaným jazykem a funguje jako místní lingua franca.

2.3 Rodinné vztahy

Kótská společnost je patrilineární, způsob bydlení je patrilokální (Mandelbaum, 1938, s. 24). V domě rodičů zůstává až po zbytek života pouze nejmladší syn se svojí rodinou. Starší syn zůstává po svatbě v rodičovském domě pouze do doby, než se ožení jeho mladší bratr. Poté dům se svojí rodinou opouští. Povinností rodičů je postavit každému synovi dům, který navazuje v linii na rodičovský. Dívky se stejně jako v indické společnosti stěhují do domu svého manžela. V každé rodině je nejvyšší autoritou nejstarší muž. Vztah otce a synů je z velké části založen na ekonomické spolupráci. Nejstarší syn přebírá po otcově smrti odpovědnost za rodinu.

Kótové jsou obyčejně monogamní, méně častá je polygynie. Pokud žena neporodí syna, muž se může znovu oženit. Svatby se konají v postpubertálním věku. Sňatek je považován za posvátnou povinnost mužských členů domácnosti, svobodný muž je hříšník. Povinná je endogamie v rámci kmene. Varghese (Varghese, 1974, s. 167) uvádí, že v roce 1958 byl osmnáct měsíců bojkotován kótský mladík, který se

oženil se ženou mimo své kmenové společenství. Dnes se používá mnohem přísnější trest: pokud se Kóta ožení či vdá mimo kótské společenství, je vyhoštěn a veškeré styky s ním jsou přerušeny. Pro dotyčného platí přísný zákaz vstupu do kótských vesnic. V současnosti je znám případ pouze jedné Kótky z Tričigádi, která se provdala za křesťanského Tamila a sama ke křesťanství konvertovala.[8] Sňatky jsou časté mezi obyvateli jednotlivých vesnic. Obvyklé jsou podobně jako u Todů i rozvody.

Nejmenší sociální jednotka je rodina. Nukleární kótskou rodinu tvoří muž, žena a děti nebo muž, dvě ženy a děti. Rozšířenou rodinu tvoří muž, žena, ženatý syn s rodinou a děti. Ženy dělají důležitá rozhodnutí týkající se rodinného života. Hrají i aktivní roli v ekonomice, s pomocí různých vládních i nevládních organizací zakládají organizace Self Help Groups. Jsou aktivní ve všech společenských i náboženských sférách.

2.4 Sociální organizace

Hlavním orgánem kótské vesnice je vesnická rada mužů *kuṭm* (*kuṭm* = shromáždění). Jde o neformální radu starších, která zahrnuje kněze, představeného vesnice a starce. Členy vybírá kněz z různých *kěry*. V kótském společenství je tendence řešit spory uvnitř vesnice s pomocí *kuṭmu*. Pokud nastane nutnost řešit problém, *kuṭm* zasedá buď před posvátným kamenem *maṇṭu kal* (*maṇṭu* = tamilsky sláva, vážnost, *kal* = kámen), který představuje boha Kambatráyu, nebo za chrámem Aynór. Nejčastěji řeší záležitosti týkající se vlastnictví, půjček,

[8] Kótka Mary, jejíž jméno před konverzí bylo Párvatí, byla velmi užitečnou informantkou. Byla velmi vstřícná a otevřeně hovořila o všech záležitostech. Navíc měla odstup od kmenového společenství a její pohled na Kóty byl bez zaujatosti a hrdosti, která u informantů často zapříčiňuje neobjektivnost. Její případ byl znám ve všech vesnicích.

pozemků, rodinných sporů, cizoložství, rozvodů, vydává různá povolení, určuje nejpříhodnější dny pro konání různých oslav a druhého pohřbu (viz kapitolu č. 2.8) a podobně. *Kvtm* je zároveň zodpovědný za pořádek v komunitě s ohledem na její nepsané normy. *Kvtm* ukládá za přestupky proti normám trest. Mírnější trest je pokárání a pokuta, přísnější je vyloučení ze společnosti. Vyloučený člověk je bojkotován všemi obyvateli vesnice, nesmí mu být podáno jídlo ani voda, je považován za nečistého a nesmí se účastnit oslav a jiných společenských akcí vesnice. Pro zrušení trestu musí dotyčný před *kvtmem* přiznat vinu a přísahat, že se přečin nebude v budoucnu opakovat. Pokuta, kterou musí zaplatit, se pohybuje v rozmezí 12 až 24 rupií. *Kvtm* je nejvyšší orgán a bez jeho povolení nesmí nikdo řešit přestupky na policii ani u soudu. Můj informant znal pouze dva případy, které se řešily soudně. *Kvtm* je stále považován za nejvyšší instanci a jeho rozhodnutí jsou velmi striktně dodržována všemi členy společenství. Obvykle nikdo, koho se rozhodnutí týká, neodporuje tomuto rozhodnutí. Je zřejmé, že se *kvtm* těší velkému respektu a je efektivním prostředkem sociální kontroly. Příkladem může být již zmíněný případ Kótky Mary. Navíc je to instituce udržující morálku, která prostřednictvím svých nástrojů, jako jsou pokuty a pokárání, také napomáhá společenství zachovat si náboženské přesvědčení a praktiky.

Kvtm svolává náčelník vesnice *gotgœrn*, často na žádost někoho z obyvatel vesnice. Účastnit se zasedání smí všichni muži rodiny, ale pouze nejstarší muž z rodiny smí promlouvat. *Kvtm* jedné vesnice se může zúčastnit zasedání *kvtmu* jiné vesnice. Pro řešení velkých sporů a celokótských záležitostí zasedají *kvtmy* všech sedmi vesnic v Kótagiri poblíž chrámu Aynór.

Nábožensky i společensky nejdůležitějšími osobami vesnice jsou púdžáriové – kněží.[9] V každé vesnici jsou, či by měli být, alespoň tři púdžáriové**,** *tɛrkɑrn* a dva *mundgɑrnové*. *Tɛrkɑrn* (božský, pocházející od boha) je médium, prostřednictvím kterého promlouvá bůh a je také bohem vybírán. Je často posedlý božstvem a v extázi pronáší proroctví a rady, kterých se vesničané striktně drží. Nový *tɛrkɑrn* je vyhledáván vždy po úmrtí starého *tɛrkɑrna*. Výběr je ritualizovaný a účastnit se ho mohou dobrovolně všichni muži starší osmnácti let. Každé pondělí v pět hodin ráno muži vstanou a jdou k chrámu, kde se společně modlí. Obřad se opakuje až do té doby, než je nový púdžári vybrán bohem. Po celou dobu se nesmí muži stříhat a holit. Ten, který je nakonec bohem vybrán, se jím stává posedlý. Důkazem je to, že skočí do připravené nádrže s vodou. To je vyvolený *tɛrkɑrn*.

Mundgɑrnové jsou vybíráni *tɛrkɑrnem*, který je při výběru inspirován bohem. Podmínkou je, aby byl muž ženatý s první manželkou a ta byla naživu. Pokud žena zemře, hledá se nový *mundgɑrn*. Manželka púdžáriho *mundgɑrnoʎ* je velmi důležitá pro vedení ženské části obřadů, například při výrobě hrnčířských produktů či při tanci během slavností. *Mundgɑrn* provádí a vede všechny obětní rituály při slavnostech, lze ho tedy nazvat obětníkem. Jeho přítomnost je nezbytná při slavnosti prvního zasetí a první sklizně (viz kapitolu č. 2.8), je zodpovědný za dojení krav a hlavní postavou při svátku mléka (tamtéž), je udržovatelem ohně, který se používá při slavnostech.

Poté, co je nový púdžári vybrán, opustí své zaměstnání a věnuje se pouze náboženským povinnostem. Funkce púdžáriho je celoživotní a nedědičná. Do domů knězů je povolen vstup pouze v tradičním oděvu. V civilním oděvu je povolen vstup pouze na verandu. Toto nové

[9] Jako ekvivalent slova púdžári budu používat české slovo kněz jako všeobecný název pro oba typy kótských púdžáriů, tj. obětníků *mundgɑrnů* i šamanů *tɛrkɑrnů*.

pravidlo bylo zavedeno v souvislosti se změnou oblékání. V domě každého púdžáriho je vyhrazen zvláštní pokoj pro božstvo, do kterého má přístup pouze púdžári a děti do puberty oblečené do tradičního oděvu. Púdžári si nestříhá vlasy, neholí vousy, nosí náušnice, trvale chodí oblečen do tradičního oděvu a bos, i když jde mimo vesnici (viz Fotografickou přílohu č. 16). Púdžári nesmí používat zápalky pro zapálení ohně, ale musí jej zapálit třením dřeva a neustále ho ve svém domě udržovat. *Tɛrkɑrn* získává oheň pouze z domu *mundgɑrna*. Púdžári se nesmí účastnit badagského a todského pohřbu a přibližovat se k odděleným menstruačním domům. Nesmí opustit vesnici na více než dva dny a dům púdžáriho nesmí být zamčený, pouze v nutném případě je přípustné, aby byl zamčený do půlnoci.

Významní jsou i další rituální specialisté. *Koyλtɑλ* zapaluje oheň při obřadech a zabíjí a obětuje krávu při pohřbech. *Tic vac mog* (*tic* = oheň, *vac* = hůl, *mog* = dítě, v překladu dítě, které drží oheň) je dítě, které symbolicky zapaluje pohřební hranici (viz kapitolu č. 2.7). *Gotgɑrn* je vesnický pokladník, stará se o vzácné šperky a mince, které se obětují bohům, zároveň je politický náčelník, který svolává *kvtm*. Jeho dalšími úkoly jsou oznamování úmrtí celé vesnici, schraňování poplatků a pokut.

2.5 Náboženství

Kótské náboženství je částečně hinduizované, nicméně podstatná část uctívání stále směřuje k tradičním kmenovým božstvům. Kmenová božstva mají stejně jako hinduistická více jmen, ale nemají tak diferencované funkce. Kótové se nemodlí ke specifickému bohu, ale zmiňují všeobecně „boha“ *dɛr*. Bohové nemají antropomorfickou podobu jako mají božstva hinduistická, ale jsou vtěleni v přírodě, ohni, kamenech, stromech či nástrojích spojených s lovem a kovářstvím.

V těchto podobách bohové obývají domy Kótů, chrámy a kovárny. Božstva se dělí na mužská – „bůh otec“ *Ayvor* a ženská – „bohyně matka“ *Amvor*. *Ayvor* a *Amvor*. Společně s „malým bohem otcem *Kunayvorem* (*kun* = malý) tvoří tato božstva trimúrti *Kamatr*. Jsou ochránci Kótů a božstva plodnosti, jimž vzdávají úctu při každoroční největším slavnosti Kambatráya (*kamatraya*).

V kótské vesnici jsou obvykle dva chrámy, *Ayvor* pro Staršího Boha Otce a *Amvor* pro Bohyni Matku. Později byla tato božstva ztotožněna s Šivou a Párvatí, jimž je zasvěcen hinduistický chrám, který se nachází poblíž každé kótské vesnice. V Kollimalai je postaven třetí chrám pro božstvo Malého Boha Otce *Kunayvor*.

V Tričigádi se nachází posvátný kámen, který symbolizuje boha deště *Koanatrayu*. Věří se, že tento kámen se stěhuje z místa na místo. Toto prý znamená, že bůh *Koanatraya* upozorňuje lid na svoji stálou přítomnost.

Původně chrámy neexistovaly. Nad posvátnými kameny, které nacházíme poblíž dnešních chrámů a které symbolizovaly božstva, byly postaveny doškové přístřešky nebo přístřešky ze suché trávy, které se při výroční slavnosti Kambatráya obnovovaly. Dnešní chrámy jsou jednoduché stavby obdélníkového půdorysu o ploše přibližně 25 m^2. Nejčastěji jsou pokryté doškovou střechou, přední strana postavená z kamenných sloupů směřuje na východ, štít je ozdobený znaky božstva, hlavně železnými luky a šípy. Ty byly prvními zbraněmi, které Kótům bůh poskytl, aby se mohli chránit před útoky (viz Fotografickou přílohu č. 7–14). Uvnitř chrámu jsou sloupy či kameny, které pocházejí z původních chrámů, další sloupy jsou před chrámy. Velmi často slouží k ohraničení posvátné půdy. Na ni smí ženy vstoupit pouze jednou za rok při slavnosti Kambatráya (viz kapitolu č. 2.8), muži dvakrát měsíčně, vždy v sobotu a v pondělí následujících po novoluní, kdy konají spolu s knězi modlitbu. Do samotného chrámu je ženám vstup

zakázán úplně, muži jej jednou ročně u příležitosti již zmíněné slavnosti uklízejí.

Nejčastěji prováděný rituál je denní obětování božstvu. Prováděn je knězi *mundgɑrny* a *tɛrkɑrnem*. Ti časně ráno vstanou a vykoupou se v chladné vodě. Poté jdou mezi chrámy, posadí se u zdi chrámu, pomodlí se a pokloní do čtyř světových stran. Po modlitbě jdou domů, kde se ještě jednou pokloní domácímu božstvu. Teprve poté mohou komunikovat s ostatními.

Hinduismus

Ve všech kótských vesnicích nebo v jejich okolí se nachází alespoň jeden hinduistický chrám. Velmi obvyklé jsou chrámy božstev Krišny, Rangy nebo Magali, která Kótové přijali do svého panteonu. Uctívání hinduistických božstev se vyznačuje synkrezí původního náboženství a hinduismu. Kótové do chrámů nosí klasické obětiny jako jsou banány, kokosové ořechy, rýži, vonné tyčinky a podobně a zároveň procesí na cestě ke chrámu doprovází kótská hudební skupina a často se při této příležitosti také zpívá a tančí.

Mimoto Kótové vzývají při různých obřadech hinduistická božstva jako jsou Lakšmí, Sarasvatí a Paraméšvarí spolu s božstvy Aynór a Amnór. Kótové uctívají Lakšmí jako bohyni bohatství, Sarasvatí jako bohyni vzdělání a Paraméšvarí jako dárkyni obživy.

To, že Kótové přijali hinduistická božstva, má podle mého názoru více důvodů. Prvním důvodem je snaha o přiblížení a zavděčení se rostoucí okolní hinduistické populaci a získání její přízně a lepšího postavení ve společnosti. Dalším důvodem byla pravděpodobně vlna epidemií, která zasáhla oblast na přelomu devatenáctého a dvacátého století. Tomu by nasvědčovala i zpráva, kterou zmiňuje Varghese (Varghese, 1974, s. 156–57): Na počátku století žil poblíž Tričigádi Malajálamec, který uctíval Magali, bohyni neštovic. Po jeho smrti

pokračoval v uctívání bohyně jeho sluha. Po smrti sluhy se již nenašel nikdo, kdo by pokračoval. Poté náhle zemřelo několik Kótů na neštovice a *tɛrkɑrn* v transu prohlásil, že Magali se na Kóty hněvá, protože jí neuctívají, a že si přeje, aby jí postavili chrám na místě, kde rostou divoké růže.

2.6 Stvořitelské mýty

Jak již bylo uvedeno výše, existuje společný stvořitelský mýtus pro tři kmeny z centrální skupiny, Tody, Kóty a Kurumby. Podobně jako ostatní mýty Todů, je i tento spojen s nejvyšší todskou bohyní Tôkišy.[10] Tôkišy je stvořitelkou bohů, polobohů, lidí, hrdinů a buvolů. Na počátku udeřila Tôkišy holí do země a tak stvořila prvního Todu. Druhým úderem stvořila Kurumbu a třetím úderem Kótu. Pro všechny tři stvořila buvoly, rostliny, med, ovocné stromy a bambusové výhonky. Pouze Toda věděl, co má jíst, a začal se živit ovocem, medem a výhonky. Kurumba ani Kóta nevěděli, jak se to všechno jí. A tak dala bohyně Tôkišy Kótovi luk a šípy a vyzvala ho, aby si se zbraněmi hrál. Kóta vystřelil a podařilo se mu zabít buvola. Tôkišy zavolala svého syna a poručila mu, aby maso uvařil. Do druhého hrnce dal její syn uvařit maso krávy. Na večer pozvali Todu, Kurumbu a Kótu a nabídli jim jídlo. Toda jídlo odmítl, protože se již najedl ovoce a medu. Kurumba si nabral maso buvola, Kóta se najedl kravského masa. Tôkišy řekla Kótovi: „Tys jedl krávu, a proto budeš i nadále jíst maso krávy, kterou jsi ulovil.“ Tak oddělila bohyně Kótu od Kurumby a zároveň je usadila na různých místech. Potom stvořila Tôkišy ze žebra Tody ženu a dala mu ji. Stejně tak stvořila ženy ze žeber Kóty a Kurumby. Když se Toda ptal, jak a kde má žít, poradila mu bohyně, aby zůstal na místě se svými buvoly a

[10] Volně převyprávěno dle Zvelebil, 2002, s. 82.

slíbila mu, že ostatní mu budou nosit vše, co bude potřebovat. Kótovi přislíbila dovednost dělat předměty ze železa. Kurumbovi řekla: „Budeš se živit kouzelnictvím, všichni se tě budou bát a budou ti platit, abys je nezničil svou mocí. Všichni tři jste bratři, protože jste byli stvořeni zároveň. Modré hory jsou vaše.“ Tak stvořila bohyně Tôkišy tři kmeny centrální skupiny.

Druhý stvořitelský mýtus je původní mýtus Kótů. Jmenuje se „Jak Kitúrpajk učil nílgirské lidi a vytvořil tři kasty“.[11] Dříve žili lidé v jeskyních na hoře Drug a živili se kořeny, ovocem a syrovým masem. Jednoho dne se jednomu muži narodil syn, který se jmenoval Kitúrpajk. Když mu bylo dvanáct, vzal větev stromu *vag*,[12] který byl uschlý, a vyrobil z ní cosi jako paličku a hmoždíř. Paličkou vrtěl tak dlouho, až se dřevo rozpadlo na prach. Potom do prachu prudce foukl a prach se vzňal. Na takto vzniklém ohni si pak všichni pekli maso. Po několika dnech vzal černou hlínu a vyrobil hrnec, který pak vypálil v ohni. V tomto hrnci uvařil maso a podal ho lidem k jídlu. Několik dní na to sebral v džungli kameny a rozpálil je v ohni. Tak vyrobil železo. Z tohoto železa vyrobil luky, šípy, nože, sekery a naučil lidi, jak je používat. Po několika dnech chytil divokého buvola a krávu a ochočil je. S býkem zoral pole a krávu podojil. Dny ubíhaly a najednou bylo Kitúrpajkovi dvacet let. Oženil se s ženou, kterou si vybral, a narodili se jim tři synové. Naučil je vše, co sám uměl. Dal jim zbraně, aby chránili stáda před divokými zvířaty z džungle. Jednoho dne zastřelili synové svými zbraněmi tele krávy. Toto tele bylo velmi oblíbené otcem i matkou, a tak synové tuto skutečnost po tři dny tajili. Protože byl ale Kirtúrpajk velmi zbožný a chytrý, o všem věděl. Vzal tři hrnce a položil je na ohniště a poručil ženě, aby uvařila vodu. Potom šel a zabil tele

[11] Volně přeloženo s laskavým svolením autora z Emeneau, M. B. Kota texts. Part one. s. 39–45.

[12] *Vag*, neboli *solix tetrasperma*, jak tento strom identifikoval M. B. Emeneau ve svých poznámkách (Wolf, 2000/2001, s. 142).

krávy, tele buvola a buvola a jejich maso dal vařit do hrnců. Pak přikázal svým synům: „Vezměte si každý talíř a jezte!“ Tomu, který jedl maso telete krávy, řekl: „Ty budeš Kóta.“ Tomu, který jedl maso telete buvola, řekl: „Ty budeš Toda.“ A tomu, který jedl maso buvola, řekl: „Ty budeš Kurumba.“ Poté postavil své syny do řady a pravil: „Provinili jste se. Proto se vy tři stanete třemi kastami a budete si navzájem pomáhat.“ Nato matka i otec zmizeli. Synové své rodiče dlouho hledali, ale nenašli je. Nevěděli, co mají dělat. Nakonec se rozešli do tří různých směrů, postavili si domy a založili vesnice. Kóta si založil sídlo v Kolimél a kótskou vesnici nazval *kokal*, Toda postavil dům ve vesnici Nirdži a nazval ji *mund*. Kurumba postavil dům v Kabu a nazval vesnici *motta*. Od té doby žijí tito tři jako přátelé. Rozhodli se, že si nebudou navzájem vyměňovat ženy a že nebudou navštěvovat obydlí toho druhého, aby nedocházelo k bojům a hádkám. Dodnes Todové jedí pouze maso telete rituálně zabitého při oběti, Kótové jedí maso buvola a krávy, Kurumba jí maso buvola. Protože bratři nikdy nenašli své rodiče, usoudili, že ti zmizeli, protože zabili jejich oblíbené tele. A proto se rozhodli, že při pohřbu musí jejich potomci obětovat buvola a krávu. „Když je budeme takto obětovat,“ pomysleli si, „náš otec a matka to nebudou moci snést, vrátí se, ukážou se nám a zastaví naše zabíjení.“ A tak Kótové a Todové dodnes obětují buvola a krávu při pohřbech. Otec ani matka se dodnes neobjevili a nezastavili jejich zabíjení.

2.7 Obřady životního cyklu

Obřady se řídí měsíčními cykly. Každá slavnost se koná určitý počet dní po novu. Nov je pro Kóty den duchů zesnulých, a proto je nevhodný pro provádění rituálů. Naopak pondělí je den vhodný pro rituální úkony, ale půda by měla v tento den odpočívat. Proto většina Kótů v pondělí nepracuje na polích. Ve vesnicích se provádějí

nejdůležitější obřady životního cyklu a výroční obřady s malými odlišnostmi. Kromě nich má ještě každá vesnice své zvláštní obřady, hlavně svátky hinduistických božstev, kterých se účastní Kótové z ostatních vesnic. Účast na výročních obřadech ve vlastní vesnici je povinná. Pokud se bez vážných důvodů Kóta nedostaví, obvykle je mu uložena vesnickou radou *kvtm* pokuta. Výše pokuty se u různých informantů lišila, od symbolických 25 paisů až po násobky 25 rupií, maximálně 125 rupií.

Kótové věří, že důvodem narození dítěte je vůle boha Aynóra a bohyně Amnór. V době, kdy neexistovala zdravotní péče v blízkosti vesnic, se měsíc před narozením dítěte žena odstěhovala do speciálního domu *tɛlvɑl* (*tɛl* = menstruační krev, les, *vɑl* = vchod, dveře), který je situován u „dolní“ *kɛry* a kde pobývala spolu s tchýní až do porodu. Po porodu zůstávala žena v tomto domě až do následujícího úplňku. Návrat ženy s dítětem do mužova domu je spojen s rituálem, při kterém muž přinese z lesa sedm druhů dřeva, položí je před vchod domu a žena s dítětem v náručí je musí překročit. Tento rituál symbolizuje návštěvu dítěte v sedmi kótských vesnicích. Po návratu matka a dítě podstoupí očistnou koupel s pomocí tchýně. Tento rituál se dodržuje i v případě, že žena porodí dítě v porodnici, což je v současnosti obvyklejší. Muž si po dobu těhotenství své manželky nestříhá vlasy a neholí vousy.

Obřad pojmenování dítěte *pɛrato* (*pɛr* = jméno, *at* = lít) se koná do třiceti dnů po narození dítěte, často třetí den po novoluní. Důležité je, aby byl den astrologicky příhodný. Provádí ho buď otcův otec ve svém domě s pomocí matčina bratra nebo nejstarší mužský člen klanu. Ráno matka dítěte přinese čerstvou pramenitou vodu, polovinu rozlije před domem, dědeček a strýc polijí druhou polovinou vody hlavičku dítěte, a poté dědeček hlasitě pronese jméno. Následuje hostina pro příbuzné a přátele. Stejně jako v hinduistické společnosti, i Kótové často používají

jména božstev. Velmi oblíbené je mužské jméno Kambattan (dle Kambatráyi/*kamaʈrɑya*) a „klasická hinduistická“ jména.

Kótské ženy kojí často až do tří let věku dítěte. S kojením a prvním krmením žádné obřady spojené nejsou.

Dovršení puberty dívek se stejně jako v celé indické společnosti oslavuje. Běžný věk, kdy kótské dívky začínají menstruovat, je mezi deseti až dvanácti lety. Ještě před tím musí dívka mezi osmi až deseti lety absolvovat obřad nazvaný *mɪvʈɛl moɾv* (*mɪvʈ–* = utéci, uniknout, *moɾv* = pláč dítěte), kterým se dostává z dětského věku do věku dívčího. Při obřadu se dívka přestěhuje na tři dni do menstruačního domu *ʈɛlvɑl*, který je nejčastěji umístěn u dolní *kɛry*. Musí se obléci do tradičního oděvu. Bratranec přinese z lesa malý stromek nazvaný *pɪdʊr*, čímž prokáže odvahu. Pokud je bratranec ještě příliš malý, přinese mu stromek z lesa jiný muž z rodiny. Se stromkem v ruce dívka svého bratrance třikrát dokola obejde. Jak vyplynulo z rozhovorů s informanty, dříve přinášel chlapec tři bambusové tyče a sladkosti a se slovy „vítej do mého domu“ je předal dívce. Ta ho pak následovala do jeho domu. Čtvrtý den stráví dívka v *kunpay* (*kun* = malý, *pay* = dům) a potom několik dní v domě svého strýce. Nato se „čistá“ vrátí domů. Předání stromku a obcházení chlapce je symbolem zasnoubení. V minulosti obyčejně tyto děti uzavíraly sňatek, dnes to podle mých informací závisí na vůli rodičů a dětí.

V minulosti se při první menstruaci dívka přestěhovala do „domu první menstruace“ zvaného *kunpay*, který postavil matčin bratr z bambusu a listů bylin. Zde pobývala dívka odděleně pět dní. Pátý den strýc *kunpay* zničil, dívka podstoupila očistnou koupel. Po koupeli předal dívce vybraný chlapec (nejčastěji bratranec) – její budoucí manžel – tři hole, se kterými jej třikrát dokola obešla. Potom mu hole vrátila a strávila měsíc v jeho domě, aniž by došlo k fyzickému kontaktu mezi budoucími manžely. Dnes tráví dívky dny své první menstruace

v *tɛlvɑl*. Tradice obcházení chlapce dívkou zůstala zachována, nicméně se její význam v mnoha případech vytratil. Dívka si svého bratrance, kterého při obřadu obešla, za manžela vzít nemusí.

Při každé menstruaci stráví žena tři dny v odděleném menstruačním domě *tɛlvɑl* a čtvrtý den se přesune do *kunpay*. Po dobu menstruace jsou ženy považovány za nečisté, a proto nesmí nic dělat. Čas tráví nejčastěji vyšíváním, hrami a povídáním. Pokud se v menstruačním domě sejde více žen, samy si vaří. Pokud je žena sama, stravu jí nosí ostatní ženy, obvykle příbuzné, a ona se v tomto případě nesmí dotýkat nádobí v *tɛlvɑl*. Pátý den se žena vrací domů. Tento den se ještě nesmí ničeho dotýkat a smí pouze do předního pokoje domu. Pokud nastanou určité naléhavé okolnosti a přítomnost ženy v domácnosti je nezbytná, musí žena pobýt v *tɛlvɑl* alespoň jednu noc. Po opuštění nesmí po dobu menstruace hovořit s muži. Po skončení menstruace nesmí žena sedm dní do domu kněze.

Sňatky se dnes domlouvají v pozdějším věku snoubenců než v minulosti a často jde o sňatky z lásky. Pravidlem je, že si chlapec nebere dívku ze stejné *kɛry*. Všeobecně dávají otcové přednost dceři manželčina bratra, tj. křížové sestřenici. Pokud není k dispozici, pak dceři otcovy sestry. Při výběru partnera mají mladí poměrně velkou volnost, navrhovaného partnera mohou odmítnout. Chlapcovi rodiče navštíví rodiče dívky a pokud se všichni shodnou, dívka při této příležitosti musí vyjádřit svůj souhlas otevřeně. Chlapcovi rodiče přislíbí zaplatit *vakcpaʋm* (*vakc-* = provdat ženu, *paʋm* = pravděpodobně od tamilského *paʋam* peníze) 25 paisů na důkaz dohody. Dříve se nabízeli buvoli. Při určování svatebního dne se původně Kótové řídili měsícem. Dnes, jak mi bylo několikrát potvrzeno, konzultují datum s astrologem.

Svatební obřad *peδgecikc* (*peδ* = manželka, *gec-* dělat, *cikc* = chytit, být chycen) je jednoduchý. V den svatby budoucí tchýně uplete nevěstě svatební účes, tradiční *kockoτ*. Ženich přijde do domu nevěsty a

k nohám jejího otce položí *vakcpaʋm* dvacet pět paisů. Spolu s dívkou pokleknou před rodiče a dostanou požehnání od obou otců. Ženichův otec prohlásí: „Ať se vám žije a daří dobře, nechť žijete stovky let, i když vám vypadají zuby, ať máte alespoň dva slavné syny, kterým se bude dařit.“ Tímto aktem se stávají manžely. Poté tchýně dívce uváže okolo krku náhrdelník nazvaný *karkarg* (*kar* = černý, *karg* = název speciální trávy) zhotovený z černých korálků navlečených na vlákno rostliny. Po hostině, při níž novomanželé poprvé jedí společně z jednoho talíře, ženichova skupina požádá o svolení nevěstiny rodiče, aby mohli dívku odvést. Před vstupem do mužova domu se manželé oblečou do nového tradičního oděvu a poté společně vstoupí pravou nohou. Součástí celého obřadu je též procesí žen v čele s nevěstou, která přináší na hlavě první džbán vody do svého nového obydlí. V chlapcově domě stráví novomanželé první svatební noc. Cena dívky, tzv. *kaτtupaʋm* (*kaτ–* = platit), kterou musí zaplatit ženich svému tchánovi ihned po svatbě, se pohybuje v rozmezí 12 až 50 rupií. Hostinu platí rodina ženicha.

Méně časté jsou sňatky po útěku milenců. Ti mají právo tvrdit, že jsou manžely, ale chlapec musí předat *vakcpaʋm* a *kaτtupaʋm*. Dívčina matka musí dívce uvázat *karkarg*.

Rozvod *viρc* je velmi jednoduchý. Pokud žena muži z různých důvodů nevyhovuje, muž si jednoduše vyžádá *kaτtupaʋm* od tchána, oznámí, že ženu nechce a prohlásí: „Tcháne, rozvádím se s tvojí dcerou, podej mi ruku a požehnej mi.“ Poté skloní hlavu a tchán mu požehná se slovy: „Přijímám svoji dceru.“ (Varghese, 1974, s. 150). Žena se pak vrací k otci. Pokud rozvod iniciuje žena, její otec musí vrátit během tří dnů zeťovi *kaτtupaʋm*. Z tohoto důvodu často ženy používají následující taktiku: utečou od muže do otcova domu a vyčkají, až o rozvod požádá manžel. V tomto případě je na tchánovi, kdy vrátí *kaτtupaʋm*. Rozvod je platný ihned po zaplacení. Do té doby se nemohou manželé znovu vdát a oženit. Žena po rozvodu nemá právo na

své děti. Pokud je ale dítě malé, může muž povolit výchovu u ženy. Rozvody jsou v kótské společnosti časté. Běžné jsou jeden až dva a často se vyskytují i případy osmi až desíti rozvodů. Jako kuriozita jsou zmiňovány případy šedesátiletého muže, který měl za sebou dvacet tři manželství, a pětačtyřicetileté ženy, která absolvovala dvacet manželství (Varghese, 1969, s. 149). K rozvodu *viρc* dochází obvykle z důvodu opilství, neplodnosti a cizoložství, ale také z banálních důvodů jako je hádka, neporozumění a podobně. Narozdíl od okolní „nekmenové“ společnosti u Kótů není rozvod důvodem sociální degradace ženy.

Význam úmrtí mezi Kóty je demonstrován dvěma pohřby. První pohřeb se nazývá *pac tαv* (*pac* = zelený, *tαv* = smrt), „zelený pohřeb“. Název se odvozuje od zelených stonků rostlin, které jsou připevněny k nosítkům. Úmrtí se oznámí do všech kótských vesnic a v minulosti i badagskému obchodnímu partnerovi. Ten musel přinést takzvané pohřební peníze a buvola, které předal obřadníkovi *koyλtαλovi*, který buvola rituálně obětoval. Kótové věří, že buvol doprovází zesnulého a poskytuje mu živobytí po dobu, kdy duše zesnulého prodlévá v místě pohřebiště, a to až do té doby, kdy je proveden druhý pohřeb. Při výzkumu se ukázalo, že dnes se oběti buvolů při „zeleném“ pohřbu nepraktikují.

V případě úmrtí všichni Kótové zůstávají ve vesnici a pomáhají pozůstalým. Umírajícímu se do úst nalije očišťující mléko a voda. Po smrti je zesnulý ozdoben a oblečen do nového oděvu a turbanu. Za doprovodu hudby je na slamníku přenesen ven na nosítka s baldachýnem a slunečníkem, který je symbolem prestiže. Po přenesení se všichni přítomní dotknou zesnulého čelem, následuje tanec. V případě, že zesnulý zahynul tragicky nebo je v předpubertálním věku, Kótové netančí. Poté je zesnulý nošen v procesí a doprovázen příbuznými. Cesta je poházená směsí trávy a kravského trusu. Na místě zvaném *tαvu caτa*

(*catα* = prasknutí) se procesí zastaví, nosítka se položí na zem. Zesnulé ženě zde rozlámou náramky a odvážou *karkarg*.

Poté v průvodu pokračují pouze muži na pohřební místo *dv*. Zde chlapec zvaný *tic vac mog*, který přinesl v nádobě oheň z domu zesnulého, obejde třikrát hranici, přičemž drží v ruce posvátnou trávu a kravský hnůj. Potom se postaví k hranici zády a hodí přes hlavu na mrtvolu zapálenou větev. Poté muži zapálí hranici a spálí tělo zesnulého. Druhý den nejstarší syn zesnulého vybere z hranice zbytky kostí. Ty jsou uchovány v nádobě či zabalené v látce, označeny jménem zesnulého a uchovány na místě asi kilometr vzdáleném od vesnice. Ostatky jsou zde schovány ve skulinách ve skále, zakryté kameny a připraveny na obřad druhého pohřbu *varl tαv* (*varl* = suchý). Po celou dobu konání pohřbu doprovází jednotlivé rituály hudebníci (viz kapitolu 3.3.1). Tento den se v minulosti pořádala hostina z rituálně zabitého buvola. Muži nocují v domě zesnulého a dvě noci se vyprávějí příběhy a zpívají písně pro zmírnění bolesti a smutku pozůstalých.

2.8 Výroční obřady

Druhý pohřeb *varl tαv*, „suchý pohřeb“, je rituálním rozloučením se všemi zesnulými, jejichž ostatky byly nashromážděny od konání předchozího suchého pohřbu. Tento rituál doprovodí duše zemřelých, které dosud prodlévaly v místě pohřebiště, do „mateřské země“ (*amnvnαρ*) nebo „té země“ (*αnαρ*), která se nachází na západní hranici Nílgir a Kéraly. Zároveň jde o oslavu života a božstev, o znovu nastolení rituální čistoty, která je potřebná pro svátky božstev. Dříve se mohly svátky božstev konat vždy až poté, co byl proveden druhý pohřeb. Proto se dodnes tento rituál koná v listopadu a prosinci, tj. před největší slavností Kambatráya. „Suchý pohřeb“ se rituál nazývá proto,

že jsou spalovány suché fragmenty kostí, a také proto, že jídlo, které se symbolicky konzumuje, se připravuje z praženého suchého prosa.

Konání obřadu *varl tœv* se liší v jednotlivých vesnicích. V Kollimalai se začal konat druhý pohřeb před několika lety po padesátileté pauze, v Kíl Kótagiri se konal naposledy před patnácti lety. Obvykle se suchý pohřeb koná v periodách dvou nebo tří let a den určuje *kvɒm* dle fází měsíce. Ve vesnicích Šolúr Kókal, Tričigádi a Kúnda Kótagiri se koná ve vhodný den poté, co umře jeden z púdžáriů nebo jeho manželka. Nejčastěji obřad připadá na období listopad – prosinec. Během jednoho dne se spálí ostatky všech zesnulých. Mnoho moderních Kótů však zastává názor, že druhý pohřeb je neekonomický a způsobuje zbytečný zármutek. Proto některé vesnice na delší dobu tento zvyk opustily. V jejich případě se na základě konsensu stává člověk rituálně čistým tři měsíce poté, co se konal *pac tœv*.

V den předcházející pohřbu Kótové před domem každého zesnulého, na kterého budou vzpomínat, poházejí proso *sœmai*, modlí se a večer tančí okolo ohně. Mrtví se do prosa převtělí a dostanou tak konkrétní podobu. Každý zúčastněný vyjádří úctu zesnulým tím, že se prosem v dlani dotkne čela. Procesí je doprovázeno hudbou. V den určeném pro konání pohřbu vyrobí muži nová nosítka a na nich přenesou ostatky na místo spáleniště *dv*. Nosítka jsou ozdobena předměty, se kterými byl spojen život zesnulého. Celá vesnice se zde sejde a pozůstalí jsou znovu oplakáváni. Za každého zesnulého muže je zhotovena hůl, za každou ženu je vyroben slunečník. Ty jsou položeny na pohřební hranici a spolu s ostatky z prvního pohřbu jsou spáleny. U spáleniště lidé vaří pokrm z prosa, tančí a zpívají smuteční písně. Nocují venku pod přístřešky. Následující den se koná hostina a manželé zesnulých se oblečou do nových oděvů a tančí. Pro hostinu jsou v tento den zabíjeni jeden až pět buvolů dle bohatství vesnice, ale původně se zabíjel jeden buvol za každého zesnulého. Následuje den tance mužů a další den ženy

zpívají smuteční písně. Obřad trvá celých pět dní. Až po tomto pohřbu končí pro pozůstalé období smutku a vdova/vdovec se mohou dva dny nato znovu vdát/oženit. I na tento obřad bývali pozváni badagští obchodní partneři. Kótové z ostatních vesnic se tohoto obřadu účastní jako společenské události.

Při obou kótských pohřbech vedou a provádí rituály děti. Kótové věří, že děti jsou odolné vůči nemocem, které způsobily smrt. Narozdíl od nich kněží prý odolní nejsou, a tak se pohřbů účastní povětšinou jako pozorovatelé z povzdálí. Při prvním pohřbu se kněží nezapojují. Při druhém pohřbu se účastní pouze několika málo rituálů, například jako první konzumují obřadní jídlo, dávají požehnání dětem, zahajují tance.

Slavnost Kambatrαya je pro Kóty nejvýznamnější událostí roku. Jinak se také nazývá Aynór – Amnór, a jak napovídá název, jde o oslavu dvou hlavních bohů, bohů plodnosti. Kótové v tyto dny oslavují také život a jednotu vesnice. Slavnost se koná každý rok ve všech vesnicích ve stejnou dobu určenou podle úplňku měsíce. Obyčejně svátek připadá na měsíc leden. Po dobu konání oslav je s výjimkou jediného dne všem lidem kromě Kótů zakázán vstup do kótských vesnic.

Během slavnosti je vesnice považovaná za duchovní místo, její obyvatelé po tuto dobu dodržují rituální čistotu a střídmost, zdržují se pohlavního styku, konzumace opiátů, ostrého koření, oblékají se do tradičního oděvu, chodí bosi (přestože jde o měsíce prosinec a leden v horách!), vaří pokrmy z prosa, fazolí a soli, které tvořily typický původní jídelníček, a pro přípravu jídel používají pouze domácí suroviny. To vše je výrazem respektu a uctívání bohů. Kótové uctívají bohy každým jednotlivým činem, a to po celou dobu konání slavnosti. Uctívání *dɛr gecd* v překladu znamená „dělání boha“ (*dɛr* = bůh, *gec-* = dělat).

Svátek Kambatráya začíná první pondělí po lednovém novu a trvá třináct dní a každý den se konají přesně stanovené obřady. Povinné

obřady jsou následující: koupel mužů, příprava tradičního jídla muži u chrámu, otevírání a čištění chrámů, hudba a tanec. Obřady se provádějí ve všech vesnicích ve stejné posloupnosti, ovšem v různých dnech a s různými odlišnostmi. Jako příklad uvádím detailní popis této slavnosti z vesnice Šolúr Kókal s variantami z vesnic Pudu Kótagiri a Kollimallai tak, jak mi jej vyprávěli informanti.

Významnou součástí slavnosti je výroba tradičních hliněných nádob. S výjimkou Kollimalai je v každé vesnici několik hrnčířek: v Šólúr Kókal 4, v Gudalúr Kókal 1, v Pudu Kótagiri 2, v Kíl Kótagiri 2, v Tričigádi 5 a v Kúnda Kótagiri 2; celkem 16. Přesto je výroba hliněných nádob součástí tohoto svátku pouze ve čtyřech z nich, ve vesnicích Kíl Kótagiri, Šolúr Kókal, Pudu Kótagiri a Tričigádi. Ženy vyrábějí hliněné nádoby během prvních osmi dní slavnosti. Výroba je ritualizovaná od dobývání hlíny, přes její přípravu až po samotné vytvoření nádob na kruhu a jejich vypalování. Nádoby jsou vyráběny k různým účelům. Některé slouží k očistě vesnice před oslavou, při níž ženy používají typický dezinfekční prostředek kravský hnůj rozpuštěný ve vodě. Velké nádoby se širokým hrdlem se používají pro uskladnění potravin a obilí, nádoby s úzkým hrdlem slouží k nošení a uchování vody, menší nádoby slouží k uchovávání mléka a podmáslí. Vyrábí se také nádobí pro běžné použití v domácnosti, jako jsou hrnce na vaření, talíře a hrnky. Při oslavách se používají nové nádoby k přípravě svátečních pokrmů a k nošení přepuštěného másla *ghı* do chrámů. V neposlední řadě jsou hliněné nádoby jediným nádobím, které se smí používat k vaření v domech kněžů.

Výroba hliněných hrnců je plně v rukou žen a trvá prvních osm dní slavnosti. Přípravy jsou ovšem kolektivní záležitostí a asistují i muži. Muži také pomáhají při výrobě hrnčířského kruhu. Ve vesnici Šolúr Kókal probíhá výroba hrnců v období svátku následovně: ráno v jedenáct hodin začnou muzikanti zahřívat a ladit své nástroje. Zvuk

nástrojů svolá obyvatele vesnice na veřejné prostranství. Procesí se vydává na místo dobývání hlíny. Vpředu jdou muzikanti, za nimi muži následováni řadou žen. Procesí se účastní téměř celá vesnice včetně dětí. Místo, kde je dobývána černá hlína, je obvykle několik minut vzdálené od vesnice. Manželka kněze zahájí motykou rituální kopání, po ní všechny ženy kopnou do půdy a symbolicky tak otevřou zem. Poté nastupují muži, kteří vykopou hlínu.

Ženy mezitím odcházejí domů, kde si upletou vlasy do účesu *kockoτ* okolo nově vyrobené vycpávky z rostliny *maνδυ* (*maνδ* = hlava, *pυ* = květ). Po několika hodinách ohlásí zvuk trumpet další fázi. Muži nanosí hlínu na holou skálu a knězova manželka započne rituální rozbíjení hrudek hlíny. Občas polije hlínu vodou, aby byla poddajnější. Poté z hlíny vytvoří kužel asi 30 cm vysoký. Nato se zapojí ostatní ženy. Během toho se muži vesele baví, hrají na nástroje. Ke konci ceremonie přinášejí všichni listy kapradí natrhané v okolí. Ženy si z nich vyrobí podložky na hlavu a na nich odnáší hlínu do vesnice. Procesí se navrací kolem půl páté odpoledne, opět za zvuků hudby v původním pořadí.

Následuje příprava hlíny. Kótové používají dva typy hlíny. Černou, která má vysoký obsah uhlíku a je velmi tvárná. Proto v čisté podobě není vhodná. Hnědočervená hlína je běžně k dispozici. Tyto dvě hlíny bývají smíchány v poměru 1:1. Jedna poskytuje potřebnou tvárnost, druhá pevnost. Hroudy černé hlíny jsou nejprve malými sekerkami rozbity na malé kousky a s malým množstvím vody jsou dále zpracovány. Kameny je hlína dále rozmělněna a smíchána s vodou do hladké hmoty. Kusy červené hlíny jsou rozbity na menší a ponechány na slunci. Po uschnutí je hlína rozdrcena asi metrovým tloukem. Drť je proseta a takto získaná jemná hlína je hnětena rukama. Hrnčířka v další fázi smíchá oba druhy hlíny, opět ji drtí tloukem, přilévá vodu a hněte ji rukama, aby z ní vytlačila veškerý vzduch. Tento proces trvá přibližně hodinu. Když se blíží ke konci, je přidána hrst štěrku a pokračuje se

ještě několik minut v hnětení. Hlína je nakonec přikryta plachtou a ponechána ve stínu.

Následuje práce na hrnčířském kruhu. Hrnčířka nikdy netočí kruhem. Má pomocnici, která rukama otáčí kruh proti směru hodinových ručiček. Hrnce jsou vyráběny bez dna. Po sejmutí z kruhu jsou uloženy na den až dva ve stínu, aby uschly. Po uschnutí následuje tvarování nádob a dotváření dna. K tomu jsou používány dřevěné špachtle a různě velké oblé kameny. Špachtle je používaná na vnější straně hrnce a kameny uvnitř. Hlína je po dvou dnech stále ohebná a pomocí větších nástrojů je tělo hrnce tvrdými údery tvarováno do kulatého tvaru. Menší nástroje se používají pro jemnější opracování. Během tvarování jsou nádoby velmi často vlhčeny dlaněmi hrnčířky. Praskliny jsou zaplněny při aplikaci silného povlaku hlíny. Opracované hrnce jsou opět ponechány den ve stínu. Následuje leštění, které se provádí malými oblázky na navlhčených nádobách. Leštění snižuje pórovitost a vylepšuje strukturu povrchu. Pomocnice hrnčířky hrnce následně ozdobí pruhy okolo hrdla a různými motivy.

Poslední částí výroby je vypalování. Probíhá ve dvou fázích. V první fázi se hrnce rozestaví okolo malého ohně a otáčejí se, aby z nich vyschla veškerá voda. Proces trvá asi dvě hodiny. Následuje samotné vypalování. Hrnce se položí těsně vedle sebe na vrstvu větví, dalšími větvemi se obloží a nahoru se rozloží kravský hnůj a sláma. Hrnčířka zapálí ze všech stran oheň, který asi po půl hodině nechá dohořet. Hrnce jsou vyjmuty z popela a ještě horké jsou posypány prosnými plevami, což dodává tmavý a lesklý vzhled.

Prvních osm dní slavnosti se každý večer tančí a zpívá na veřejném prostranství okolo ohně. Oheň je přinesen z domu „rituálního“ kněze *mundgœrna* a je udržován po celou dobu konání svátku. Oheň je projevem božství. Devátý den se jdou muži společně vykoupat do řeky (v Kollimalai šestý den). Devátý den se muži z Pudu Kótagiri vydávají

na úklid chrámů v Kótagiri, obřad se nazývá „otevření chrámů“. Desátý den probíhá ceremonie „otevření chrámů“, kterou provádí *mundgɑrn* (v Kollimalai sedmý den). Je to jediný den, kdy mají muži přístup do chrámů a ženy na posvátnou půdu v jejich okolí. Kótové považují chrám za příbytek bohů a ti nesmí být během roku rušeni. Po otevření chrámů se všichni společně modlí. Jde o manifestaci jednoty kótského kmene. V okolí chrámu se tento den tančí. Vaří se tradiční *pongal*, který se nepřipravuje z rýže, ale z prosa, které je Kóty velmi ceněno, a které původně tvořilo hlavní složku jejich jídelníčku. Tento pokrm se připravuje při všech důležitých oslavách.

Jedenáctý den se opět vaří *pongal*, tentokrát vaří muži v nově vyrobených hrncích na posvátné půdě u chrámů a jídlo pak odnáší do vesnice ženám. Muži večeří a tančí u chrámu a pak i venku u chrámů přenocují. Do vesnice mají tento den povolen přístup návštěvy. Probíhá společný tanec a veselí. Pouze stravu návštěvy nepřijímají, protože jde většinou o Badagy a ti považují v tomto směru Kóty za nečisté. V minulosti se této i jiných oslav účastnili Todové, Kurumbové a Irulové. Todové přicházeli s darem – přepuštěným máslem *ghɪ*, za které na oplátku dostávali obilí. Před vesnicí na todské procesí čekali dva kótští kněží s hudebním doprovodem a Tody obřadně vítali. Poté, co si vyměnili produkty, a poté, co Todové popřáli prosperitu a dobrý chov buvolů, se vydali na cestu zpět.

V Kollimalai se přijímají návštěvy dvanáctý den a tento den je věnován božstvu Kunaynór. Dvanáctý a třináctý den se opět oslavuje tancem. Svátek končí zpěvem žen. V Tričigádi, Pudu Kótagiri, Kíl Kótagiri a Šolúr Kókal muži zvedají na malíčkách velké balvany *dɛr kal* (*dɛr* = bůh, *kal* = kámen), které jsou uloženy poblíž chrámů. Zvedání kamenů má pro Kóty velký význam. Pokud zvednou kameny nad ramena, znamená to, že jsou v přízni bohů. Pokud kameny nezvednou, je

to pro vesnici špatné znamení. Ženy, které mají v době konání oslav menstruaci, se mohou zúčastnit poté, co stráví jeden den mimo vesnici.

Každý rok se v červnové nebo červencové pondělí následující po novu koná slavnost boha deště Koanatráyi (*Koanatrāya*). Muži se sejdou a nejprve se společně pomodlí. Procesí mužů doprovázené hudbou se poté vydá k nedalekému rybníku, ve kterém se božstvo údajně koupe. Pronesou modlitbu: „Uctíváme matku Gangu a Gowri (Párvatí). Dej nám déšť a vodu, dobrou úrodu, ať je každý z nás silný za tisíc a ať se nám daří jako když vře mléko, bože!“ (Varghese, 1974, s. 155).

Slavnost *pāl pavṭigai* (*pāl* = mléko, *pavṭigai* = tamilsky hostina) se koná obvykle v dubnu. Púdžári *mundgārn* chová několik krav a buvolů, které dojí a z mléka vyrábí podmáslí. V určený den následující po novu postaví *mundgārn* a jeho žena nádobu s mlékem uprostřed domu. Pokud se Kótové chovali po celý rok správně, zjeví se bůh. Projevem přítomnosti boha je to, že mléko zkvasí a vytvoří pěnu, vznikne podmáslí. Jednou ročně uvaří kněz a jeho žena proso s tímto podmáslím a pokrm nabídne všem obyvatelům vesnice. Ti se sejdou v domě púdžáriho.

Palagar pavṭigai (od *palagāram* = tamilsky malý teplý zákusek, občerstvení) je oslavou přátelství. Při tomto svátku musí každý obejít každý dům ve vesnici a v každém domě něco pojíst. Tímto svátkem by měly být zapomenuty všechny nesváry a nepřátelství.

Kótové také slaví svátky prvního zasetí a první sklizně. Svátek prvního zasetí se koná obvykle v květnu. Ráno muži pronesou u chrámu modlitbu, která zní: „Nechť naše obilí roste jako vroucí mléko, nechť je dostatek deště, ó bože!“ (Varghese, 1974, s. 130). Potom se odeberou na pole, kde nejprve kněží a poté nejstarší muži každého domu obřadně zasejí první hrst devíti druhů obilí. Pole je zoráno a následuje opět modlitba: „Pane! Bohyně země! Ať nám dá sklizeň obilí!“ (tamtéž).

Ženy připraví sváteční pokrm *pongal* z prosa a všichni společně hodují. Sklizeň je zahájena obřadně oslavou obvykle v únoru nebo v březnu. Ráno se všichni společně pomodlí před chrámem. Potom se nejstarší muži domácnosti a kněží odeberou na pole, kde seberou první část sklizně, ze které pak ženy připravují *pongal* a všichni společně se modlí za další přízeň božstev: „Bože, všemohoucí, ať je úroda hojná.“ (tamtéž).

V různých vesnicích se také konají různé svátky, při kterých se oslavují hinduistická božstva. Do dané vesnice se v době slavnosti sjíždějí Kótové z ostatních šesti vesnic. V Pudu Kótagiri se v září koná slavnost boha Krišny. Provádí se oběť v chrámu Krišny a hoduje se. Celá vesnice se baví hrou, při níž se muži snaží dlouhou bambusovou tyčí rozbít tři malé nádobky s mlékem a několika rupiemi zavěšené na vysoké dřevěné bráně.

V Tričigády, Pudu Kótagiri a Kíl Kótagiri se každý březen koná slavnost bohyně Magali nebo Mahaliamman. Ta je bohyně neštovic a obětinami a motlitbami si Kótové vyprošují její milost. Počátek uctívání této bohyně spadá do období epidemií z konce devatenáctého a počátku dvacátého století. Při tomto svátku se obětuje v chrámu Magali, který je poblíž každé z výše uvedených vesnic. K chrámu nesou muži na hlavě speciální obětinu: v hliněných hrncích naaranžované pyramidy z květin, takzvané *karga*. Stejně jako každá oslava, je i tato spojena s hodováním.

V Kollimalai se koná na přelomu února a března slavnost boha Ranganátana. V chrámu poblíž vesnice se provádí púdža, lidé tančí, zpívají a hrají hry.

Na přelomu února a března, osm dní po novu, se koná slavnost bohyně Máriamman. Při tomto svátku navštíví Kótové dva chrámy zasvěcené této bohyni. Jeden ve vesnici Masinagudi a druhý poblíž vesnice Bókkapuram. Obě tyto vesnice obývají další kmenová

společenství, jmenovitě Jénu Kurumbové Masinagudi a Kasabové Bókkapuram a i tyto kmeny uctívají tuto bohyni. Vesnice jsou vzdálené od Ooty asi 30 km a nachází se na úpatí Nílgir. Oslavy trvají tři dny a při této příležitosti se schází Kótové ze všech sedmi vesnic. V minulosti byla povinnost dostavit se na místo pěšky. Podle informanta ale dnes mnoho Kótů využívá moderní dopravní prostředky. V pátek se slavnostně otevírá chrám bohyně Máriamman v Masinagudi. Kótové provedou púdžu a večer tančí a zpívají okolo ohně. Přenocují v okolí chrámu. Ráno se vydají do Bókkapuram, kde otevírají druhý chrám a opět se tančí, zpívá a hoduje v okolí chrámu. Opět přenocují u chrámu. V neděli ráno se vydají na cestu zpět do svých vesnic.

3 Kótové a ostatní kmenová společenství: tradiční výměnný obchod a jeho vývoj

„‚Tohle místo už nikdy nezažije svoje znovuzrození,‘ řekl mladý Kóta a z jeho hlasu zaznívalo cosi neodvolatelného, tragická rezignace. To, co řekl s takovou určitostí o starém Aggálu, platí bohužel do jisté míry o celých Modrých horách… Modré hory sice byly indickou vládou zvoleny za první indickou rezervaci biosféry pod záhlavím programu UNESCO (Člověk a prostředí) ve snaze zachovat příklady charakteristických ekosystémů, ale rozpad a zánik takzvaných ‚primitivních‘ kmenových společenství pod tlakem ekonomicky a technologicky vyspělejší civilizace, pod tlakem statisícového přílivu obyvatelstva z okolních (i vzdálených nížin), a v rámci pokračujícího mýcení lesů a pralesů a stále rozpínavějšího zakládání čajovníkových a kávovníkových plantáží, polí brambor a jiných importovaných plodin zaviňuje dezintegraci a nakonec i zánik kmenových skupin a společenství. Tento proces pokračuje nemilosrdně dále a zdá se nevyhnutelný a konečný.“ (Zvelebil, 2002, s. 9–10).

3.1 Kótové ve vztahu k okolním kmenovým společenstvím

Kótové byli ostatními nílgirskými kmenovými společenstvími, jmenovitě Tody, Kurumby a Badagy považováni za nečisté a nedotýkatelné a stáli vždy na dně místního společenského žebříčku.[13] To bylo dáno jednak stravovacími návyky a jednak profesním zaměřením kmene. Kótové jsou známi tím, že pojídali zdechliny buvolů a krav. Tento zvyk již dávno opustili, nicméně svoje současné postavení a

[13] Od roku 1955 jsou Kótové chráněni dokumentem Untouchability (Offences) Act, nicméně kmeny do velké míry vzdorují oficiálnímu právnímu systému.

respekt okolního obyvatelstva si museli tvrdě vydobýt. Ve třicátých a čtyřicátých letech dvacátého století začali Kótové usilovat o změnu v kmenové hierarchii. Byli ovlivněni „westernizací“ společnosti a hinduistickým okolím. Mnoho mladých Kótů se spojilo a založilo frakci, která podporovala synkretické kótsko–hinduistické náboženství. Dokonce přinesli hinduistické božstvo do kótské vesnice a zasloužili se o výstavbu hinduistického chrámu zasvěceného bohovi Ranganátanovi v Kollimalai. Také v oblasti rituálů přišli mladí s mnoha novotářskými návrhy. Jedním z nich bylo zrušení druhého pohřbu *varl tɑv*. Jako důvod uváděli zbytečné finanční náklady, zbytečný zármutek (mrtví jsou po dlouhé době znovu oplakáváni) a společenskou nevhodnost oběti buvola. Můj informant z Pudu Kótagiri uváděl stejné důvody, proč se v jeho vesnici druhý pohřeb nekoná.

Kótové jsou původně tradiční a zruční řemeslníci a muzikanti. Poskytovali své výrobky Badagům, Todům, Kurumbům a Irulům. Hudební „služby“ poskytovali hlavně Todům a také Badagům.

Todové vždy považovali Kóty za sobě podřízené. Mimo jiné i proto, že hráli na pohřbech, což je znakem nízkých kast v Jižní Indii. Při tom ale zároveň považovali obřad bez kótské hudby za nekompletní. Kóta dříve zdravil Todu z povzdálí s úctou s oběma rukama zvednutýma k obličeji. Dnes je tento zvyk opuštěn. Toda si nikdy nevezme od Kóty jídlo ani nevstupuje do kótské vesnice a nespí v ní, protože Kótové konzumují maso a jsou tím pro ně nečistí. Výjimkou je vesnice Gudalúr Kókal, ve které podle legendy pobýval todský hrdina Kwatɛn (Walker, 1986, s. 30). Kóta naopak nesmí vstoupit do todské vesnice a nesmí se přiblížit k todskému chrámu. Todové přicházeli jednou ročně při slavnosti Kambatrɑya ke kótské vesnici, přinášeli darem *ghɪ* a přáli Kótům prosperitu, úrodu a dobrý chov buvolů. Pokud navštívil Kóta todskou vesnici, kam byl zván jako obchodní partner jednou ročně, dostal kromě daru – *ghɪ* rýži zeleninu a palmový cukr, ze kterého si sám

uvařil jídlo v hrncích přinesených z domova, a to pak snědl na okraji vesnice, aby ji svojí přítomností neznečistil.

Podobné chování můžeme sledovat i u Badagů. Ti také navštěvovali slavnosti v kótských vesnicích a navíc se účastnili tance a veselí. Stejně jako Todové je ale považovali za rituálně nečisté a tak nepřijímali pohoštění. Při návštěvě Kótů v badagské vesnici vidíme opět nadřazené chování ze strany Badagů, které vyplývá ze sociální hierarchie mezi kmeny. Badaga také pohostí Kótu, ten ale musí jíst ze zvláštního nádobí a smí pobývat pouze na verandě domu. Nesmí vstoupit do badagského chrámu.

Díky většímu rozsahu služeb a výrobků, které Kótové mohli poskytnout Badagům, byli ekonomické a obchodní vztahy s nimi bližší a komplexnější než s ostatními kmeny. Na obou stranách byly vztahy dědičné po mužské linii, byly založené na vzájemných závazcích konkrétních badagských a kótských rodin. Badaga nikdy neměnil kótského obchodního partnera, pokud s tím nevyslovila souhlas vesnická rada na svém zasedání, což se stávalo zřídka. Obchody probíhaly pouze prostřednictvím mužské části populace. Vzhledem k nepoměrnému počtu obyvatel jednotlivých kmenů musela jedna kótská rodina uspokojit poptávku padesáti až sta badagských rodin.

V minulosti neexistovaly příliš intenzivní vztahy Kótů s Iruly, Panijany a Kádu Nájaky, i v současnosti jsou v kontaktu pouze zřídka a navíc nejde o vztahy ekonomické.

Co se týče vztahů mezi kmenovými společenstvími centrální skupiny, velmi názorně je popisuje následující schéma (Hockings, 1980, s. 100 a Zvelebil, 2001, s. 148):

Ekonomické vztahy

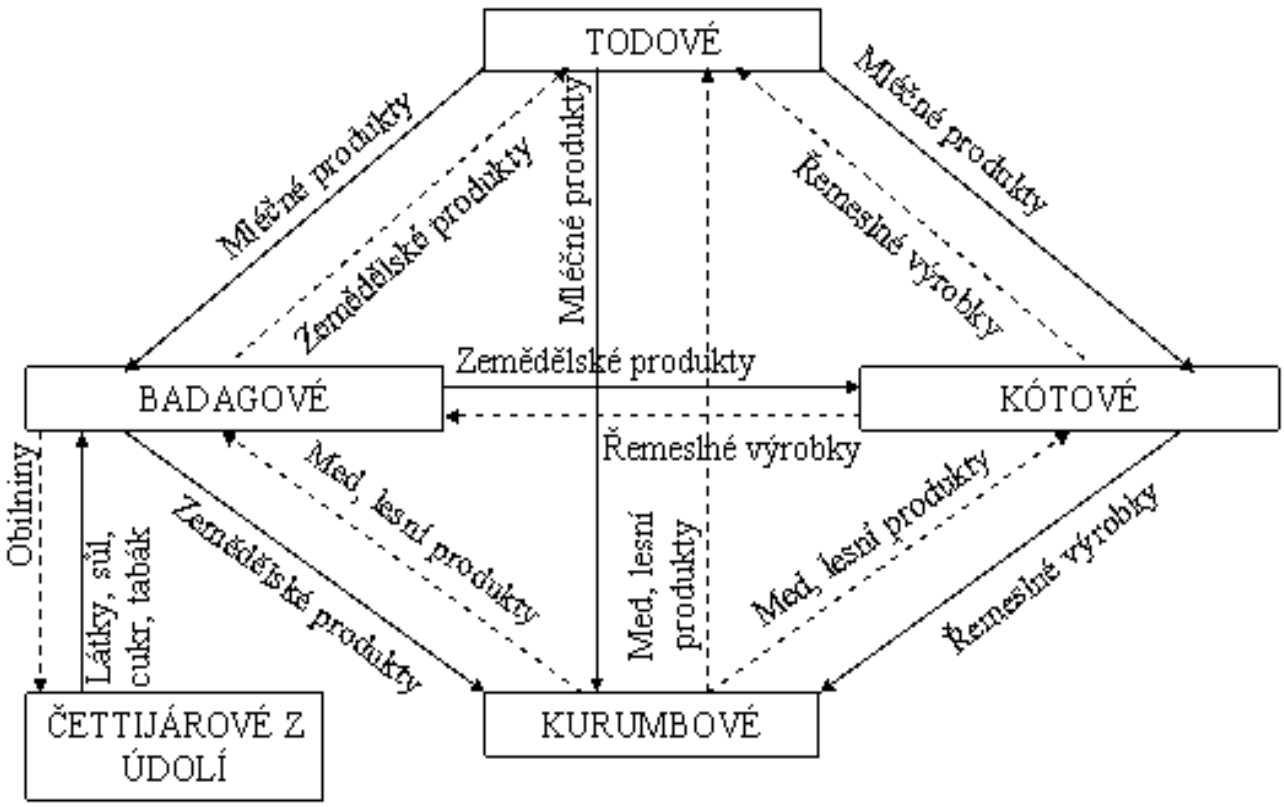

Společenské vztahy

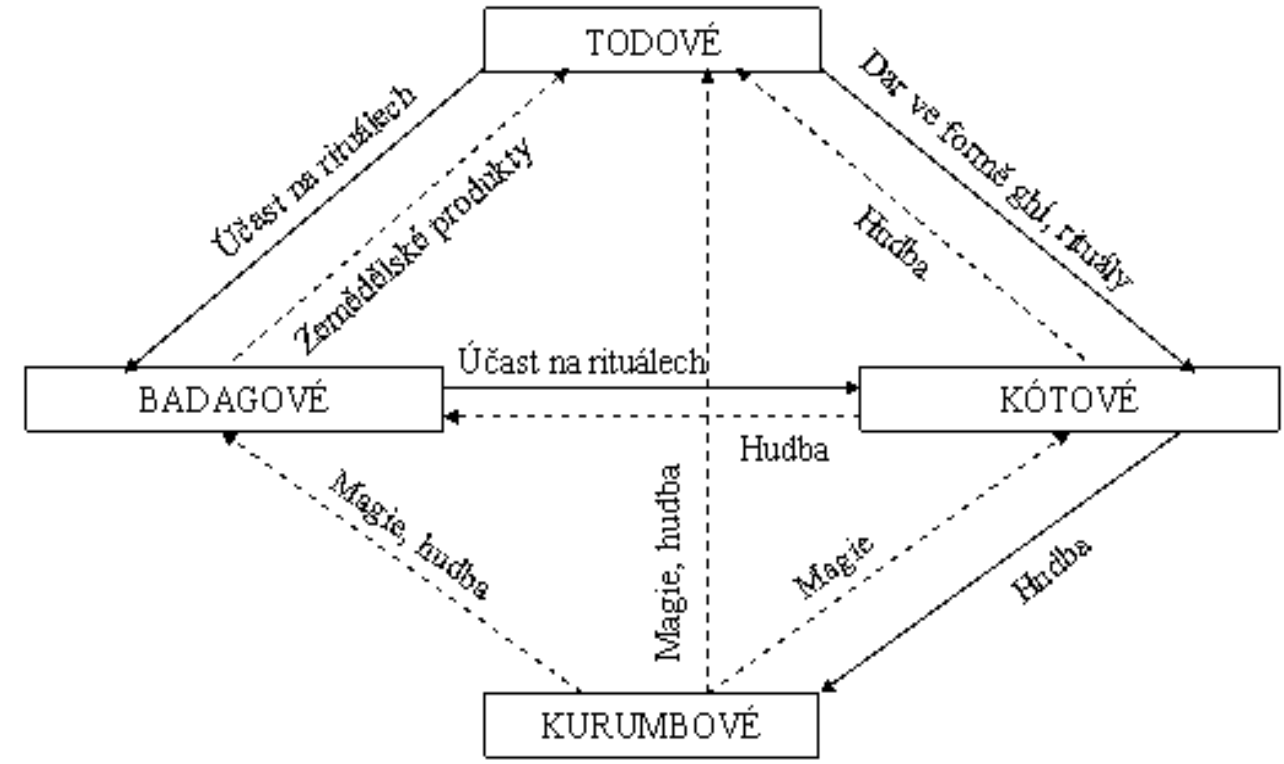

Jak je vidět ze schématu, vztahy jsou velmi logicky rozvržené. Vzhledem ke geografii Nílgirských hor a složení obyvatelstva a jeho specializaci, kterou je možné považovat za typ společenské dělby práce, jsou také velmi propracované. Ekonomické vztahy jsou narozdíl od společenských vztahů reciproční a je zřejmé, že odměnou za poskytování služeb byly často produkty. Tyto vztahy se s příchodem britského obyvatelstva na počátku devatenáctého století do hor a se zaváděním typických prvků tržního prostředí, jako jsou tržiště a peníze, nejprve začaly kolem poloviny devatenáctého století přeměňovat, postupně slábly, až zanikly úplně ve třicátých letech dvacátého století (Hockings, 1980, s. 100).

3.2 Předměty výměnného obchodu

3.2.1 Kótské výrobky

Jak už bylo uvedeno výše, jsou Kótové jediní tradiční řemeslníci v Modrých horách. Umění řemesla a hudby, zpěvu a tance byla Kótům dána bohem Aynórem. Proto jsou všechny tyto dovednosti spojeny s rituály. Z řemesel ovládají kovářství, zlatnictví, stříbrotepectví, hrnčířství, tesařství, koželužství, výrobu lan a deštníků. Vzhledem k tomu, že jsou jediným kmenem v Nílgirách, který se zabývá řemeslem, bývali pro existenci ostatních kmenů nepostradatelní. Ve své době měli Kótové na tato řemesla monopol v celých Modrých horách. Podle řemesla, které Kótové ovládali, byli rozděleni na sociální třídy. Nejvýše postavení byli kováři, následováni tesaři, dále hrnčíři a posledními zemědělci. Se změnou ekonomického prostředí došlo i ke změně v hierarchii. Dnes jsou nejvýše postaveni zaměstnanci (nejčastěji státní zaměstnanci), poté následují zemědělci, dále kováři a jako poslední jsou

bezzemci, kteří se nechávají najímat na práci ať už samotnými Kóty nebo Badagy.

Kótských vesnic je pouze sedm, ale jsou v oblasti poměrně pravidelně rozmístěné tak, že byly vždy přístupné pro Badagy a Tody. Průměrná vzdálenost mezi jednotlivými vesnicemi je patnáct kilometrů (viz Přílohu 1 a 4). Obchodní partneři z ostatních kmenů tak měli blízko do „své“ partnerské kótské vesnice.

Kovářství

Každá vesnice měla původně tři až čtyři kovárny. V každé z nich se používaly typické původní měchy, kladiva a kleště. Do současnosti se počet kováren zredukoval. Měla jsem možnost navštívit kovárnu ve vesnicích Kollimalai, Tričigády, Šolúr Kókal a Kótagiri. Pouze dvě kovárny ale byly v provozu, v Šolúr Kókal a v Kótagiri. Kovárna v Kótagiri patří k vesnici Pudu Kótagiri, která se nachází v těsné blízkosti města. Kótové z této vesnice otevřeli kovárnu ve městě, aby se tak přiblížili tržní poptávce. Výroby se účastní tři muži, jeden obstarává měch, druhý samotné kování a třetí žhaví železo a dává instrukce. V kovárně v Kótagiri jsme byli svědky výroby nožů a mačet pro rituální obětování zvířat při hinduistických svátcích. Bylo mi sděleno, že v současnosti vyrábějí pouze pro vlastní potřebu a nebo na objednávku, protože o jejich nářadí není na trhu příliš velký zájem. To byl také důvod, proč dvě zmiňované kovárny nebyly v provozu. Rituální nástroje si hinduisté objednávají proto, že jsou ručně vyrobené a tudíž vhodné k náboženským účelům.

Kótští kováři vyrábějí užitkové i rituální předměty, různé typy nožů, páčidla, motyky, krumpáče, srpy, kosy, kladiva, železné nádoby, pánve, kastroly, radlice, luky, udidla, šípy s kovovými hroty a další. Výjimečnou zručnost prokazovali kováři při výrobě zlatých a stříbrných

šperků (viz Fotografickou přílohu č. 28), které byly určeny převážně pro todské a kótské ženy. Dnes je možné tyto šperky vidět ve výlohách mnoha zlatnictví v Ooty, kam byly dány do zástavy Tody. Dříve poskytoval každý kovář opravy svých výrobků zdarma, dnes za peníze.

Železná ruda se vyskytuje v několika oblastech Nílgiri, například v okolí Snowdown, Tellanvédu, Karudugalai, Masinagudi. Množství železné rudy obsažené v nerostu je přibližně 35 až 38 % a zásoba v každé oblasti je kolem sto tisíc tun. Ačkoli se železná ruda v Modrých horách vyskytuje, vzhledem k náročnosti těžby neměli Kótové dostatek surového železa pro své řemeslo. A tak se železo dováželo z údolí, hlavně z oblasti kolem Kójambuttúru přiváželi čettijárové (kasta kupců) a Badagové železné tyče, které stejně jako ostatní zboží z údolí byly předmětem výměnného obchodu.

Hrnčířství

Údajně se umění hrnčířství naučily kótské ženy od Kurumbů (Hockings, 1980, s. 103). V kótské společnosti je hrnčířství výsadou žen. Muži pouze pomáhají při těžkých pracích jako je výroba hrnčířského kruhu a dobývání hlíny. Kromě nádobí určeného pro kótskou domácnost a kótské rituály při různých slavnostech vyrábí ženy hliněné nádobí a posvátné nádoby pro todské mlékaře, olejové lampy a dýmky.

Vesnice Tričigádi je jediná, kde se vyrábí hrnčířské předměty téměř trvale nebo velmi pravidelně. Nachází se zde státem sponzorované a provozované hrnčířské centrum Red Pottery, které nabízí stipendia. Centrum bylo otevřeno v roce 1962 a umožňuje každý rok několika lidem vyučení hrnčířskému řemeslu.

Koželužství

Kótové se zabývali i tímto, pro okolní společnost znečišťujícím řemeslem. Vydělávali buvolí kůže a z nich vyráběli sedla, uzdy, řemeny, boty, vaky na vodu, sítě, které se používaly k lovu, a bubny. Není bez zajímavosti, že zatímco Badagové se bez problémů dotýkají kůže na svých bubnech, hrát na kótské bubny je pro ně ponižující a znečišťující. Proto Badagové nikdy nekupovali kótské bubny, ale pouze kůže na vlastní výrobu bubnů.

Tesařství

Kótové jsou velmi zruční tesaři. Při návštěvě kótské vesnice je možné spatřit mnoho velmi kvalitních a dekorativních výrobků místních tesařů, na které jsou právem hrdí. Mezi výrobky patří vyřezávané dveře, okna, nábytek, nádobí, nástroje pro mlékařství, násady ke kovářským výrobkům a další. Kótští tesaři byli důležitými pomocníky při stavbě badagských domů. Do počátku dvacátého století pokrývaly badagské střechy došky, než byly poté nahrazeny taškami.

3.2.2 Výrobky ostatních kmenů, dovoz z údolí

Badagové byli co do objemu obchodů největšími partnery Kótů. Po příchodu do Modrých hor začali obdělávat pole a poměrně rychle se stali největšími zemědělskými výrobci v regionu. Jejich produkce převyšovala spotřebu, a tak se nadbytek stal předmětem výměnného obchodu. Nejčastěji šlo o obilí a zeleninu. Badagové jsou nejen schopní zemědělci, ale také obchodníci. Byli napojeni na skupinu četti járů. Od nich získávali pestrý sortiment v horách nedostupného zboží. Mezi takové zboží patřil hlavně cukr a sůl, látky, surové železo, tabák a některé potraviny z nížin. Za zboží poskytovali Badagové nejen vlastní

nadprodukci obilí, ale také v roli prostředníků výrobky ostatních nílgirských kmenů.

Ve druhé polovině devatenáctého století se do Modrých hor dovážel také betel, kokosy, mandle, kurkuma, koriandr a další koření, sušené ovoce, pšenice, olej, hrách, citrusy, ryby, drůbež, ovce, dobytek, palmové víno *todi*, střelný prach, nábytek. Evropské výrobky dovážené do hor koncem devatenáctého století zahrnovaly víno, lihoviny, pivo, potravinářské zboží, svíčky, nádobí, sklo, železářské zboží, obuv, knihy a papírnické zboží.

Todové jako tradiční pastevci měli velmi omezenou nabídku. Převážně šlo o mléčné produkty a to navíc pouze o ty, které byly rituálně zbaveny posvátnosti.

Kurumbové a Irulové se výměnného obchodu příliš neúčastnili. Nabízeli pouze med, nasbírané lesní produkty a košíkářské výrobky, Kurumbové také své magické schopnosti, výměnou za obilí, nádobí a nástroje.

3.3 Služby

Poskytování a výměna služeb byly nepravidelné a méně intenzivní než výměna výrobků. Nicméně služby, obzvláště hudba, byly mnohem důležitější, neboť byly součástí náboženského a rituálního života kmenů. Šlo většinou o hudbu u příležitosti pohřbů, svateb či jiných důležitých oslav, o účast při různých rituálech a slavnostech, někdy šlo také o pomoc při sklizni.

3.3.1 Kótská hudba

Kótové jsou proslulí hudebníci Modrých hor. Hudba je nezbytným prvkem všech jejich náboženských svátků a obou pohřbů. *„Kolλ music*

and dance are central to Kota ritual, and despite the lack of „everydayness“, Kotas consider them central to their culture generally.“ (Wolf, 2001, s. 384). Narozdíl od hinduistické společnosti není hudba součástí kótské svatby, obřadu pojmenování ani jiných rodinných oslav. Kótové nezpívají ani při práci na polích.

Kótská hudba se dělí na dva typy dle účelu, pro který je provozována, božskou *dɛr* (bůh) a smuteční *tɑv* (smrt). Toto označení zároveň určuje, při jakém konkrétním rituálu bude hudba použita a jakou událost bude doprovázet. Každý z úkonů a rituálů, které se provádějí během různých oslav a pohřbů, je spojen s určitou melodií. Například různé druhy tance, otevření chrámů, zapálení ohně, ohlášení úmrtí, rozsypání prosa před domy zasnulých při druhém pohřbu, vynášení zesnulého z domu, procesí k pohřební hranici, snímání šperků vdově, zapálení pohřební hranice, rituální obětování buvola (melodie zaznívá při rituálu i v případě, že již tento rituál neprovozují), svolávání lidí před výpravou za dobýváním hlíny. Hudba napomáhá navodit atmosféru a podněcuje různé žádoucí emoce. Smuteční hudba pomáhá truchlícím prožívat smutek a Kótové věří, že toto ulehčuje cestu duše do dalšího světa. Božská hudba navozuje pocity splynutí s bohem a uvědomění si jeho přítomnosti. Kótové při oslavách hinduistických božstev a pro příležitosti čistě světské jako jsou různá představení mimo kmenovou komunitu používají zvláštní melodie. Tyto melodie jsou odlišné a jsou ovlivněny hinduistickou hudbou.

Tanec je součástí mnoha oslav a obřadů. Stejně jako hudba i tanec vyjadřuje různé emoce a zároveň je napomáhá navodit. Tanec při druhém pohřbu symbolizuje návrat vesnice do stavu vhodného pro oslavy a uctívání božstev. Je projevem vítězství života nad smrtí a vyjadřuje úctu duším zemřelých. Při ukončení druhého pohřbu je tanec velmi veselý a lidé se jeho prostřednictvím navracejí do stavu radosti a štěstí. Ve vesnici Pudu Kótagiri se od roku 1947 (Wolf, 2001, s. 412)

nekoná druhý pohřeb. Kótové z této vesnice přestali také tančit při prvním pohřbu, jelikož jim to dle mého informanta připadá nedůstojné. Vliv na tuto změnu mělo jistě reformistické hnutí (viz kapitolu č. 3.7.2).

Nejvýznamnějším hudebním nástrojem je pro Kóty *kolʌ,* šalmaj (trubka) se dvěmi píšťalami a šesti otvory. Tento nástroj doprovází dva velké bubny nazvané *par* a jeden malý buben *tabatʌk*. Součástí hudební skupiny je dále lesní roh *kob,* který má tvar písmene S nebo C (viz Fotografickou přílohu č. 27) a činely džálráv (*jʌlrʌv*). Mosazný lesní roh *kob* ohlašuje důležité okamžiky během rituálů. Pro zdůraznění důležitých momentů, jako je úmrtí, se také používá velký kuželovitý buben. Nástroj *kolʌ* je určen především pro významné události, jako jsou pohřby a uctívání bohů. Pro menší oslavy používají Kótové bambusový klarinet *pulʌng*, který také slouží hráčům na *kolʌ* k pravidelnému cvičení. Dříve se běžně používaly bambusové nástroje, které bývaly páleny na pohřební hranici spolu s ostatky zesnulého. Dnes hru na tyto nástroje ovládá jen několik Kótů. Muži jsou instrumentalisté, ženy kromě tance ovládají také zpěv náboženských písní *dɛr pʌt* (*pʌt* = píseň) a smutečních písní *ʌtlʌ* (smuteční píseň).

Kromě hraní na vlastních oslavách a pohřbech, byli kótští hudebníci pravidelně najímáni ostatními kmenovými společenstvími Modrých hor, hlavně Badagy a Tody. Dnes je to spíše výjimkou. Jeden asi sedmdesátiletý Badaga mi vyprávěl, že si pamatuje dobu, kdy kótští hudebníci chodili hrát na badagské pohřby. Bývalo pozváno několik skupin a hudebníci dokázali hrát nepřetržitě i tři dny. O kvalitě hudby se vyjadřoval s velkým respektem. Badagové hudebníkům platili patnáct až dvacet rupií za osobu a poskytli jim pohoštění. Ve třicátých letech dvacátého století došlo ke sporu v badagské komunitě ohledně přítomnosti kótských hudebníků na pohřbech. Křesťanstvím ovlivněná reformistická frakce měla pocit, že tanec a hudba při pohřbech jsou nedůstojné, protože jde o radostné projevy. Konzervativní frakce naopak

chtěla zachovat všechny součásti pohřebního rituálu. Měla ze to, že takový pohřeb je součástí kmenové tradice a že opuštění této tradice je potupné pro zesnulého a ohrožuje jej. Tento spor se odrazil také na přístupu Kótů k Badagům a důsledek byl takový, že ani jedna strana již neměla zájem na další spolupráci. Tradičně založení Badagové si poté najímali hudebníky irulské, kurumbské nebo tamilské.

Přítomnost kótských hudebníků byla vždy nutná při todských pohřbech. Dnes je situace podobná jako u Badagů. Místo Kótů hrají najatí tamilští, irulští nebo kurumbští hudebníci, v některých případech došlo k opuštění tohoto zvyku úplně.

3.3.2 Magie Kurumbů

Kurumbové jsou dodnes mezi kmeny, se kterými jsem se setkala (Badagy, Iruly a Kóty), považováni za obávané čaroděje a léčitele. Jméno Kurumba stále budí respekt. A to i přesto, že jsou kmenová společenství stále více zapojována do života okolní „civilizace“ a dennodenně jsou konfrontována s moderním způsobem života a myšlení. Kmenové obyvatelstvo stále věří v magické schopnosti Kurumbů. Věří, že dokáží zabít na dálku, znásilnit ženu bez jejího vědomí, vyjmout orgány z živého těla, vejít zamčenými dveřmi, změnit se v hmyz nebo savce (Hockings, 1980, s. 123).

Kurumbové byli tak obávaní, že jejich vesnice byly do konce devatenáctého století několikrát vypáleny a celé rodiny byly vyvražďovány. Obvykle se stávali oběťmi Badagů za časté účasti Todů. Oba tyto kmeny využívaly Kurumby jako šamany a léčitele. Pokud bylo léčení neúspěšné nebo došlo podle Badagů či Todů k úmyslnému způsobení smrti, byl poškozený takto pomstěn. Kurumbové byli také obviňováni za úmrtí lidí během epidemií. Každá nemoc, náhlá smrt, dobytčí mor a podobně byli přičítány zlé moci Kurumbů.

Při rozhovorech s mladým Badagou, který byl vzdělaný a zaměstnaný ve francouzské pekárně v Ooty, jsem nevycházela z údivu. Pětadvacetiletý „moderní“ muž, který se ucházel o zaměstnání v Bengalúru, stále věřil v převtělování duchů a bez jakékoli ironie či nedůvěry mi vyprávěl o nutnosti kurumbského ochránce vesnice. Kurumbové jsou stále důležitou součástí života Badagů. Každá vesnice má jednoho zvláštního Kurumbu, který chrání její obyvatele před zlou mocí a kouzly ostatních Kurumbů. Jeho funkce je celoživotní a přechází z otce na syna. Tento Kurumba každý rok stráví nějaký čas v badagské vesnici, spí na verandě domu vesnického náčelníka a dostává jídlo. Z tohoto důvodu navštěvují Kurumbové „své“ vesnice poměrně často. Jeho povinností je také účast na zahájení výsadby. Jím prováděné rituály jsou nutné pro úspěch úrody. Kurumba jako první zoře brázdu na poli. Při sklizni jako první sklidí část úrody.

Pro Tody poskytovali Kurumbové důležité rituální nástroje. Hole, které se používaly při tanci na druhém pohřbu a stojany, na kterých se při pohřbu obětovali buvoli.

3.4 Tradiční výměnný obchod

„That old order of the Nilgiris tribes was, I effect, a caste order that was carried on in isolation from the centres and carries of Indian civilization. There was no knowledge of scripture to bolster it, no Brahmins to legitimate it, no Kshatriyas to rule over it. Yet the social order functioned well for centuries. Each of the four Nilgiri groups was a tribal society in the main, yet each was specialized in some degree and dependent on the others for certain economic and ritual services.“ (Mandelbaum, 1956, s. 22).

Výměnný obchod mezi kmenovými společenstvími Modrých hor měl rituální a společenské rozměry. Výměna zboží a služeb byla velmi provázána, a proto o nich nelze hovořit odděleně. Mnohokrát byly služby směňovány za výrobky a naopak. Až do příchodu Badagů probíhal výměnný obchod hlavně mezi centrálními kmenovými společenstvími, ktará byla na sobě navzájem velmi závislá. Díky produkci mléčných výrobků, rozšířenému lovu a drobnému zemědělství byly kmeny jako jeden celek v oblasti potravin soběstačné. Badagové, kteří do oblasti přinesli intenzivní formu zemědělství, umožnili kmenovým společenstvím, aby své stravovací návyky pozměnila. Kmeny začaly využívat možnosti pohodlnějšího shánění potravy výměnou od Badagů a lov se stal pouze doplňujícím prostředkem k jejímu získávání.

První velká vlna migrace do Modrých hor byla vlna Badagů ve dvanáctém století ze severu. Ti se začali usidlovat na půdě, která nebyla užívána místními kmeny. Protože byli Todové odedávna považováni za vládce místní půdy, platili Badagové Todům daň ze země, takzvané gúdu (badagsky *gυδu* = koš, todsky *kυρ*). Tento tribut v obilí chodili vybírat Todové do „partnerské“ badagské vesnice. Navíc Todové v počátcích napomáhali Badagům i tím, že jim poskytovali opuštěná obydlí. Todové tvrdí, že placení daně nebylo povinné a že šlo o roční dar za pomoc, kterou poskytli Badagům. Pravdou ale je, že tuto daň platili Todům také Kótové.

Nejbližší vztahy byly vždy mezi Kóty a Badagy. Byly založeny na poutech mezi rodinami a tato pouta byla dědičná. Ke změně docházelo jenom zřídka a tuto změnu musela schválit rada starších. Každá kótská rodina musela uspokojovat padesát až sto badagských partnerských rodin. Komunikace mezi rodinami probíhala výlučně prostřednictvím mužů.

Proces výměny probíhal následovně: Badagové si u Kóty jednou za rok objednali zboží. Služby byly poskytovány ad hoc vždy, když bylo

potřeba. K výměně výrobků docházelo obvykle jednou ročně, a to často před slavností Kambatráya. Kóta přivezl do partnerských badagských vesnic připravené zboží, které si Badaga objednal. Často cestoval s celou svojí rodinou. Kótové bývali hosty partnerské rodiny, nesměli ovšem vstoupit do domu a museli jíst a eventuelně spát na verandě. Kótové poskytovali Badagům široké spektrum výrobků a služeb.

Za své výrobky dostávali Kótové od Badagů obilí, hlavně *samai* a *ragi*. Množství obilovin nebylo pevně stanovené, ale odvozovalo se od úrody. Kótové měli představu, že by to měla být přibližně čtvrtina úrody. Pokud měli Kótové pocit, že odměna obilí je nedostatečná, na základě usnesení *kutmu*, který se za tímto účelem sešel, zahájil kótský partner bojkot badagské rodiny. Obvykle až do té doby, než Badaga dodal část obilí, kterou Kóta požadoval. Jednou ze služeb byla pomoc při sklizni. Za tuto pomoc obvykle dostávali Kótové pětinu až čtvrtinu úrody navíc. Při společné sklizni občas docházelo k sexuálním stykům mezi badagskými muži a kótskými ženami. Opačný styk či dokonce otěhotnění bylo nepřípustné.

Kótský obchodní partner se musel postarat o to, aby měl v daný den připravené všechny výrobky, které si Badaga objednal. V případě, že došlo k úmrtí v jeho rodině, či jiné události, která znemožnila výrobu dostatečného množství zboží, musel se Kóta postarat o to, aby toto zboží vyrobil někdo jiný z vesnice. Obvykle si takto vypomáhali především příbuzní.

Badagové byli kromě každoročních darů obilí také zdrojem látek pro kmenová společenství, a to až do doby otevření trhu v Ooty kolem roku 1825. Žádný z kmenů, ani řemeslníci Kótové, neovládal tkaní. Pomůcky pro vyšívání a látky Todům dodáváli Badagové, kteří tak fungovali jako prostředníci mezi četttijáry z údolí a horskými kmeny z Nílgir. Od četttijárů také pocházela sůl, surový cukr z palmové šťávy, tabák, železné tyče, různé ozdoby a mince.

Dalšími dary Kótům od Badagů byl mrtvý dobytek. Kótové v minulosti jedli zdechliny a obzvláště při epidemii dobytčího moru měli nadbytek masa, což s radostí vítali. Až do poloviny devatenáctého století nesměli Kótové vlastnit dobytek. Poté, co bylo toto nepsané pravidlo zrušeno, začali chovat několik málo kusů. Mrtvoly vlastního dobytka ale nikdy nejedli. Dokonce označovali badagský a todský dobytek, který se zatoulal do jejich vesnice, aby tento kus v budoucnu odmítli.

Kromě specifického dne, který byl vyhrazen pro výměnný obchod mezi badagským a kótským obchodním partnerem, docházelo ke stykům mezi kmeny během oslav, pohřbů a některých rituálů. Při stavbě badagského domu Kótové nejenom pomáhali s tesařskými pracemi, ale jejich účast byla povinná při pokládání základního kamene. Na základy musel Kóta položit kus železa, který měl odhánět zlé duchy. Při dokončení stavby chléva musel Kóta položit na práh vlastnoručně vyrobený sochor, na který musela šlápnout první kráva, která do chléva vstupovala. Pro rituál „zahřátí domu“ musel Kóta přinést nový hliněný hrnec, ve kterém se pak vařilo první jídlo domu. Každý Kóta měl povinnost jednou za život navštívit dům každé vdané dcery svého obchodního partnera. Bylo zvykem přinést dceři dar, obvykle srp. Žena dala Kótovi na oplátku alespoň jeden kus látky, často bederní pokrývku. Kótové bývali zváni také na svatby, obřad pojmenování dítěte, propíchnutí uší či na kastraci býků.

Do roku 1930 byla účast Kótů na badagských rituálech povinná. Obzvláště pohřby, svatby či některé slavnosti byly bez přítomnosti kótských hudebníků nemyslitelné, ba dokonce považovány za nekompletní. Po smrti Badagy byl neprodleně poslán vzkaz kótskému obchodnímu partnerovi. Ten zajistil hudební skupinu a i sám se dostavil na pohřeb. Hudba doprovázela vesnického náčelníka při vítání hostů. Hudebníci i partner byli považováni za nečisté, a tak nesměli vstupovat na posvátné kremační místo. A protože nesměli vstupovat ani do domu,

nocovali okolo ohně na verandách. Stejně jako při kótském pohřbu i zde musla být každá část rituálu uvedena hudbou. Při badagskému pohřbu musí být zesnulý povinně doprovázen hudbou při vynášení z domu. Muži okolo nosítek tančí i několik hodin. Kótové měli další důležitou úlohu při badagskému pohřbu. Kótský partner rodiny zesnulého museli přinést předmět, který byl spálen s mrtvolou. Obvykle to byl luk a šíp, v případě, že šlo o vegetariána, motyka. Pokud šlo o ženu, přinesl prstýnky na prsty u nohou *meττi* nebo tlouk.

Účast Badagů v kótských vesnicích byla žádoucí při výroční slavnosti Kambatráya. Badagové v den určený pro návštěvy přicházeli s dary a spolu s Kóty tančili a veselili se. Jediné, co Badaga nikdy nepřijal, bylo pohoštění. Při kótském pohřbu byla důležitá přítomnost obchodních partnerů rodiny zesnulého. Bohatí Badagové přiváděli buvola, který se při této příležitosti obětoval. Ostatní Badagové obvykle přinesli darem obilí.

Vztahy Todů s Kóty sahají do hluboké minulosti a byly také velmi intenzivní. Todové, kteří se zabývali téměř výhradně pastevectvím, byli na ostatních kmenech, nejprve hlavně na Kótech a později na Badazích, silně závislí. Todové bývali silně hospodářsky svázáni s kmenem Kótů ještě před příchodem Badagů, kdy Kótové byli jediní, kteří se v určité míře zabývali pěstováním obilí. Stejně jako probíhala směna založená na konkrétních rodinných poutech mezi Badagy a Tody a mezi Badagy a Kóty, i mezi Tody a Kóty existovaly vztahy mezi partnery pro výměnný obchod na bázi konkrétních rodin. A také byly dědičné a patrilineární. Hlava každé todské rodiny byla napojena na konkrétního Kótu.

Obvykle spolu obchodovali lidé z vesnic geograficky nejbližších. Todové Kótům poskytovali *ghı*, ale nikdy mléko a podmáslí, které jsou posvátné, mladé buvoly, dále kůže a maso rituálně zabitých buvolů či zdechlin a dřevo na stavbu domů. Kótové jim na oplátku poskytovali nástroje, nádobí pro domácnost, nádoby pro mlékárny pro méně

posvátné úkony, nože, srpy, šperky a další řemeslné výrobky a hudbu při obřadech, hlavně pohřebních. Někdy je obdarovali obilím.

Kótové byli významnou součástí todských pohřbů. Pohřbů se mohla obě kmenová společenství navzájem účastnit, protože se konaly v místech mimo vesnice. Kromě hudby Todům poskytovali také luky a šípy, které se obřadně pálily spolu s ostatky na pohřební hranici. Dále přinášeli látku, do které bylo tělo zesnulého zabaleno před kremací, a obilí, ze kterého se při pohřbu připravovaly pokrmy. Na todský druhý pohřeb přinášeli Kótové látku, do které byly zabaleny ostatky, peníze, které se platily todské ženě, která tuto látku vyšila, a předměty, které byly spáleny s ostatky, jako jsou nůž, koš, síto, luk a šípy. Todové přicházeli do kótských vesnic při slavnosti Kambatráya a jako dar přinášeli *ghɪ.* Při návštěvě kótského pohřbu přinášeli Todové *ghɪ,* kterým se polévala pohřební hranice, a mládě buvola, které se obětovalo. Také Kótové platí Todům daň *kʋδu* za obdělávání jejich půdy, obvykle v řemeslných výrobcích. Vesničtí náčelníci a stařešinové dostávali od Todů darem vyšívané pláště *pʋtxuλy* a nosili je na znak vážnosti.

I mezi Tody a Badagy existovaly obchodně partnerské vztahy. Todové byli na Badazích více závislí něž tomu bylo naopak. Badagům, protože také chovali dobytek, kromě mlékárenských výrobků nabízeli nástroje na zpracování mléka, hole, rákosové odměrky na obilí, ozdobné hole, deštníky z listů, bambusové nádoby na mléko, delikatesu bambusové výhonky, drobné tesařské výrobky, liány a suchou trávu na pokrývání střech, dřevo na výstavbu domů a dřevo, ze kterého si nechávali Badagové vyrábět zemědělské nástroje od Kótů. Tyto produkty směňovali s Badagy hlavně za obilí. Opium, které užívali Todové, Kótové a Badagové, pocházelo z máku pěstovaného Badagy. Obvykle jeden Toda obsluhoval celou badagskou vesnici.

Badagští buvoli bývali svěřováni todským pastevcům, kteří byli specialisté na vyhledávání kvalitních pastvin, za kterými se neustále

stěhovali. Za oplátku mohli Todové dojit mléko tohoto dobytka a používat je pro vlastní spotřebu.

Také rituální vztahy mezi těmito dvěma společenstvími existovaly, ačkoli byly méně intenzivní než mezi Tody a Kóty. Badaga se účastnil todských společenských akcí, ale neměl při nich obvykle žádné rituální povinnosti. Badaga byl zván na todské obřady pojmenování dítěte, svatby a pohřby. Při této příležitosti jedli Badagové pokrmy připravené odděleně ve speciálních hrncích. Badaga zásoboval obilím todského kněze, který nesměl jíst pokrmy z jiného obilí. Za toto obilí nedostával na oplátku žádné produkty, pravděpodobně šlo o vyjádření úcty ke chrámu a kněžům. Badaga dodával také černě nabarvené látky na šaty pro kněze (Walker, 1986, s. 27). Podobně jako Kóta měl i Toda povinnost jednou za život navštívit vdanou dceru badagského partnera. Darem často přiváděl jalovici, na oplátku obdržel látky a pláště.

Todové měli mnohem více rituálních povinností při oslavách a pohřbech Badagů. Na badagskému pohřbu Toda podpaloval pohřební hranici ohněm, který vznikl třením dřeva, které musel donést. Také přinesl novou nádobu na mléko a tradičně vyšívanou látku, kterou se přikrylo tělo zesnulého před kremací. Na slavnost Badagů, při které uctívají celou generaci zemřelých, Toda donesl tyče pro výrobu katafalku. Todové dodávali *ghɪ* pro každoroční lovecký obřad Badagů a Kótů, kterým se pomazávaly zbraně. Badagové považovali Tody za čaroděje. Sice ne tak mocné jako Kurumby, přesto se varovali toho, aby si Tody znepřátelili. Magii Todů brali jako protiváhu silné a zlé moci Kurumbů.

Todové a Badagové mohli navzájem navštěvovat své vesnice, aniž by došlo k případnému znečištění. Badaga ale nevstupuje do todského domu. Todové nemají žádné zábrany v tom, aby jedli a spali

v badagskému domě. Také akceptují jídlo vařené druhou stranou. Badaga ovšem nejí společně s Tody.

Kurumbové a Irulové udržovali s ostatními společenstvími pouze omezené vztahy. Jimi nabízené výrobky pocházely hlavně ze sběru v lesích, jako med, vosk, bambus, rákos a dřevo na stavbu domů, vyráběli sítě z rákosu a koše, někdy poskytovali také hudbu. Kurumbové fungovali jako léčitelé a čarodějové (viz kapitolu č. 3.3.2). Todům Kurumbové přinášeli dřevěný kůl, ke kterému se přivazovali buvoli při obětování při pohřbu, a dřevěnou tyč, kterou umístili před pohřební chrám při druhém pohřbu. Todové dávali Kurumbům příležitostně buvola. Irulové dávali Todům bambusové píšťaly za *ghɪ*.

3.5 Peníze v Nílgirách

Do poloviny 18. století bylo placení penězi v Nílgirách nepříliš obvyklé. Peníze byly původně pouze jakýmsi rituálním předmětem a do oblasti je přinesli Badagové. Ti byli jedinými obyvateli Nílgir, kteří obchodovali s partnery z kasty četťijárů z údolí. Každý badagský kupec měl tradičního obchodního partnera z kasty četťijárů. Tento vztah byl opět dědičný a byl výsadou mužů. Každý četťijár měl partnera ve více badagských vesnicích, které obcházel. Bylo obvyklé, že četťijárové z jedné vesnice obsluhovali jednu oblast proto, aby si mohli předávat vzkazy a objednávky. Četťijár spal na verandě domu a po jídle si musel sám umýt talíř, což vymáhali Badagové na znamení nižšího statutu četťijárů. Jak se asi musel cítit znalý obchodník, se kterým takto zacházeli lidé z kmenů. Badaga svého partnera nenavštěvoval a považoval ho za cizince, který mu usnadňuje život tím, že mu přináší zboží, pro které by jinak musel do údolí. Obchod nebyl doprovázen výměnou darů a neexistovala mezi nimi účast na obřadech. Šlo o vztahy čistě ekonomické. Jedinou výjimkou byla oslava boha Ranganádana a

oslava bohyně Hette. Při oslavě Ranganádana se Badagové účastnili procesí, museli povinně táhnout vůz s božstvem. Svátek bohyně Hette se konal v Béragani. Ve speciální budově tkali čettijárové látky, které byly roční zásobou pro badagského kněze. Za tyto látky dostávali zaplaceno z chrámových fondů.

Badagové se občas účastnili trhů v údolí, nejčastěji v Káramadai, Gundlupetu a Sundepatti. Každý březen pořádali čettijárové oslavu božstva Ranganátana v Káramadai, po které následoval trh. Badagové, kteří se chtěli oslavy zúčastnit, museli nejprve požádat o povolení vesnického náčelníka. Bylo rozhodnuto kdo a kdy se vydá na cestu. Náčelník zároveň vyzval náčelníky v kótských vesnicích, aby se Kótové připojili. Někdy se k výpravě připojili i Todové, kteří na trh nosili velmi ceněné *ghɪ* a med od Kurumbů a Irulů. Hough (v Hockings, 1980, s. 139), uvádí, že se údajně todské *ghɪ* vozilo až do Bombaje. Na cestu džunglí, kterou obývají divocí sloni, tygři, bizoni, vlci a také lupiči a obávaní Kurumbové, a která byla tudíž poměrně nebezpečná, se vydávala skupina desítek až stovek lidí. Na trhu prodávali Badagové přebytky úrody za peníze. Těmito penězi platili daň z půdy.[14] Kromě daní nebyly peníze prostředkem výměny mezi kmenovými společenstvími. Mince sloužily pouze jako dar při svatbách a jiných rodinných oslavách. Také se začaly používat pro vyměřování pokut ve vesnicích.

[14] Daň z půdy vybírali od Badagů a Kótů úředníci již za sultána Típúa. Byla stanovena fixně a závisela od plochy vlastněné půdy bez ohledu na to, zda byla obdělávaná. Poté, co byl Típů v roce 1799 zabit, přešla náhorní plošina pod správu Východoindické společnosti na základě smlouvy ze Seringapatam. Následujících dvacet let vybírali Britové daň v pevnosti v Dannaika Kóde. S penězi jednou ročně do této pevnosti přicházel vesnický náčelník. Britové stanovili daň na základě majetkového výměru farmářů.

3.6 Příchod Britů a změny

Do poloviny devatenáctého století byly peníze v nílgirském hospodářství neznámým pojmem. S příchodem Britů „v čele“ s Johnem Sullivanem se začalo měnit sociální a hospodářské prostředí mikroregionu. Započalo období rychlých a významných změn ve všech společenských sférách a také přeměny tradičního kmenového výměnného hospodářství na peněžní ekonomiku. Zároveň rychle rostl počet britské populace, což souviselo se zaváděním pěstování nových a finančně výnosných plodin, jako je káva a čaj. Mezi původně pěstované plodiny v Modrých horách patřil ječmen, pšenice, několik druhů prosa, mák,[15] hořčičné semeno, různé druhy luštěnin, pepř, česnek, cibule a dýně. Ty byly postupně vytlačovány ekonomicky výhodnými komerčními plodinami.

Do kmenových záležitostí se Britové nejprve nezapojovali, pouze potlačovali kriminalitu v oblasti a vymáhali placení daní z půdy. Také hlídali obchodní cesty, které byly pro oblast stále důležitější.

Kolem roku 1825 založili Britové týdenní bazar v Ooty. Do té doby nebylo v Modrých horách žádné tržiště a peníze příliš necirkulovaly. Pro rozvoj trhu v Ooty byla nezbytná podpora obchodníků z údolí. Britové usnadňovali četttijárům cestu k usídlení tím, že jim poskytovali půdu. A tak obchodníci z Méttupalayam, Káramadai a dalších míst v nížině zakládali v Nílgirách vesnice.

Trh v Ooty probíhal nejprve dvakrát týdně, v pondělí a v úterý. Ve čtvrtek se konaly trhy v údolí v Sirumuge a v pátek v Káramadai. Na těchto trzích kupci nashromáždili z okolních četttijárských vesnic výrobky, které byly určeny k dalšímu prodeji v horách. V pátek večer se obchodníci vydali na náročnou cestu ho Nílgir. S vozy taženými buvoly

[15] Na pěstování máku a výrobu opia měli monopol Badagové. Opium Act z roku 1878 pěstování máku na výrobu opia oficiálně zakazoval (Hockings, 1980 s. 150). Ve výrobě se pokračovalo nelegálně dál z makovic dovezených z jiných oblastí.

museli projít kúnúrským průsmykem. Cestovali večer a v noci, protože přes den jim putování znemožňovala horka. Celou sobotu a neděli odpočívali po nočním náročném stoupání. Později majetnější četti járové zbudovali podél cesty odpočívárny, které mohli ostatní využívat zdarma. Do Ooty dorazili v neděli večer. Následovaly dva dny obchodování na trhu a v úterý večer se vydávali na cestu zpět. V pátek ráno dorazili do Káramadai a celý cyklus se neustále opakoval. Prvních dvacet let se na tržišti v Ooty provozoval s četti járy také výměnný obchod. S prvními kamennými provozovnami však tento způsob obchodu s nimi zanikl.

Koncem devatenáctého století byl otevřen trh v Ooty každý den a britské úřady stanovily denní fixní ceny prodávaného zboží. To se týkalo také cen obilí. Badagové se rozhodli prodávat obilí na trzích v údolí, které neměly stanovené pevné ceny, a které tak byly výhodnější. Také pěstování „evropské“ zeleniny mělo vliv na místní hospodářství. Badagové nebyli zvyklí na její konzumaci, ale narůstající britská populace zvyšovala poptávku po ní a nutila Badagy pěstovat ji ve stále větším množství. Pěstování zeleniny, pro kterou byl dobrý odbyt v britských kruzích, a náročné cestování s obilím na trhy do údolí způsobilo, že Badagové snižovali osevy obilí ve prospěch zeleniny, hlavně zelí, mrkve a brambor.[16] Navíc zákaz extenzivního stěhovavého hospodaření z roku 1863 zapříčinil, že někteří badagští zemědělci se stali bezzemky. Ti se pak stávali pracovní silou na plantážích. Mzdy používali hlavně na nákup obilí a dalších komodit na trhu. Půda získaná vypalováním lesa byla pak Brity oseta čajem a kávou. Snížení ploch osetých obilím a zároveň progresivní růst počtu badagského obyvatelstva způsobilo, že ani sami Badagové neměli dostatek vlastní

[16] Další do Nílgir importované plodiny jsou:

- Zelenina: květák, artyčok, chřest, pastinák, hlávkový salát, špenát, ředkev, celer, ředkvička, řepa, pór.
- Ovoce: jablka, hrušky, nektarinky, broskve, švestky, rajská jablíčka, citrony, pomeranče, angrešt, maliny, ostružiny, jahody.

produkce obilí pro svou potřebu. Za peníze získané prodejem zeleniny kupovali na trhu rýži, která postupně vytlačovala tradiční *ragi* a *samai*.

Vlivem výše uvedených faktorů byla produkce obilí, hlavně prosa, nedostatečná pro výměnu s Kóty. Ti byli nuceni začít pěstovat obilí pro vlastní spotřebu sami. Postupně začali pěstovat také zeleninu. Většina obdělávané půdy patřila Badagům a Kótům, a ti také uspokojovali poptávku trhu po obilí, zelenině a ovoci. Poptávka obzvláště po bramborách se ještě zvýšila začátkem první světové války, kdy bylo potřeba zásobovat vojenské jednotky v Indii, Barmě, Malajsii a na Cejlonu. Naopak plantáže s čajem a kávou patřily původně výhradně Britům. Z následující tabulky je patrné, jak se během první poloviny dvacátého století změnila plocha půdy osévané jednotlivými plodinami:

Procentuální podíl plochy jednotlivých plodin na celkové obdělávané ploše				
	taluk Kúnúr		***taluk Ooty***	
	1905–1906	*1940–1941*	*1905–1906*	*1940–1941*
pšenice	1,7	2,8	2,9	3,3
ječmen	5,1	2,7	3,4	4,2
proso	16,2	8,2	11,4	10,7
zelenina a ovoce	5,2	18,6	3,9	30,3
káva	44,6	25,6	18,1	15,8
čaj	7,7	42,7	12,8	32,3

Zdroj: Hockings, 1974, s. 155, převzato z Ranga, 1934, s. 18–22.

Pěstování kávy nebylo příliš úspěšné a většina plantáží byla postupně přeměněna na čajové. V posledních padesáti letech se

Badagové a Kótové za podpory úvěrů z bank zabývají také pěstováním čaje.[17]

V polovině devatenáctého století byly také otevřeny trhy v dalších důležitých městech Nílgir, v Kúnúru, Kótagiri, Wellingtonu a několika menších vesnicích. Stále intenzivnější kontakt s trhem a penězi vedl ke stále většímu zapojování kmenových obyvatel do peněžní ekonomiky. Od otevření trhu v Ooty v roce 1825 až do třicátých let dvacátého století se postupně rozbíjely tradiční vztahy mezi jednotlivými kmenovými společenstvími. Až do té doby si kmeny navzájem poskytovaly základní potraviny, výrobky a služby. Také čettijárové stále navštěvovali Badagy se svým zbožím z údolí. Definitivní přeměnu kmenového výměnného obchodu na peněžní je možné stanovit rokem 1930 (Hockings, 1980, s. 161). V tomto období se Badagové rozhodli upřednostnit zboží na trhu, které bylo levnější a pohotově k dispozici, před zbožím od Kótů, které je stálo nyní již drahé obilí a na jehož dodávky museli čekat. K tomuto také přispěl bojkot Badagů, kteří již nechtěli spolupracovat s „nečistými“ Kóty, kteří jedí maso a zdechliny a kteří pracují s kůžemi.

Badagové byli hnacím motorem mezi kmenovými společenstvími v postupné přeměně tradičního výměnného obchodu na obchod peněžní. Jako první z kmenů využili výhod ekonomického prostředí, založení tržišť, ekonomické výhody pěstování komerčních plodin a možnost výdělku mezd. Přeměna probíhala po celé století od příchodu Britů ve dvacátých letech devatenáctého století až do třicátých let dvacátého století a do dnešní doby se zachovaly pouze fragmenty původního výměnného obchodu. Walker (Walker, 1986, s 37) uvádí, že Todové dodnes upřednostňují hrnčířské a kovářské výrobky od Kótů a koše a některé lesní produkty od Kurumbů před nákupem na trhu.

[17] V roce 1954 iniciovala Reserve Bank of India celonárodní jednotné schéma zemědělských úvěrů, čímž se zavázala k poskytování půjček na obchodování se zemědělskými plodinami. Jako jistota sloužila půda. Toto schéma bylo zavedeno v družstvech, která nesou název Nilgiri Co-operatives.

3.7 Důvody kótské prosperity

Kótové zjistili, že se dají peníze vydělat pěstováním komerční plodiny čaje, a proto některá pole přeměnili v malé čajové plantáže. Vesnice Kúnda Kótagiri, Tričigádi a Pudu Kótagiri při tom využívají pomoci různých organizací, například již zmiňované NAWA. V současnosti se zemědělství věnuje většina kótských rodin. Díky rostoucím příjmům z bramborových polí a čajových plantáží a díky modernímu zaměstnání, se zlepšoval společenský status Kótů. Proto, aby mohli Kótové využít své vzdělání, si často hledají zaměstnání ve státní správě, ve vládních i nevládních organizacích a jiných úřadech mimo své vesnice, nejčastěji v okolních městech, ale někdy i v údolí a dokonce i v Madrásu. Jsou považováni za pracovité etnikum a ve srovnání s ostatními kmeny ekonomicky lépe prosperují. S růstem životní úrovně roste jejich prestiž a zlepšuje se postavení mezi kmeny. Jako živitelé rodin získávají synové větší autoritu než mají jejich otcové, což vede ke generačním střetům a k rozpadu tradičních velkorodin na rodiny nukleární.

Během dvouměsíčního terénního výzkumu postupně vykrystalizovaly následující faktory, které podle mého názoru mohly vést k prosperitě kótského kmenového společenství:

3.7.1 Změna kótského hospodářství

Kótové byli řemeslníci Modrých hor. Z toho plyne několik faktů. Za prvé byli nesoběstační co se týče obživy. Sice pěstovali několik tradičních plodin na malých políčkách, ale množství produkce jim nemohlo dlouhodobě vystačit. Buvoly a zdechliny dostávali od Todů pouze příležitostně, například v případě pohřbu. Částečně se také věnovali lovu a sběru v okolní džungli. Množství ulovené zvěře bylo nepředvídatelné, a proto byl tento způsob obživy nespolehlivý. Pokud

chtěli mít dostatek potravy, museli vyrábět zboží, které za ni mohli vyměňovat.

Dalším faktem je, že jako řemeslníci byli Kótové nuceni aktivně a poměrně rychle přizpůsobovat své výrobky poptávce, což vyžadovalo jistou míru nápaditosti a invence. Narozdíl od sběru, lovu a pastvy řemeslo vyžaduje vyšší míru zručnosti. Navíc v řemesle dochází k vývoji a změnám. Kótský stříbrotepec pravděpodobně nevyrobil dva stejné šperky, ženy se pokoušely vymýšlet stále nové vzory pro zdobení svých hrnců a tesař se snažil vyrobit každý kus nábytku či dveří originální.

Logickou hypotézou tedy je, že Kótové jsou z historického hlediska zručný a přizpůsobivý kmen. To mohlo vést ke změně hospodářství ve chvíli, kdy rozpoznali nutnost této přeměny vzhledem k transformaci podmínek ekonomického prostředí. Badagové najednou měli nedostatek obilí, navíc s otevřením trhů a příchodem peněz do regionu se přesunula poptávka od kótské malovýroby k výrobkům, které byly na trhu k dispozici ihned, a k novým výrobkům dováženým z údolí. Kótové ztratili hlavní odbyt své řemeslné výroby. K tomu bylo nutné začít kupovat potraviny na trhu, k čemuž bylo potřeba peněz. Konkurenci sériově vyráběné produkci prodávané na trhu nemohli stačit. Mohli se nechat najímat na práci na polích, za což by dostávali mzdu. Jednodušší a logické bylo rozšířit pěstování a pokusit se o samostatnost v produkci hlavních potravin. A tak se začali intenzivněji věnovat zemědělství. S finanční pomocí vládních půjček a s pomocí nevládních organizací se Kótům podařilo stát se poměrně úspěšnými zemědělci.

3.7.2 Reformistické hnutí

Jak uvádí R. Wolf (Hockings, 1997. s. 239) došlo ve třicátých letech dvacátého století ve vesnici Kollimalai k patové situaci. Zemřel

rituální specialista, který prováděl tradiční obřady. Zároveň mnoho dalších lidí zemřelo na následky epidemie. To bylo jedním z podnětů, které vedly Kóty k pozastavení se nad svým chováním v minulosti a zároveň nad svým postavením v rámci okolní společnosti. V té době vzdělaný kótský učitel Sulli zahájil kampaň, která měla vést k reformám kótského společenství. Sulli byl velmi ovlivněn křesťanskými misionáři a dokonce koketoval s myšlenkou konverze. Po zásahu otce nakonec nekonvertoval, nicméně s křesťanstvím se sblížil a dokonce uvěřil v Ježíše Krista. Jeho prestiž a sebevědomí mu ještě zvyšovala spolupráce s antropology, kteří se tehdy věnovali výzkumu Nílgirských kmenů, M. B. Emeneauem a D. Mandelbaumem. Sulli, tehdy jediný anglicky hovořící Kóta, byl informant D. Mandelbauma, který se zabýval výzkumem Kótů hlavně v první polovině minulého století. Pod vedením K. Sulliho probíhalo v kótské komunitě reformistické hnutí mladých. Možnost vzdělání a práci učitele si musel Sulli vybojovat. Reformistické hnutí bylo mimo jiné i reakcí na badagsky bojkot Kótů ve třicátých letech dvacátého století (viz kapitolu č. 3.3.1).

V tomto období se Kótové nacházeli v situaci kulturní rozpolcenosti. Na jedné straně měli tradičně založení lidé potřebu udržovat všechny obřady a rituály, které pro ně byly důležité a hluboko zakořeněné. Například považovali za nutné, aby byly provedeny všechny pohřební rituály. Dokončení rituálů pro ně znamenalo udržení vztahů se zesnulými a navození rituální čistoty jedinců i vesnice. Byl to pro ně významný výraz vlastní kulturní identity.

Na druhé straně stáli mladí lidé, kteří si uvědomovali vlastní kulturní odlišnost a nízké sociální postavení způsobené právě udržováním rituálů, které byly nepřijatelné pro okolní společnost. Při srovnávání s hinduistickým a „anglickým“ okolím nacházeli stále více důvodů, proč některé obřady neprovádět, či proč některé z nich změnit. Reformisté mimo jiné kritizovali separaci žen od společnosti během

menstruačního období a dlouhé vlasy, které museli muži nosit. Součástí některých slavností, například právě druhého pohřbu, byla velká hlučnost a bouřlivost, opilost, sexuální uvolnění, rituální oběti buvolů. Za tyto praktiky se začali mladí stydět a opovrhovat jimi. Došli k závěru, že je nutné reformovat kótské společenství tak, aby na ně nebylo vyššími kastami a Angličany pohlíženo jako na méněcenné.

Ve snaze přiblížit se vyšším kastám a západnímu modelu života prosazovalo hnutí zákaz konzumace zdechlin, hovězího masa, a někteří Kótové se dokonce stali vegetariány, aby dokázali svoji kultivovanost. Zjistili, že stravovací návyky určují sociální status. Další snahy směřovaly ke zrušení druhého pohřbu, který byl spojen s výše uvedenými praktikami, což se částečně podařilo. Ve vesnicích, ve kterých byl druhý pohřeb zrušen, muselo nutně dojít k posunu v myšlení lidí. Opustili tak myšlenku, že vesnice je znečištěná a že není možné uskutečňovat oslavy bohů až do doby, kdy je tento rituál proveden. Odmítli ideu, že duše mrtvých pobývají mezi prvním a druhým pohřbem v okolí pohřebiště, kde pasou buvoly. Také museli stanovit období, po které je nutno držet smutek a po němž se mohou vdovci/vdovy znovu oženit/vdát.

Sulli také prosadil, aby se mohli Kótové stravovat ve veřejných jídelnách. Kvůli nedotknutelnosti bylo nemyslitelné, aby byl Kóta vůbec obsloužen. Sulliho reformistické hnutí se zpočátku potýkalo s odporem a nepřátelstvím mezi Kóty. Dodnes je jeho postava, co se týče názorů, rozporuplně přijímána. Nicméně je nutné přiznat mu úspěch v několika oblastech. Z výzkumu vyplynulo, že Kótové z některých vesnic, jmenovitě Pudu Kótagiri, Kollimalai, Gudalúr Kókal, Kíl Kótagiri[18] a Tričigádi, přestali provádět obřad druhého pohřbu, v Pudu Kótagiri se

[18] Zde se dle informanta konal druhý pohřeb naposled před patnácti lety, což s největší pravděpodobností nesouviselo s agitací Sulliho přímo. Rozhodnutí bylo patrně ovlivněno okolím.

dokonce ani netančí při prvním pohřbu. Velmi důležité pro přiblížení se okolní hinduistické společnosti, pro kterou je kráva posvátná, bylo zrušení obětování buvolů v mnoha vesnicích. Pravdou ale je, že konzumovat buvoly a hovězí maso Kótové úplně nepřestali a dodnes tuto skutečnost před svým okolím utajují. Navíc některé vesnice se po letech vrátily k původním zvykům a obřadům. Například v Kollimalai začali před několika lety opět slavit druhý pohřeb po téměř padesátileté přestávce. Do současnosti (2003) absolvovali dva.

Dalším reformním krokem bylo uvedení některých hinduistických božstev do kótského panteonu. Vzniklo tak synkretizované náboženství s dominující tradiční animistickou kmenovou složkou. Nicméně se jména hinduistických božstev dostala i do rituálních průpovědí, které provází některé původní obřady.

K významným a pozitivním historickým změnám ve společnosti často dochází pod vedením osvícené silné osobnosti, vůdce. Tato charismatická postava obvykle přesvědčí silou své osobnosti své okolí nebo celý národ a zavede taková opatření, zákony a nařízení, která vedou k pozvednutí hospodářské i společenské úrovně společnosti. Je možné, že K. Sulli byl jedním z takovýchto vůdců a měl natolik silné postavení a charisma, že jeho vlivem došlo ke změně myšlení a následně změně ekonomiky a sociálního statutu celého společenství. Nicméně on sám nemohl vydávat žádná nařízení, jelikož hlavním rozhodujícím orgánem v kótském společenství je *kvtm*. Tato nejvyšší instance se maximálně mohla zabývat jednotlivými reformistickými návrhy, což se pravděpodobně stalo, uvědomíme-li si, že různé reformní změny proběhly pouze v některých vesnicích (pravděpodobně právě na základě rozhodnutí *kvtmu*). Otázkou tedy zůstává, nakolik bylo Sulliho hnutí schopno ovlivnit myšlení Kótů jako celku. Je možné, že ekonomický úspěch kmene má kořeny právě někde ve třicátých až čtyřicátých letech

minulého století, ale toto je pouze spekulace, kterou by bylo nutné potvrdit či vyvrátit dalším výzkumem.

3.7.3 Demografická situace Kótů

Až do roku 1970 se počet obyvatel kótské populace příliš neměnil (viz Přílohu 4). Sice docházelo k nárůstu či snižování během desetiletí, ale celkový dlouhodobý nárůst byl velmi malý. Je možné, že sčítání lidu mohlo být v té době prováděno nedokonale. Proti tomu ale hovoří fakt, že je prováděli britští úředníci, kteří byli obeznámeni s demografickou situací v Nílgirách a navíc byli poměrně důslední. Také s přihlédnutím k faktu, že kótských vesnic je pouze sedm, je možnost pochybení dost malá.

Skutečným důvodem fluktuace v počtech kótské populace bude pravděpodobně zdravotní situace kmene. Nízká úroveň hygieny ve vesnicích, problémy se zásobováním vodou, nedostupnost lékařských zařízení, časté epidemie, z nichž některé zasáhly kótské společenství těžce (obzvláště epidemie z počátku dvacátého století), to vše bylo důvodem špatného zdraví a tím i vysoké úmrtnosti. Důvodem také byly špatné stravovací návyky, hlavně konzumace zdechlin.

Vysoká míra dětské úmrtnosti byla způsobena nedostatečnou hygienou v *kunpay a tɛlval*, izolovaných domech, ve kterých trávily ženy období menstruace, a ve kterých také rodily a pobývaly až do doby vhodné k návratu domů. Navíc používání nevhodných nástrojů, například žiletek či dokonce bambusových odštěpků pro odříznutí pupeční šňůry, způsobovalo časté otravy krve novorozenců. Je zřejmé, že čísla nemohla vykazovat stabilní nárůst populace.

Ke změně došlo poté, co několik dobrovolníků zahájilo svoji práci v terénu a začali cestovat po kmenových vesnicích. Mezi nimi byla

Evam Pildžajn–Wiedeman,[19] která vedla mobilní lékařskou jednotku. S pomocí moderních léků poskytovala péči kmenovému obyvatelstvu a odborně asistovala u porodů. Dr. Narasimhan založil organizaci na pomoc kmenům NAWA (viz kapitolu č. 1.1.1 Panijanové).

Od roku 1961 počet Kótů trvale roste. Velký vliv na to má nepochybně právě organizace NAWA, která má sídlo v Kótagiri a tudíž je v blízkosti několika kótských vesnic. Založení této organizace bylo významným krokem, který přiblížil lékařskou péči blíže kmenovému obyvatelstvu, což mělo za následek snížení dětské úmrtnosti a zlepšení zdravotní situace.

Také růst životní úrovně kótské společnosti byl faktorem, který napomohl prodloužení střední délky života. To je výsledkem rostoucího stupně vzdělání mezi Kóty (ve srovnání s ostatními kmeny v oblasti). V současnosti má většina střední generace Kótů absolvované základní vzdělání a mladí Kótové často opouští školu po dvanácti letech vzdělávání. Vyšší úroveň vzdělání umožňuje lepší uplatnění na trhu práce a tudíž i vyšší mzdu a životní úroveň. Stále více Kótů se uchází o práci ve vládních organizacích. Vzdělání má také další efekt, a tím je zodpovědnost za vlastní zdraví.

Během posledních padesáti let Kótové přizpůsobili své hospodářství tržní situaci. V padesátých letech byl tradiční výměnný obchod mezi kmeny nenávratně v úpadku a Kótové, jejichž živobytí bylo založeno na řemeslné výrobě, nebyli schopni konkurovat masové produkci. Následně omezili řemeslnou produkci pouze na zakázkovou výrobu a na výrobu pro vlastní potřebu. Začali se intenzivněji věnovat zemědělství, jehož technologii si museli nejprve osvojit. Nicméně se tak nestali závislými na zemědělských produktech, které by museli za vysoké ceny kupovat na trhu. Je možné, že přizpůsobením se situaci, se

[19] Todka, která konvertovala ke křesťanství, pomáhala Todům, bojovala za práva svého kmene a mimo jiné se přičinila o renesanci některých todských tradic.

Kótové vyhnuli problémům s velkou chudobou a jejich životní úroveň je ve srovnání s ostatními kmeny vysoká.

Dále to byla bezesporu okolní hinduistická společnost, která ovlivnila stravovací návyky Kótů. Konzumace zdechlin vymizela a ačkoli stále považují buvolí maso za lahůdku, jedí ho pouze v některých vesnicích a obvykle při obřadu druhého pohřbu. Dnes se jídelníček skládá hlavně z drůbeže, skopového a výjimečně hovězího masa. Mnoho Kótů se dokonce stalo vegetariány.

4 Závěr

4.1 Kótové

Od roku 1800 byli Kótové stále více zapojováni do peněžní ekonomiky. Museli platit pozemkovou daň, kupovat ty hudební nástroje, které si neuměli vyrobit a které nahradily bambusové, kupovat surové železo z údolí, aby mohli udržovat kovářskou výrobu. S růstem důležitosti a síly peněz Badagové postupně upřednostňovali placení penězi za určité komodity, zároveň stále více nakupovali zboží na trzích. Z těchto příčin se snížila poptávka po řemeslné výrobě Kótů. Navíc změna pěstovaných plodin a růst badagské populace snížily množství disponibilního obilí, které by mohli s Kóty vyměňovat. Kótové se začali intenzivněji zabývat zemědělstvím, ve kterém stále více expandovali. Původní řemeslníci se naučili pěstovat zeleninu, hlavně brambory a obilí a chovat domácí zvířata. Umění pěstování se naučili od Badagů, chovat buvoly a krávy od Todů.

Zlepšení ekonomického a tím i společenského postavení Kótů v oblasti Modrých hor vedlo k růstu sebeúcty a důstojnosti kmene. Toto napomohlo nejen k uvědomění si vlastní kulturní identity, ale také k jejímu udržování, přestože došlo k postupné izolaci kmene v rámci kmenového společenství: *„The continuous rivalry on the subjects of symbiotic relationship, untouchable treatment and bonded associateship with migrant Badaga families, between accepted father and revolted son within family cause complete disappearance of symbiotism and Binder associateship within a Kota society and the stigma of low tribe status of the Kota is gradually disappearing.“* (Parthasarathy, 1994, s. 91).

Faktorů, které mohly vést k ekonomické prosperitě kmene Kótů v rámci nílgirského kmenového společenství jsem nalezla několik.

Velmi pravděpodobné se mi zdá, že důvodem prosperity je to, že Kótové jsou tradiční řemeslníci a tudíž je lze považovat za iniciativní a pracovité etnikum, které je schopno se efektivně přizpůsobit situaci. Tuto hypotézu by mohlo vyvrátit hlubší prostudování osoby Sulliho a jeho reformistického hnutí. Není sporu o tom, že ovlivnil kótské etnikum. Avšak do jaké míry, a zda jeho působení mělo ekonomické důsledky, to by bylo potřeba zjistit dalším výzkumem, který by se zabýval touto historickou postavou. Za téměř jisté lze považovat to, že prosperita kmene úzce souvisí s růstem úrovně vzdělání, se zlepšením zdravotní situace a s tím i s růstem populace.

Nová generace Kótů vyrostla v prostředí, ve kterém je status jejich společenství poměrně vysoký. S růstem úrovně vzdělání a ekonomickou prosperitou šlo ruku v ruce i uvědomění si vlastní identity, hrdost a růst společenského postavení. Tato mladá generace naopak stojí o uchování starých tradic, na které je právem hrdá. Pohlíží na staré rituály jako na kótskou unikátnost ve společnosti a má snahu staré tradice obnovit či uchovat jako součást své výjimečné kultury. Je potřeba doufat, že tento postoj nové generace se nezmění, ale naopak se ještě upevní, a že tato jedinečná kultura přežije další nápor globalizace. Důkazem pozitivního přístupu k zachování kótské kultury jsou Kótové a další lidé z kmenových společenství, kteří jsou zaměstnanci organizací, jež se snaží napomáhat kmenům nejenom se ekonomicky odrazit od dna, ale zároveň si zvýšit sebevědomí a hrdost na své kořeny, čímž napomáhají k jejich zachování.

Kótové se dokázali přizpůsobit okolnímu prostředí bez ztráty kulturní identity a my si můžeme jenom přát, aby nedošlo k nějaké dramatické změně, a aby byli následováni dalšími kmenovými společenstvími nejen v Modrých horách.

4.2 Ostatní kmeny Modrých hor

Během posledních dvou set let se téměř úplně změnil ekonomický a společenský život kmenů v Nílgirách. Lidé z kmenů, jejichž obživa tradičně závisela na sběru a lovu, jako jsou Irulové a Kurumbové, se začali stále více věnovat zemědělství, ale hlavně se stali námezdní pracovní silou, která se nechávala najímat za mzdu na práce na plantážích. Někteří, jako například Jénu Kurumbové, se stali státními zaměstnanci a nezbytnými pomocníky ve státní přírodní rezervaci. Původní pastevci Todové prošli drastickou změnou, která je nutí přizpůsobit hodnotový systém. Z původních pastevců a vládců nílgirské půdy se postupně stávají zemědělci. Pro Tody znamená zásah do půdy znesvěcení. Z tohoto důvodu tato přeměna probíhá velmi pomalu a mnoho Todů se jí brání tím, že na zemědělské práce na půdě, kterou dostali od vlády k obdělávání, často najímají dělníky. Také tuto půdu nelegálně pronajímají či prodávají. Badagové změnili pěstované plodiny z tradičních obilnin, které byly hlavní složkou jídelníčku kmenů, na takzvané komerční plodiny, jako je zelenina, čaj a káva určené pro spotřebu nekmenovému obyvatelstvu. Kótové změnili své hlavní povolání z řemesla na zemědělství. Již v minulosti se zemědělstvím zabývali, ale nikdy v takové míře.

V období globalizace, kdy se pomalu vytrácejí rozdíly mezi jednotlivými etnickými skupinami a kdy tyto skupiny ztrácejí své původní tradice, způsob života a dokonce i myšlení, je stále důležitější se seznamovat s okrajovými etniky. Etnika se často přizpůsobují stylu života okolního světa, což vede ke ztrátě jejich kulturní identity. Mnoho autorů píše o tom, jak se změnily vztahy mezi kmeny, a o zániku tradičního směnného obchodu. To je fakt, který již nelze napravit a který je důsledkem rozvoje a globalizace. Nicméně změny, které následovaly po této fázi, jsou popsány detailněji pouze u některých kmenů. V posledním půlstoletí zažila totiž oblast velmi významné změny ve

vzdělávání, ve zdravotnictví, v oblasti sociální, v přístupu ke kmenové problematice a v oblasti sebeuvědomování kmenového obyvatelstva. To napomohlo kmenům, i když u jednotlivých kmenů v různé míře, uvědomit si své výjimečné kulturní bohatství a vážit si svých kořenů. V oblasti je mnoho kmenů na různé úrovni ekonomické a sociální vyspělosti, a tak je zřejmé, že u některých z nich tyto změny probíhají právě teď, či je teprve čekají. Co lze ale všeobecně říci o nílgirských kmenech je to, že to nejdůležitější pro udržování kulturní identity kmene – tradice a rituály – zůstaly doposud do velké míry zachovány.

4.3 Závěrem

Cílem této práce bylo popsat kmen Kótů, hospodářský, společenský a demografický vývoj tohoto kmene, a oblast, jíž je toto společenství součástí: nílgirský region. Jako úkol jsem si stanovila nalézt faktory, které vedly k prosperitě Kótů jako kmene v rámci celé nílgirské kmenové společnosti. Při terénním výzkumu postupně vykrystalizovaly tři významné faktory: 1. změna v kótském hospodářství a přizpůsobivost kmene; 2. reformistické hnutí, které probíhalo ve třicátých a čtyřicátých letech minulého století pod vedením reformátora Sulliho; 3. zlepšení zdravotní situace, růst vzdělání a životní úrovně a s tím související růst populace. Podle mého názoru se podařilo cíl práce do určité míry naplnit. Abychom mohli s úplnou jistotou říci, který z faktorů skutečně vedl k prosperitě, nebo zda to byly všechny tři, a potom do jaké míry ovlivnil každý z nich situaci, bylo by potřeba dalšího výzkumu v terénu. Kromě Kótů je nutné kontaktovat vládní i nevládní organizace, které vytváří programy na podporu kmenů, blíže prostudovat osobu Sulliho a další kmeny, obzvláště Badagy a Tody.

Tato práce je prvním komplexním shrnutím dosud publikovaných znalostí o kótském kmenovém společenství. Navíc obsahuje nové

informace založené na konfrontaci těchto znalostí se skutečností při krátkodobém pobytu v terénu. První poznatky naznačují, že moderní skutečnost se liší od známých faktů, a v tomto směru vidím prostor pro další bádání. Nadále by měla být prozkoumána témata jako je slovesná tvorba a její vývoj, náboženství a rituály a jejich význam pro současné společenství, a především nové „reformistické“ a „restaurátorské“ tendence mezi mladými Kóty.

5 Bibliografie

AIYAPPAN, A., *Report on the socio-economic conditions of the Aboriginal Tribes of the province of Madras.* Government Press, Madras 1948.

BURROW, T. and EMENEAU, M. Barnson, *A Dravidian Etymological Dictionary.* Oxford University Press, New York 1986.

CENSUS OF INDIA 1931, Part II C, List of scheduled tribes.

CENSUS OF INDIA 1961, Part V A, List of scheduled castes and scheduled tribes.

CENSUS OF INDIA 1991, Part II B, List of scheduled castes and scheduled tribes.

DICTIONARY OF CONTEMPORARY TAMIL, Tamil-Tamil-English, (Kriyαviπ Taθkαlat Tamiϖ Akaraαti, Tamiϖ-Tamiϖ-Aγkilam), Chennai 2000.

DUBOIS, Abbe J. A., *Hindu Manners, Customs and Ceremonies.* Rupa & Co., New Delhi 2000,. First published 1906.

EMENEAU, M. Barnson, *Kota texts. Part One.* University of California Press, Berkeley and Los Angeles 1944. Vol. 2.

Kota texts. Part Four. University of California Press, Berkeley and Los Angeles 1946. Vol. 3, n. 2.

HOCKINGS, P. (editor), *Blue Mountains Revisited. Cultural Studies on the Nilgiri Hills.* Oxford University Press 1997.

HOCKINGS, P. (editor), *Blue Mountains. The Ethnography and Biogeography of a South Indian Region.* Oxford University Press, Delhi 1989.

HOCKINGS, P., *Ancient Hindu Refugees. Badaga Social History 1550–1975*. Mouton Publishers, The Hague, The Netherlands 1980.

MANDELBAUM, D., *Society in India*. Popular Prakashan, Bombay 1984.

Polyandry in Kota Society. V: *American Anthropologist*, 1938, Vol. 40, n. 4., s. 574–83.

MOHANDOSS, Ch. A., *The Kota of Nilgiris, A Profile*. Directorate of Tribal Research and Development, M. Palada 1998.

MURPHY, Robert F., *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Přeložila Hana Červinková. Sociologické nakladatelství, Praha 2001.

PANDEY, A., *Kota pottery. A documentation*. Keystone Foundation, Udhagamandalam 2001.

PARTHASARATHY, J., Change in family among the tribes of the Nilgiri Hills, Tamilnadu. V: *The Indian Family. An Alternative Strategy for Human Survival*, s. 82–97. Edited by Kalyan Kumar Chakravarty. Indira Gandhi Rashtriya Manav Sangrahalaya, Bhópal, India 1994.

THE OXFORD HINDI-ENGLISH DICTIONARY. Edited by R. S. McGregor. Oxford University Press 1997.

THURSTON, E. Badaga. V: *Castes and Tribes of Southern India*. Madras 1987. Vol. I., s. 63–124.

Irulas. V: *Castes and Tribes of Southern India*. Madras 1987. Vol. II. , s. 372–382.

Kasava. V: *Castes and Tribes of Southern India*. Madras 1987. Vol. III. , s. 56–59.

Kota. V: *Castes and Tribes of Southern India*. Madras 1987. Vol. IV., s. 3–31.

Kurumba. V: *Castes and Tribes of Southern India.* Madras 1987. Vol. IV., s. 155–177.

Paniyan. V: *Castes and Tribes of Southern India.* Madras 1987. Vol. VI., s. 57–71.

Shōlaga. V: *Castes and Tribes of Southern India.* Madras 1987. Vol. VI., s. 379–386.

Toda. V: *Castes and Tribes of Southern India.* Madras 1987. Vol. VII., s. 116–167.

Urāli. V: *Castes and Tribes of Southern India.* Madras 1987. Vol. VII., s. 242–257.

VARGESE, I. The Kota. V: *Bulletin of the Anthropological Survey Of India*, XVIII, n. 2., 1969, Culcutta 1974, s. 103–182.

WALKER, A. *The Toda of South India: A new look.* Hindustan Publishing Corporation, Delhi 1986.

WOLF, R. K. *Of God and Death: Music in Ritual and Everyday Life. A Musical Ethnography of the Kotas of South India.* Thesis. University of Illinois at Urbana-Champaign 1997.

Emotional Dimensions of Ritual Music Among the Kotas, a South Indian Tribe. In *Ethnomusicology*, 2001, Vol. 45, n. 3, s. 379–422.

Three Perspectives on Music and the Idea of Tribe in India. In *Asian Music*, 2000/2001, Vol. XXXII, n. 1, s. 4–34.

Mourning Songs and Human Pasts Among the Kotas of South India. In *Asian Music*, 2000/2001, Vol. XXXII, n. 1, s. 141–183.

ZVELEBIL, K. *Nilgiri Areal Studies.* Charles University in Prague 2001.

Modré hory. Argo, Praha 2002.

6 Přílohy

6.1 Příloha 1. Seznam výrazů

Výraz	Jazyk	DEDR	Překlad, poznámka
a-	Ko.*	1	to, co je vzdálené od mluvčího
amn	Ko.	183	matka
aτ–	Ko.	97	lít
ατλ	Ko.	347	smuteční píseň
baδa/baδaga	Ka.	5218	sever, Ba. *baδage*, Ta. *vaδa*
caτa	Ko.	2296	prasknutí, ťuknutí
cikc-	Ko.	2498	chytit, být chycen
cαmai/sαmai	Ta.	3265 (App. 56)	proso *Panicum*, Ko. *vatm*
dupiτk	Ko.	dle hindsko – anglického slovníku	pravděpodobně výpůjčka, H. *dupaττα* šál, prostěradlo
dɛr	Ko.	3459	bůh
dυ	Ko.	3375	dutina v zemi, ve které se na místě spáleniště připravuje pohřební hranice
gec-	Ko.	1957	dělat
gotgαρν	Ko.	2093	pokladník vesnice
gυδu	Ba.	1884	koš, To. *kυρ* příspěvek obilí, který platil každý Badaga Todům
haττi	Ba.	3868	badagská vesnice, Ta. *paττi* chlév, vesnice
jɛnu	Ku.	3268	med, Ta. *tεπ*
kal	Ko.	1298	kámen, milník
kar	Ko.	1278	černý
karg	Ko.	1397	zvl. druh trávy
kaτ-	Ko.	1149	platit
kob	Ko.	2115	lesní roh
koc-	Ko.	2050	zavázat
koyλtαλ	Ko.	2158	osoba, která nosí oheň při pohřebních obřadech
koλ	Ko.	1818	klarinet
koτ	Ko.	2049	chomáč, chochol
kulam	Ta.	dle tamilsko – anglického slovníku	komunita, kasta
kun	Ko.	1646	malý
kuθi ci	Ta.	1849	*Strobilanthes*

Výraz	Jazyk	DEDR	Překlad, poznámka
kαδu	Ir./Ku.	1438	pole v lese, Ka. les, džungle
kɛry	Ko.	2007	ulice, exogamní skupina v k. vesnici
kokαl	Ko.	1484	kótská vesnice
kov	Ko	1762	kótský muž
kυtm	Ko.	1882	setkání, rozhovor
mandu	Ba	4700	stádo dobytka, odhrada pro dobytek
mavδ	Ko.	4682	hlava
mele	Ir	pravděpodobně 5086	to, co je nahoře, Ta. *mél*
mettι.	Ta.	5056	prstýnky na prsty u nohy
mod	To.	4777	todská vesnice s mlékárnou
mog	Ko.	4616	dítě, žena
motta/mottam	Ir./Ku.	pravděpodobně 5120	kurumbská vesnice, Ko. *motm*
mox	To.	4616	todská žena, manželka
moρv	Ko.	4989	nepřetržitý dětský pláč
mullai	Ta.	dle tamilsko – anglického slovníku	lesní oblast, arabský jasmín
mundgαrn	Ko.	5020	od *mund* první, vpředu
muλλu	Ku.	4995	trnitý keř, trn, Ka. *muλλu*, Ta. *muλλi*
mαnt	Ko.	4834	jazyk
mαvtu	Ko.	pravděpodobně 4803	být skvělý, sláva, důstojnost
mιvt–	Ko.	4883	uniknout
nαδu	Ku.	3638	země, Ka. *nαδu*, Ta. *nαtu*
nαρ	Ko.	3638	země; místo, kam odchází mrtví, Ta. *nαtu*
pac	Ko.	3821	zelený, syrový
palagar	Ko.	dle tamilsko – anglického slovníku	pravděpodobně od tamilského *palakαram* sladký nebo teplý zákusek, občerstvení
par	Ko.	4032	buben
pay	Ko.	3948	dům
paδi	Ku.	pravděpodobně 3868	kurumbská vesnice, Ta. *patti* chlév, vesnice
pavm	Ko.	dle tamilsko – anglického slovníku	pravděpodobně od tamilského *pavam* peníze
pavtikai	Ta.	3899	oslava
peδ	Ko.	4395	manželka
poλy	To.	4018	posvátná mlékárna
pud	Ko.	4275	nový
pulαng	Ko.	pravděpodobně	Ta. *pulαvu* dělat hluk

Výraz	Jazyk	DEDR	Překlad, poznámka
		4304	
pɑl	Ko.	4096	mléko
pɑt	Ko.	4065	píseň
pɛr	Ko.	4410	jméno
pɪdʊr	Ko.	4229	rostlina *Cassia tomentosa*
pʊ	Ko.	4345	květ
pʊtxuλy	To.	4361	plášť
rɑgi	Ma./ Ka.	812	proso *Eleusine coracana*, Ta. *irɑki*
tabatk	Ko.	3082	velý buben
tic	Ko.	1514	oheň
tɑv-	Ko.	3868	zemřít
tɛl	Ko.	2891	menstruační krev, les
tɛrkɑrn	Ko.	3459	prorok
tɔtyt	To.	3480	vzít si ženu z druhého klanu jako konkubínu
uyki	Ko.	nenalezeno, pravděpodobně 568 *ukuρ* – Ko. horko, Ka. *ugi, uga, uge* pára nebo 656 *ury* - Ko. sluneční žár	
vac	Ko.	5552	hůl
vakc-	Ko.	5372	provdat ženu
varl	Ko.	5320	suchý
varɑd	Ko.	nenalezeno	
viρc-	Ko.	5393	nechat odejít, opustit, rozvést
vɑl	Ko.	5354	vchod, dveře
v⌊ttɛ	Ir.	Zvelebil, 2001, s. 78	Ta. *v⌊ttai* horká suchá zem nebo *v⌊tta* otevřený, rovina nebo *vaθθam* sucho

* Použité zkratky:

- Ta. = tamilština
- Ko. = kótština
- Ka. = kannadština
- Ir. = irulština
- Ba. = badagština
- Ku. = kurumbština
- Ma. = malajálamština
- H. = hindština

6.2 Příloha 2. Kótské usedlosti

Česká verze	Kótský název	Tamilský název	Taluk	Směr od Ooty	Vzdál. od Ooty v km
Kollimalai	Kolmɛl	Kollimalai	Kunúr	jih	11,2
Šólúr Kókál	Kurgoj	Sholʋr Kokɑl	Ooty	severovýchod	17,6
Gudakúr Kókál	Kalɑc	Gudalʋr Kokɑl	Gudalúr	severozápad	48,0
Pudu Kótagiri	Porgɑr	Pudu Kotagiri (Aggɑl)	Kótagiri	severovýchod	30,4
Kíl Kótagiri	Kinɑr	Kɪɷ Kotagiri	Kótagiri	východ	44,8
Tričigádi	Ticgɑr	Trichigɑdi	Ooty	severovýchod	22,4
Kúnda Kótagiri	Mɛnɑr	Kʋndah Kotagiri	Ooty	jih	33,6

Zdroj: MOHANDOSS, Ch. A. The Kota of Nilgiris, A Profile

6.3 Příloha 3. Počet obyvatel v kótských usedlostech

Název vesnice	Počet domácností	Muži	Ženy	Celkem
Kollimalai	58	119	129	248
Šólúr Kókal	65	211	208	419
Gudalúr Kókal	9	17	13	30
Pudu Kótagiri	54	163	155	318
Kíl Kótagiri	27	55	69	124
Tričigádi	77	202	201	403
Kúnda Kótagiri	52	156	137	293
CELKEM	342	923	912	1835

Zdroj: MOHANDOSS, Ch. A. The Kota of Nilgiris, A Profile

6.4 Příloha 4. Kótská populace

Rok	Prof. Hockings	Census TRC	Dr. Varghese	Lakshmanan
1821	317			
1825	336			
1847	307[1]			
1856	484			
1866	802			
1871	1112			
1881	1067			
1891	1201			
1901	1267			
1911	1163			
1921	1204			
1931	1123			
1941	952[2]			
1951	1200			
1961	956		1113[3]	
1971	1269			
1975	1348			
1980	1446			
1985 (est.)	1544			
1991	1894			
1997		1835[4]		
2003				1990[5]

Poznámky:

1. Sčítání lidu v Nílgirách v roce 1847 bylo díky špatným výpočtům podhodnoceno (Marshall 1873, s. 102; Grigg 1880, s. 30).
2. Ve čtyřicátých letech dvacátého století kmenoví obyvatelé bojkotovali oficiální sčítání lidu na protest proti větším výhodám, které měly registrované kasty (Scheduled Castes). Požadovali pro sebe stejné výhody. Počet obyvatel je tudíž nízký a velmi pravděpodobně nesprávný.
3. Oficiální počet v Census of India 1961 byl pouze 956, což se zdá být pozoruhodným poklesem a jistě šlo o podhodnocení údajů. Badagský antropolog I. Varghese, který pracoval pro Anthropological Survey of India, prováděl výzkum v kótské komunitě v roce 1961 a napočítal v tomto roce 1113 obyvatel, což se zdá být realističtější.
4. Počet obyvatel pochází ze sčítání provedené organizací Tribal Research Centre, M. Palada, Ooty.
5. Sčítání bylo provedeno panem Lakshmananem, vzdělaným Kótou, který pracoval pro vládu, a který je členem vedoucího úřadu organizace NAWA. Nyní je v důchodu a zabývá se sběrem dat o svém kmenu. Výsledek sčítání, které provedl v roce 2003, poskytuje představu o současném počtu obyvatel. Do tohoto data nebyl vydán Census of India 2001, a tak jsou to jediná aktuální data, která jsou k dispozici, ačkoli je nelze považovat za oficiální. Vzhledem k tomu, že pan Lakshmanan udržuje kontakty s obyvateli všech sedmi vesnic, je ale velmi pravděpodobné, že se tato čísla nebudou významně lišit od údajů v Censu.

6.5 Fotografická příloha

Rozložení kótských vesnic

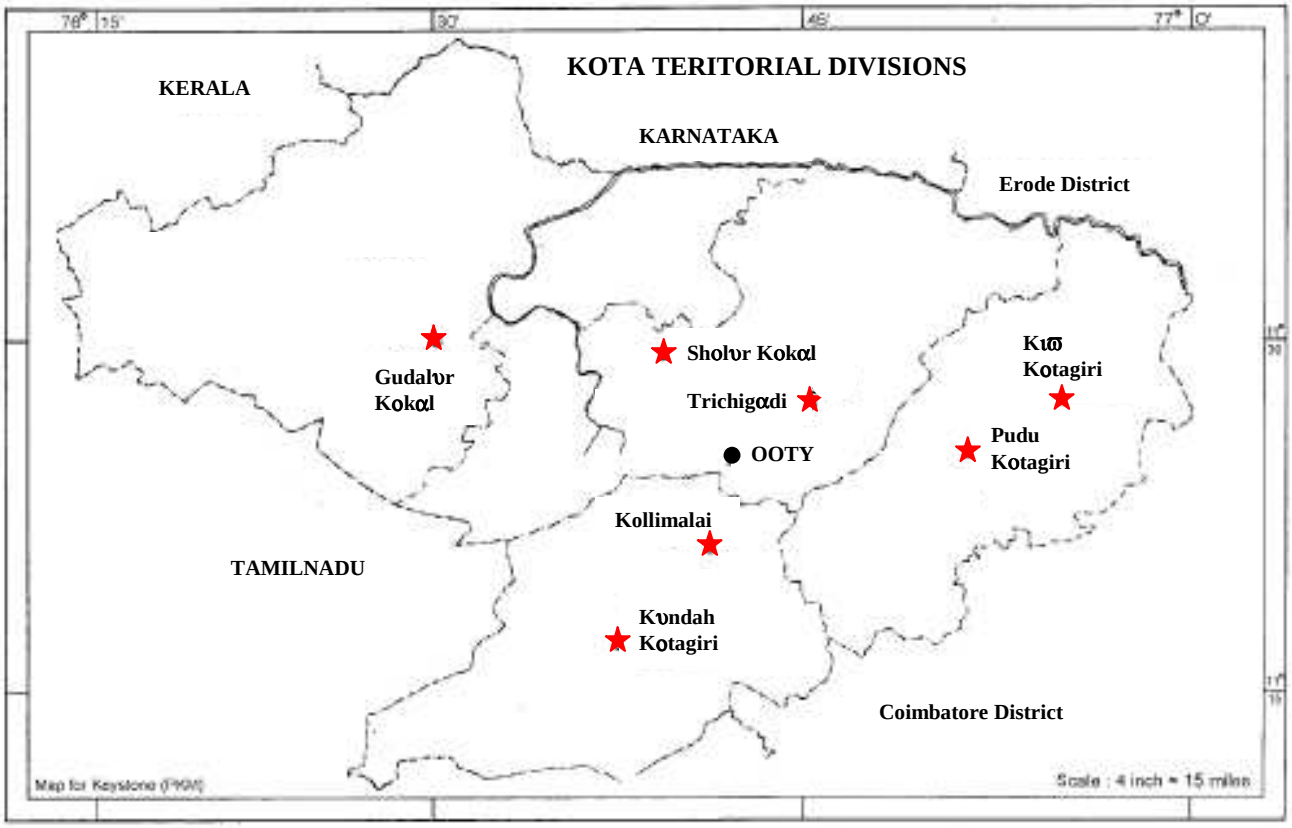

Zdroj: Keystone

1. Pohled na Modré hory.

2. Řeka Mojáru.

3. Čajové plantáže.

4. Strobilanthes kunthiana – kuri ji. (Zdroj: http://users.ox.ac.uk/~dops0152/systematicsmenu.htm)

5. Panicum miliare - sαmai. (Zdroj http://plants.usda.gov/cgi_bin/)

6. Eleusine coracana - rαgi. (Zdroj http://plants.usda.gov/cgi_bin/)

Kótové

7. Chrámy Ayvor Amvor a Kunayvor v Kollimalai.

8. Kameny vymezující posvátnou půdu před chrámy v Kollimalai. V pozadí kovárna.

9. Chrám Ayvor v Pudu Kótagiri.